

Özgür Düşün

Aylık Gençlik Dergisi Yıl:4 Sayı:28 Mart-Nisan 2005

1.5 YTL (1.500.000 TL)

Özgür Düşün
4. Yılında!

SUNU

Merhaba...

Yoksulluk, sömürü, şiddet ve katliamların hız kesmediği ülkemizde, hakim sınıflar halkın yaşamını, bilincini dört bir yandan çevrelemeye devam ediyor. Hemen yanımızda, Ortadoğu'da devam eden emperyalist işgal ve barbarlık açıktan destekleniyor. Halkımıza ait ne kadar değer varsa hepsi emperyalistlerin ve uzaklarının ayakları altında. En basit bir hak alma mücadelesini bile şiddetle bastıran köhneleşmiş zihniyet "AB'ye giriyoruz, demokratikleşiyoruz, refah geliyor" yalanlarına her sarıldığında pratik yaşam tarafından yalanlanıyor.

Mersin'deki Newroz eylemlerinde vuku bulan ve provokasyon olma ihtimali hayli yüksek olan Bayrak olayı, tam bir kampanyaya dönüştürülerek, Genelkurmay'dan YÖK'e, RTÜK'ten ticaret ve sanayi odalarına kadar bir seferberlik halinde Kürtlere olan kin kusuluyor. Vatansöverlik, onur gibi terimlerin kıyasından bile geçemeyecek olan bu irkeşi koronun amacı halkın geri duygularını körükleyerek halklarımızı karşı karşıya getirmek, açlığın ve sömürünün her geçen gün büyüttüğü ve er ya da geç kendilerine yönelecek halkın kinini yaratılan toz bulutu içerisinde ezmektir.

Ancak emperyalist zorbalara karşı Irak halkı direnişi öğretiyor, Maoistlerin önderliğinde yükselerek devam eden ve iktidara uzanan Nepal halkının savaşı tüm dünya halklarına umut oluyor, ve ülkemizde 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nde egemen sınıfların pervasız saldırılarına karşın yılmayan devrimci kadınlar, tarihi yazmanın yolunu işaret ediyor, ezilen halkımız tarihi yaratma gücünü, Newroz ateşinin sıcaklığıyla işçi sınıfının birlik ve beraberlik gününde, 1 Mayıs'ta emperyalizme ve uzaklarına karşı alanlarda göstermeye hazırlanıyor. Öyleyse umudu büyütme için mücadeleyi yükseltmeye!

Bu sayıda da dünyadaki ve ülkemizdeki sıcak gündemlere paralel bir içerikle karşınızdayız..

Kocaeli'de ilk irtibat büromuz Mart ayı itibariyle açılmıştır. Kocaeli ve çevre illerdeki okurlarımız başta olmak üzere tüm okurlarımızı Kocaeli büromuza destek vermeye çağırıyoruz.

Bir sonraki sayıda görüşmek umuduyla...

İÇİNDEKİLER

Alçak Aramaya Kalkmayın...	1
Demokratik Gençlik Hareketi'nden:	
-Ağağa Kalk...	3
- AB'ye Karşıyız, Çünkü...	9
Hırstıza Karşı Polis	13
Halepçe ve...	18
Er Ya Da Geç Uğuşan Uyanmak...	21
Feteşegle Düşünmek (Yabancılaşmış Emek)	29
Ağdımlık Sorgular	31
Eurasia Projesi ve Ortadoğu Hakimiyeti	39
Sosyolojik Düşün/Güç ve Toplumca...	47
Öğkü/Şehrin Işıkları Yıldızlar Kadar...	54
Coşkunun, İnancın, Eylemin Özantı	
Şükran Kurdsakul -Temel Demirel-	61
Dinmedi Halk Tufanı	64

ABONE OLALIM - ABONE BULALIM OKUYALIM - OKUTALIM

Yurtiçi Abonelik
6 Aylık: 10.000.000 TL
12 Aylık: 20.000.000 TL

Yurtdışı Abonelik
6 Aylık: 40 Euro
12 Aylık: 80 Euro

Özgür Düşün

e-posta:ozgurduşun@kolektifi@hotmail.com

KARDELEN BASIM, YAYIM REKLAM
GÖSTERİ ORGANİZASYON LTD. ŞTİ.

Sahibi ve Yazışma Müdürü: Erdal GÜLER

Yönetim Yeri: Millet Cad. Nevbahar Mah. Fundikzade Saray

Apt. No: 57 Kat: 5 Daire: 11 FUNDIKZADEİST

Tel: (0212) 584 18 06 Faks: (0212) 584 18 05

Kocaeli İrtibat Bürosu: Belediye İş Hanı

B-Blok Kat: 6 No: 15 KOCAELİ

İşlet: Kardelel Yayıncılık Şirketi: Kocaeli

BÜROLAR

ADANA	: Kuruköprü Mah. Melikgirmez Çarşısı 10 Sok. No:21 Tel-Fax: (0322) 352 67 20
ANKARA	: Tuna Cad. Çavuşçu İş Hanı No: 11 Kat:3 Daire: 41 Katlay Cep: 0312 430 82 66
İZMİR	: 853. Sok. Bilen İşhanı No: 27 Kat 6/6 10 Katay/İzmir Tel-Fax: (0232) 645 86 22
KARTAL	: Atatürk Bulvarı Gerek Mah. Ali Karatay Apt. No:21/3 Tel-Fax: (0216) 389 65 63
MERSİN	: Zeytinbahçe Cad. Güneş İş Merkezi No:7 Daire: 39 Tel-Fax: (0324) 237 32 79
ELAZIĞ	: İcadıye Mah. Hürriyet Cad. Polat İşhanı No:65 Kat:3 Tel: (0426) 212 36 42
KONYA	: Gazi Alparslan Mah. Tahirpaşa Sok. No:3/203 Tel/Faks: (0332) 351 59 55
ATINA	: Mesofogiou 5 Ekserhina 10681Atina/Yunanistan Tel-Fax: (0030) 21 081 65 38
YO TENSLİCİLİK	: Kaiser Wilhelm Str. 275 47109 Duisburg/DEUTSCHLAND
Tel/Fax	: (00 49) 175 662 00 27

Özgür Düşün Hesap Numaraları: Mehmet Burak Şahin

Yapı Kredi İST. Fundikzade Şh. No: 0276419-9 / İş Bankası İST. Fundikzade Şh. No: 138235040

Posta Çeki Hesabı: 934947

ALÇAK ARAMAYA KALKMAYIN, EN BÜYÜĞÜ ORTA YERDE DURUYOR

Hayır efendiler, bu ülke çok büyük alçaklıklar gördü. Gençcek oğullarının ve kızlarının bedenlerinin kurşunlarla doldurulduğunu, köğlerinin yakılıp yıkıldığını, gözaltında tecavüze uğrandırdığını, işkenceye öldürüldüğünü, zenginliklerinin emperyalistlere peşkeş çokıldığını, işten atıldığını, geçekondusunun yıkıldığını...

Bir Nazi subayı bir sergide tabloları bakarken, Picasso'nun Guernica tablosu dikkatini çekiyor ve tabloyu uzun uzun inceledikten sonra Picasso'ya dönüp "Bunu siz mi yaptınız?" diye soruyor. Bunun üzerine Picasso Nazi subayına dönerek "Hayır, onu ben değil, siz yaptınız" şeklinde cevap veriyor.

Halka rağmen, halka karşı varlığını sürdürenlerin ve onların düzenlerinin işleyiş yasaları gereği karşımıza çıkan gerçekler halka öyle sunuluyor ki suç ne, suçlu kim sorularına verilen yanıt çoğunlukla hedefini bulmuyor. Ancak düzenin yasalarını, işleyiş şeklini, oyunlarını ve hilelerini bilenler yaratılmak istenen yansamadan kendini koruyabiliyor, gerçekleri daha net görebiliyor.

Daha birkaç yıl önce 17 Ağustos depreminde yaklaşık otuz bin insanın ölümünden sorumlu devlet, müteahhit Veli GÖÇER ve benzerlerini bularak dikkatleri o yöne çekmekte çok başarılı olmuş muydu? Hatta deprem "taktır-i ilahi"ye bağlanarak, tarım arazilerini yerleşime açan ve imardaki hatalara göz yuman anlayışın üzerinden atlanılmamış mıydı? Bu an-

layış ki 'daha fazla kar için her yol mubah' şekliyle özetlenebilirdi.

Geçen yıl "hızlandırılmış tren" uygulaması, "hızlandırılmış ölüm" uygulamasına dönüşünce birkaç makinist apar topar tutuklanarak yüce Türk adaletine teslim edilmemiş miydi? Gene yılbaşı gecesi İstiklal Caddesi'nde turist kadınları taciz eden "hayvanlar" (bu tabiri medya kullanıyordu) teker teker yakalanıp hesap sorulmuyordu mu?

Son olarak sahte rakı ile gündeme gelen onlarca ölüm de aynı şekilde birkaç kişinin omuzlarına yüklenerek aynı kıvraklık sergilenmiyor mu? Çok öncesinden TEKEL fabrikasından çaldığı söylenen etiketlerin ve çalanın aylarca bulunamaması, ancak sahte rakıdan ölümler başlayınca failin iki gün içinde bulunması ne kadar inandırıcı? "Sahtesi de öldürüyor gerçeği de" diyerek sorumluyu "rakı" mı yapacağız, yoksa sahte olan da öldüren de siz ve sizin düzeninizdir mi diyeceğiz?

Her türlü yozlaşmayı, dolandırıcılığı ve sahteciliği yaratan ve yeniden üreten bu düzenin kendisidir. Ekonomik ilişkilerde hedef

almanın toplumsal fayda ve insan olmadığı bir işleyişte; ahlaki davranan, insanı önemseyen, emeğe değer veren bir zihniyeti aramak boş bir çaba değil midir? Kapitalizmin ve sömürüye dayanan düzenin kendisi ve felsefesi sorgulanmaksızın aranan fail, eğer kitleleri uyutmanın çabası değilse, bataklıkta sinek avlama ayımsızlığının ta kendisidir.

Tüm bunları uzatmak, yenilerini soralamak mümkündür. Zira düzen, işleyişi ve niteliği gereği yenilerini üretmek zorundadır. Ancak önemli olan Picasso'nun Nazi subayı karşısındaki cüretine sahip olmaktır. Bu cüret ki ancak gerçekleri görebilmekle mümkündür. Kapkaççı olan sokak çocukları değil, eli ezilenlerin cebinden eksik olmayan düzeninizdir. Tecavüzeli-tacizci olan, yozlaşmayı varlığının garantisi olarak gören ve onu sürekli üreten düzeninizdir. Depremde çatlayan ve Pamukova'da raydan çıkan da düzeninizdir. En sonunda demokrasisi, özgürlüğü ve insan hakları "sah-te" olan da sizsiniz. Evde "karnından sıpası, sırtından sopası" eksik olmayan emekçi kadına, 6 Mart'ta sırtına copu yakıştıran da sizsiniz.

ABD karşıtlığı emperyalizm karşıtlığı değildir!

ABD'li yetkililerin yaptığı anket sonuçlarında ülkemizde halkın % 82'sinin ABD karşıtı olduğunu açıklanması gündemde epeyce yer aldı. ABD'nin halklar nezdinde sicilinin kanlı olması ve son birkaç yılda işgal savaşlarındaki açık katliamları sadece ülkemizde değil, bütün dünyada ABD karşıtlığını artırdı. Vietnam işgalinden bu yana en büyük kitle gösterileri Irak işgali sürecinde yaşandı. Ancak, Irak işgali öncesi ABD'nin uluslararası kamuoyunu işgalin

hakkı (aşında hiçbir koşulda bu meşru olamaz) konusunda ikna edemediği de hesaba katılırsa, söz konusu kitle gösterileri ve ABD karşıtlığının ne kadar kırılğan olduğu da anlaşılır. Çünkü kitleler anti-emperyalist bir kavrayıştan ve alternatif bir modelden yoksun olan karşıtlıklarıyla çoğunlukla hümanist bir tablo çiziyor ve tepkilerini aynı öze sahip kendi ülkelerindeki iktidarlara yöneltmiyor. Bu da olası etkili bir propaganda ABD'nin işgalin hakkı (aşında kitleleri uyutabileceğini gösteriyor. Zira son Irak seçimleri aracılığıyla da bu yolda kısmi bir mesafe katetti.

Dünyada esen ABD karşıtlığı ülkemizde de etkili oldu. Ancak bizdeki ABD karşıtlığı da anti-emperyalist bir niteliğe büründürülmediği için aynı tepki ülkemizdeki ABD uşaklarına yöneltilemedi. Eğer anti-emperyalist bir karakter kazandırılmış olsaydı; emperyalist sistemin bir parçası olan komprador kapitalizm de hedeflenirdi ki kimi zaman savaş karşıtlığı adına şovenist çıkışlara da mahal verilmemiş olunurdu. (hatırlanacağı gibi Irak işgaline Kürt devleti kurulma ihtimali üzerinden karşı çıkanlar da vardı.)

Çok uzaklara gitmeye gerek yok, bugün AB tartışmalarında da görüldüğü gibi tutarlı bir karşıtlıktan hatta çoğunlukla bir karşıtlıktan söz edemiyoruz. Estirilen demokrasi rituarı etkili olmuş olacak ki aynı anketin benzerleri AB rüyasında oranı tavan yapıyor. Anti-emperyalizm ise, AB de emperyalist bir kuruluştur, aynı tepkiyi o da hak ediyor demektir. Ancak hava puslu, çizgiler belirsiz ve niyetler net değildir. Bu koşullarda kimin neden ABD'ye karşı, neden AB yanlısı veya her ikisine de karşı olduğu birbirine karış-

maktadır. Bu karmaşık ortamda safların net bir tablosunu çizmek ancak sınıfsal bir bakış açısıyla mümkün. O zaman göreceğiz ki ne AB ne de ABD bizim taraftadır. Onlar emperyalist çıkar çatışmalarını yaşarken bu çatışmanın halka yansıması şekli çıplak olmuyor. Unutmayalım; "gerçekleri görüldüğü gibi olsaydı bilimlere ihtiyaç kalmazdı."

Alçaklar alçak arıyor

Mersin'deki Newroz kutlamasındaki bayrak olayı gündeme bomba gibi düşürüldü. "Türk milleti böyle alçaklık görmedi" haykırışıyla basın da pohpohlamasıyla milliyetçi bir atmosfer yaratıldı ve fırsat kollayan MHP kendini ancak böyle anlarda varedildiği gerçeğinden hareketle azgınlaştı ve Kürt düşmanlığı temelinde saldırganlaştı. Kitleleri şovenist söylemlerle uyutmanın ve tehditkar açıklamalarla sindirmenin pratiğine bolca sahip olan devlet yine eski günlerini hatırlattı. "Tarihimize bakan" diye seslenenler katliamlar tarihini kastediyor olacaklar. Zamanında Celal Bayar'ın yine Kürtlere ilişkin "asalım ve İstanbul'da, Taksim meydanında bir hafta sallandıralım, diğerlerine de ibret olur" sözlerinin benzerleri Genel Kurma yetkililerinin ağzından döküldü.

Hayır efendiler, bu ülke çok büyük alçaklıklar gördü. Gencecik oğullarının ve kızlarının bedenlerinin kurşunlarla doldurulduğunu, köylerinin yakılıp yıkıldığını, gözaltında tecavüze uğranıldığını, işkencede öldürüldüğünü, zenginliklerinin emperyalistlere peşkeş çekildiğini, işten atıldığını, geçekondusunun yıkıldığını...

Kimse alçak aramaya kalkmasın, en büyüğü orta yerde duruyor. □

AYAĞA KALK! ve ZİRVELERİ HEDEFLEYEN ZORLU YÜRÜYÜŞLERE HAZIR OL!

Demokratik Gençlik Hareketi/Geçici Merkezi Yürütme Kurulu

1848 Paris barikatlarından 1917 Ekim ayaklanmalarına, Uzun Yürüyüş'lerden Sierra'lara uzanan meşakkatli yolda; uluslararası düzlemde, ezilen yığınların ulusal ve sosyal kurtuluş kavgalarının politik önderlikleri altında savaştığı ve mücadelenin dinamik birikimini temsil eden halk gençliği, ülkemiz özelinde, Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin ilanı ile birlikte, çeşitli milliyet ve inançlardan kahraman emekçilerimizin bağımsızlık ve devrimci demokrasi kavgası şahsında bir sancağa daha kavuşmuştur.

Bu sancağın altında bir araya gelenlerin yarattıkları destan, doğruları ve yanlışları ile birlikte, onlarca yıllık bir birikimi karşılamakta ve günümüze uzanmaktadır. Alınları, gözyaşı ve kanla yoğrulmuş halk gençliğinin devrimci mücadelesi, yaşamakta olduğumuz an itibarı ile, yeni bir sürece girmiştir. Bir başka deyişle, 19 Aralık saldırılarının çerçevesinde başlayan ve günümüze uzanan süreç, nihai anlamda, kapanmıştır.

Yazımız, girdiğimiz yeni sürecin genel bir çerçevesini çizecek ve mevcut sürecin tüm katılımcılarının bundan sonrasında dahil olacakları çalışma prensiplerini

açıklayacaktır. Sürecin hassasiyeti ve konu başlıkları haline getirilen meselelerin kapsamlı içerikleri düşünüldüğünde, her bir mesele tek başına ayrı birer yazı konusu olacağından, bu metin; konu başlıklarını, katılımcıların girdikleri yeni sürecin esas beklentilerine cevap olabilecek noktalarda konumlanırken, ihtiyaç duyacakları politik-örgütsel argümanları, temel belirleyenleri ekseninde kısaca tartışacaktır.

Yeni Süreci İyi Kavrayalım

(19 Aralık'tan Günümüze)

19 Aralık saldırıları, bir bütün olarak Türkiye Devrimci Hareketine yönelik, Cumhuriyet tarihinde örgütlenmiş en kapsamlı ve politik hedefleri itibarı ile de en uzun erimli imha, tecrit ve ideolojik tasfiye hareketlerinden birisinin adıdır. Yaşamakta olduğumuz son süreçte, bu saldırıların yönel-

dikleri temel hedefleri anlamak ve bu noktalardan doğru güne bakmak öylesine önemlidir ki dünya çapında yaşanmakta olan güç dengelerindeki kırılmalar ve çatışmaların ortasında bu büyük merkezlerin üzerinde çektiği yarı sömürge ve yarı feodal yapısı ile bağımlı bir çevre ülke olarak Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomi-politiğin çözülmesinden güncel siyasetlerin örgütlenmesine dek başat birer katalizörlere dönüşen söz konusu hedefler, günümüzün devrimci siyasetinin sınırlarını çizmektedirler.

19 Aralık'ı öncesi ve sonrası ile devrimci bir perspektiften değerlendirebilmenin zorunluluğu ve ısrarla bu konu üzerinde durulmasının tüm gerekçeleri, geride bıraktığımız dört yıl içerisinde Türkiye Devrimci Hareketi içerisinde vücut bulmuş farklı gençlik örgütlenmelerinin teori ve pratiklerine bakıldığında, kendilerini bir bir ortaya koymaktadılar.

Halk gençliğinin politik birikimini var eden yeni-demokrasi perspektifi, saldırılardan aylarca önce, Ortadoğu üzerinde derinleşen çelişmelerin açık kırılmalarına (savaşlara) doğru evrildiği tespiti yapılmış ve Ortadoğu'nun jeo-

politik bakımdan en kritik siyasi coğrafyasında, anti-emperyalist devrimci güçlere karşı girişilecek karşı-devrimci saldırıların, kaçınılmaz olarak, hem imha hem de ideolojik tasfiye boyutlarında şekilleneceğini öngörebilmisti. Fakat diğer bir çok siyasi gençlik yapı ise, parça-bütün diyalektikliğinin bir kısmı ile meşgul olmakta ve yaşanan süreci dar bir perspektiften, 96 direnişinin 'tekerrür' edeceği gibi bir yanlış içerisinde, kısır yapı çıkarları doğrultusunda dar pratikçilik düzleminde ele almaktaydı. O dönem, bu türden yaklaşımlara karşı savunulan temel nokta; hakim sınıfların cezavleri üzerinde kamuoyu oluşturma çabaları sonucu şekillenen Ulucanlar saldırısının ve diğer cezavlerinde apolitik suçluları yahut suçlu çetelerini kışkırtarak düzenledikleri 'sözde isyan'ların, Türkiye'yi yönetir görünen hakim sınıfların asıl yöneticilerinin, yani emperyalistlerin, yakın dönemde girişecekleri Ortadoğu politikaları karşısında tepkisizleştirilmiş bir devrimci muhalefeti yaratmanın ve var olanlarında 'ehlileştirilmiş' biçimlerini inşa etme yönünde atılmış büyük bir planın, küçük adımları oldukları yönünde idi. Ezilmiş ve ideolojik olarak tasfiye edilmiş bir devrimci muhalefet ve devrimci muhalefetin temel örgütlenme alanlarının Türkiye ve dünya gerçekliğinden kopuk, yeni dünya düzeninin 'yeni solcularına' terk edilmiş gerçekliği; halk gençliğinin politik aktivistlerince üzerinde hassasiyetle durulan temel sorunsallardan birisiydi. Yapılmak istenen, ezilen yığınların direnç noktalarını kırmak ve gerici düşünceler ile nüfuz ederek etkisizleştirmektir. Hatta iyice nüfuz edebildiklerini 'düzen muhalifi' olarak lanse etmek ve ezilenlerin örgütlü tepkilerini çeşitli plat-

formlarda havuzlayarak kontrol altına almakta. Çünkü süreç, büyük kırılmalara doğru hızla ilerlemekteydi.

Nitekim, geride bıraktığımız yıllar içerisinde yaşadıklarımız, sahip olduğumuz ideolojik silahın gücünü bir kez daha kanıtladı. Temel öngörüler, esasta doğrulandı ve tüm kaygılar, devrim ve halk adına kahredici gerçeklere döndüler.

Geride bırakılan yıllar, ideolojik saldırının boyutlarını ve tahribatlarını çarpıcı bir biçimde ortaya döktü. Gerek saldırının hedefleri doğrultusunda ortaya çıkan gerekse saldırının yarattığı tepki içerisinde şekillenen ve tersinden istenilen sonuca hizmet eden biçimlerde şekillenen pratik-politik çizgiler, halk gençliğinin politik aktivistlerince ısrarla tartışılan ve ideolojik mücadele yürütülen odaklara dönüştüler. Sol sübjektif diyalektik yöntemden istim alan ve esasta küçük burjuva bir zeminde vücut bulan 'sol maceracılık' ve sistemin asıl sonuç olarak yöneldiği noktada varılabilecek en geri duruşu temsil eden reformist-revizyonist politik duruş; başta halk gençliği olmak üzere, tüm emekçilerin mücadelesini sekteye uğratan ve halktan koparan pratiklerin temel hareket noktaları haline geldiler.

Öyle ki dünya gericiliğinin baş temsilcisi, ezilen dünya halklarının baş düşmanı ve hemen tüm eşitsizliklerin baş müsebbibinin orduları güney-doğu Anadolu hatında, postallarıyla ülke topraklarını çığneyerek ilerlerken; yaratmış olduğu tarihini, bağımsızlık ve nihai insanlık ülküsü komünizm uğruna sayısız fedakarlık destanları ile örmüş olan devrimci cepheden (genel anlamda) tek bir karşın dahi atılmadı. SDP, TKP, EMEP, ÖDP gibi reformist-reviz-

yonist partilerin yanısıra milli burjuvaziyi temsil eden İP'nin sözde 'devrimci', 'anti-emperyalist' popülist eylemlerinin haricinde, emperyalist işgalcilere en (devrimci) pratik tepkiyi 'toprağımızda gavur istemeyiz' diyerek işgalcileri taşıyan Şafi-Kürt köylüleri verdiler (Ki köylülerimiz, şu aylarda, büyük bir aymazlık ve küstahlık ile mahkemelerde yargılanmaktadırlar).

19 Aralık'ın hemen ertesinde yaşanan ekonomik-siyasi kriz, ardından ABD'nin (krizde olduğu üzere benzer bir) müdahalesi ile tezgahlanan seçimler ve emperyalist işgal... Üzerlerinde dikkatle durup düşünüldüğünde, Türkiye'nin içinden geçtiği ve halen geçmekte olduğu çalkantılarla örülmüş süreçler, 19 Aralık'ın yöneldiği hedefleri biraz daha aydınlatmaktadır. Yukarıdaki örnek her ne kadar 'özel' olursa olsun, bir bütün olarak devrimci muhalefeti (pratik-politik boyutu ile) ve devrimci ideolojiyi rafa kaldırmak isteyenlerin, revize etmek isteyenlerin, tecrit etmek isteyenlerin ve marjinal bir etiket yapıtırmak isteyenlerin izlerini taşımaktadır. Özetle 19 Aralık sonrasında, devrimcilere biçilen pozisyonun ve sınırların, pratikteki bir ufak yansımalarıdır.

Emperyalist işgal ve talan sürüyor ve daha da katlanarak sürecek. 1970'lerden itibaren başlayan ulusal ve sosyal kurtuluş hareketlerinin duraklama ve geri çekiliş dönemini takiben ortaya çıkan emperyalist hegemonya 'kaçınılmaz olarak' (kapitalizmin kendinde barındırdığı zorunlu çelişme yasalarından dolayı) büyük bir çöküşe, hızla ilerlemektedir. 30 yılı bulan tek kutupluluk kırılmakta ve emperyalistler arası güç dengeleri değişmektedir. Tüm bu kırılma ve değişimlerin politik

pratik sonuçlarının vücut bulduğu coğrafya olarak Ortadoğu'nun, içine girdiği kaosu daha da üst boyutlarda yaşayacağı aşıkardır.

Dünya, yepyeni bir sürece girmiştir ve hızla ilerlemektedir. Tıpkı geçen yüzyılın başlarında olduğu üzere. Şüphesiz hiçbir şey aynı kalmamıştır ve tekerrür etmeyecektir. Ancak ezilen halkların onurlu mücadeleleri, kuşkusuz bu yüzyıla da damgasını vuracaktır (Eğer ki devrimciler günü doğru okuyup, doru araçlarla, doğru yöntemle müdahale ederlerse).

Sahip olduğu geo-politik kilit rolü katlanarak sürdüreceği olan Türkiye ise yakın gelecekte uluslararası platformda ezilen dünyanın kurtuluş kavgasında nirengi noktası olmaya doğru evrilecektir. Bu durumda, yaşamakta olduğumuz siyasi coğrafya üzerinde doğru-devrimci fikirlerin iktidarlaşması, başta kahraman emekçi halklarımız olmak üzere ezilen dünyanın büyük başarısını müjdeleyecektir. İktidarlaşmanın koşulları her zaman olduğundan fazlasıyla mevcuttur. Sahip olunan eşsiz miras artık önderlik ve örgütle vücut bulmuştur.

Demokratik Gençlik Hareketi, bu müjdeye uzanan çabanın somutlaştığı bir mevzidir. Anti-emperyalist, anti-feodal, anti-faşist gençlik hareketinin politik önderi ve örgütleyicisidir.

19 Aralık'ın Ardından Günümüze; Partizan Gençlik'ten, Demokratik Gençlik Hareketi'ne

'Badireler kuşağı'nın ardılları ve onların takipçileri ağır baskılar, ihanetler, imkansızlıklar, yetersizlikler ve sınırlılıklar içerisinde, duyanların ve görenlerin ancak derin bir sükunetle tepki verebilecekleri can bedeli fedakarlıklarla, devrimci teoriyi ve pratiği ya-

şattılar, yeniden ürettiler ve genç omuzlara devrettiler.

19 Aralık'ın hemen öncesinde böylesine ağır ve yüklü bir geleceğe yaslanan sancağı devralanlar da, seleflerinininkinden çok da farklı olmayan koşullarda, yetiştirildikleri devrimci kültürle fedakarcaca öne çıktılar, sancağı omuzladılar. Ve bu son PG kuşağından arta kalanlar, üzerinde yükseldikleri onlarca yıllık can bedeli birikimin de itimiyle, bir ucu yaşamakta olduğumuz an olan yeni sürecin, yaratıcıları oldular.

90'lı yılların (bilinen) badirelerinin yeterince hırpalandığı, ağır baskı ve saldırıların örgütlü mücadeleyi kısıtladığı ve sürekli tahribata uğrattığı koşullarda, imkansızlıklara sürüklendiği bir gerçeklikte önce tecrit karşıtı sürece ve hemen ardından Ölüm Orucu gibi ağır bir sürece müdahil olan genç aktivistler, doğru-devrimci teori ve yöntemin kılavuzluğunda süreci, mümkün olan en ileri noktalarda, göğüslediler.

Ekim 2000'den Nisan 2002'ye uzanan süreç, devrimci teori ve yöntemin bir kez daha sınandığı ve anlamın akıyla çıktığı, yanlışların ayıklandığı ve olumlu yanların sürece uygun yeniliklerle geliştirildiği bir dizi ve çok önemli gelişmeye ve arınmaya sahne oldu.

Bu süreci iyi kavrayabilmek, anlamlandırabilmek ve çeşitli milliyet ve inançlardan emekçilerimizin yeni demokrasi mücadelesinin işaret ettiği strateji ve taktik doğrultuda hayata geçirebilmek, kuşkusuz, en nihayetinde devrimci halk iktidarına giden yolda, önemli yapı taşlarına dönüşecektir. Bununla birlikte günümüz ve politik-pratik süreci kavrayabilmemizin de biricik yoludur.

PG aktivistlerinin 19 Aralık öncesinde ve özellikle de sonrasında mücadeleyi sekteye uğrata-

cak derecede ciddi kayıplar vermemesi ve esas olarak teorik birikimini ve insan kaynaklarını muhafaza edebilmeyi başarabilmesi ve günümüze uzanan süreci inşa edebilmesi, rastlantı eseri değildir. Sahip olunan ideolojinin öngördüğü diyalektik yöntemdir, üzerinde dikkatle durulması gereken.

Daha önce de değindiğimiz üzere, bir çok gençlik örgütünün an'a kapılarak sürüklendiği ve 2-3 aylık (Eylül - Aralık 2000) pratik bakımdan yüklü kısa bir zaman dilimi içerisindeki hareketliliğe bakarak burunlarının dibini görmeyecek kadar sübjektifleştikleri bir dönemde (ki bu yanlış tutumlara yer yer Partizan Gençlik aktivistleri de kapılmışlardır); bu merkezlerden kendilerine yönelen her türlü eleştiri karşısında duygusallığa yer vermeyerek yaklaşan saldırının esas hedefini ve ötesindeki politik gelişmeleri gören ve uzun vadeli sürekliliği sağlanmış mevziler hazırlamayı derin eden yaklaşımı ile adım adım süreçle göğüsleşen aktivistler, nihayetinde, 'en hızlılar'ın dahi derin sükunluklara gömüldüğü, köşelere çekildiği, baskının en uç noktada seyrettiği bir anda karanlıklar yırtan ve geleceğin kitlesel gençlik hareketini müjdeleyen bir süreci örebilmeyi başardılar.

2001 yazında, elde kalan tüm Partizan Gençlik aktivistlerinin katılımı ile en küçük birimlerden, Partizan Gençlik - Geçici Koordinasyon Komitesine dek, halk gençliğinin örgütlü mücadelesinin yürütüldüğü tüm alanlara dair bir dizi başlık altında örgütlenen tartışma süreci, yeni dönem gençlik faaliyetlerinin omurgasını oluşturan düşüncelerin şekillendiği, önemli bir dönemeç oldu.

Bu sürecin en önemli çıktularından, Nisan 2002'de yayın hayatına başlayan Özgür Düşün, ka-

ranlıklarda bir meşale olduğu anda, varlık sebebini şu sözlerle dile getiriyordu:

"Özgür Düşün, suskunluk, karamsarlık ve dağınıklık ortamına bir şekilde dur denilmesi gerektiği acil görevini bilince çıkarmış gençliğin kolektif ve demokratik ortamda iradeleştirdiği bir dergi olarak yayın hayatına başlıyor. Bunun içindir ki yayın çizgimize yön verecek olan da demokrasi kültürünü geliştirmeye paralel bir şekilde işçi, köylü ve öğrenci gençliğin somut çıkarları, siyasal olarak yetkinleştirilmesi ve ideolojik berraklaşma mücadelesi olacaktır." (Özgür Düşün, Sayı:1, s.1)

İçerde ve dışarıda ciddi tahribatlara yol açan 19 Aralık saldırılarının bir bütün olarak devrimci cepheye yarattığı dağınıklık ortamında, 'Savaş Ann Kazan' şiarından istim alan ve sürecin özgünlükleri uyarınca, pratik ve ideolojik azgın saldırılar karşısında gençliğin 'karşı koyuş, çatışma ve arınma mevsizi' olarak ortaya çıkan Özgür Düşün, aktivistlerin, gençlik düzleminde, yeni dönem politik mücadelelerini var ettikleri dört temel nokta üzerinden vücut buldu.

Birincisi, 90'ların ikinci yarısından itibaren devrimci saflara yerleşen marjinalleşme, kitlelerden kopma, sol sübjektivizme kayma, eylemde sol maceracı bir hat izleme ve giderek popülerleşen/popülerleştirilen reformizm - revizyonizm kıskacı karşısında tam anlamı ile bir 'ideolojik berraklaşma' mevsizi inşa etme düşüncesi idi. Günümüzde de devrimci saflarda yıkıcı etkilerine tanıklık ettiğimiz bu akımların karşısında en başta kendisinden başlayarak, pratikte tespit edilen bu hastalıklı noktalara karşı amansız bir öz-eleştiri ve eleştiri pratiği örüldü. Özgür Düşün'ün ilk sayılarında sıklıkla karşılaşılan bu tür-

den araştırma-inceleme yazıları, yeni sürecin ihtiyaçlarına cevap olabilecek bir gençlik örgütünün temel öğrenci-gençlik politikalarını da şekillendiriyordu aynı zamanda. Eleştiriler üzerinden şekillendirilen öğrenci-gençlik faaliyetleri ise teorinin sınıdığı bir-cik noktalar oldular.

İkincil olarak; adı geçen yeni dönem öğrenci-gençlik faaliyeti içerisinde, çeşitli milliyet ve inançlardan emekçilerimize kılavuzluk yeni demokrasi mücadelesinin öngördüğü strateji ve taktikler doğrultusunda; yeni dönemin pratik ve politik özgüllükleri uyarınca ideolojik arınmanın, berraklaşmanın ve bunların sonucunda şekillenen faaliyetlerin Özgür Düşün üzerinden en geniş kitlelere ulaştırılması, tanıtılması ve mevcut dağınıklığın 'kolektifler' dolaşımı ile toparlanması, örgütlenmesi göreviydi Özgür Düşün sürecine yüklenen.

Özgür Düşün'ün yüklendiği üçüncü görev ise, mevcut ideolojik inşanın ya da bir başka tabirle onlara yıllık birikimin yeni dönemin ihtiyaçlarına göre düzenlenmesinin paralelinde yaşama geçirilen örgütsel toparlanmanın, teorik eş güdümünü oluşturacak bir pozisyon almak oldu.

Ve son olarak, sancağın altında toparlanan yeni kuşakların eğitiminde, öğrenci gençlik alanında gündelik yaşam pratiklerini esas alan çalışmalar içerisinde, içi boşaltılmış 'kitlelerden kitlelere' esprisini yeniden yaşama geçirmekte Özgür Düşün'ün misyonu. Bu doğrultuda eski ve yeni kolektiflerde edinilen yeni dönemin tecrübeleri, Özgür Düşün sayfalarında vücut buldular.

Yayın hayatına başlamasının hemen ardından, benzer içerikteki dergiler ile kıyaslandığında, oldukça kısa bir zaman aralığında

beklenenin üzerinde olumlu eleştirilere ve ilgiye muhatap olan Özgür Düşün, bir kez daha doğru devrimci teorinin ve yeni dönem öğrenci-gençlik pratiğinin 'gerçek'le olan sınavında anının a ile çıkışına tanıklık etti.

Ağırlıklı olarak yüksek öğrenim öğrenci gençliği üzerinde ilerleyen yeni süreç doğal olarak ilk etapta diğer gençlik kesimleri ni yeterince kapsayamadı ve b alanlarda hali hazırda var olan örgütlenmeler ile kucaklaşamadı. B durumu, temelde merkezi örgütlenme sorunu ile bir tutan aktivistler, sorunun çözümünü yakın geleceğe bırakarak, esas-tali ayrım içerisinde öncelikle eldeki mevzileri sağlamlaştırılmaya çalıştılar. Yakın dönem pratik açılımlar içi stratejik kabul edilen alanlard yoğunlaştılar. Bu süreç içerisinde yaşanan tecrübe ve bilgi birikimi 2002 sonbaharında kamuoyuna ilan edilen tarihsel bir dönemeç il birliğinde, uzun tartışmaların ardından, ulaşılmak istenen gençlik örgütlenmesi hedefine yaklaşılacak adımda, tüm eksiklikleri pahasına ete ve kemiğe büriündü.

Demokratik Gençlik Hareketi

İlanından itibaren neredeyse hiç bitmeyen ve esasta tanımın ve işleyişine yönelik, içeride doğru şekillenen eleştiriler yuvarğında kıvranan Demokratik Gençlik Hareketi, ilanından bugüne; b eleştirileri (haklı-haksız) yarata gerçekliği ile, tüm eksikliklerin rağmen, halk gençliğinin anti-enperyalist, anti-faşist ve anti-feodalmücadelesi içerisinde görüşleri v pratikleri itibari ile dost ve düşman kesimlerce hiç azalmayan tam tersine sürekli artan bir ilgiyi muhatapı haline geldi.

Geride bırakılan iki yıl içerisinde nesnel şartların ve öznel koşulların el vermediği 'merkezile-

me' meselesi hemen tüm sorunların temel kaynağı oldu. Gerek ilanını takip eden dönemde girilen siyasi kampanyaların istenilen düzeyde örgütlenememesinde gerekse tanımı ve sınırlarına dair geliştirilen eleştirilerin süreklilik arz ederek faaliyetleri aksatıcı boyutlara ulaşmasında biricik rol oynayan bu sorunun çözümsüzlüğü; en kötü noktada, yani saflara katılan genç kuşakların örgütsel biçimlenişinde temel bazı kronik hastalıklara sebebiyet verdi.

Demokratik Gençlik Hareketi Programı içerisinde sınırları çizilen, tanımı yapılan gençlik faaliyetine karşı eleştiriler temelde iki ana kaynaktan besleniyordu.

İlki, yukarıda bahsini ettiğimiz ve Partizan Gençlik tarafından örgütlenen 2001 yaz toplantılarında açığa çıkan ve tartışmayı-uzlaşmayı reddederek yer yer bireysel yer yer birkaç kişiden müteşekkil kopuşların yarattığı eleştirel düşüncelerin şu veya bu noktada saflara nüfuz etmelerinden kaynaklı idi. Bu arkadaşlarla olan bağlar, tartışma ve ikna temelinde ısrarla sürdürüldü. Bir kısmı saflara tekrar döndü, geri kalan ise ya mücadeleden koptu ya da çevre ilişkileri olarak kendilerini konumladı. Yeni dönem politik-pratik süreci sekteye uğrattığı ilişkiler geliştirmedikleri sürece bu arkadaşlar her zaman dost güçler kategorisinde değerlendirildiler.

İkincil olarak, diğer bir kanattan beslenen eleştirilerin kaynağı ise az evvel değindiğimiz üzere, Demokratik Gençlik Hareketi'nin ilanında yaşanan temel bazı problemlerin süreklilik arz etmeleri ve çözümlerinin (nesnel ve öznel koşullar gereği) geciktirilmelerinin yarattığı dağınıklaktan etkilenen yeni kuşak aktivistlerden geldi. Bu dağınıklıkta, gerek hali hazırda örgütlü olan alanlarda saflara

katılan yeni arkadaşların gerekse sıfırdan örgütlenen yeni birimlerin katılımcılarının müdahil oldukları yapının kendilerine tam anlamı ile bir 'örgüt' bilinci verememesinin payı büyük oldu. Şunun altını çizerek belirtmemiz gerekir ki; bahsi geçen aktarımın aksamasında en büyük pay, yeni dönem gençlik faaliyetinin başlangıcından itibaren 'sürekliliği sağlanmış alanlar' vurgusunda somutlaşan ve örgütsel işleyişin vazgeçilmezi olan kuşaklar arası tecrübe ve bilgi aktarımının sekteye uğramasında yatmaktadır.

Şöyle ki, Demokratik Gençlik Hareketi'nin ilanını takip eden süreçte, son kuşak Partizan Gençlik aktivistlerinin hemen tamamına yakını, halihazırda gençlik alanından ayrılmışlardı. Her ne kadar istenilen düzeyde örgütlenememiş kampanyalar gündeme gelmişse de bahsi geçen kuşağın yetiştirdiği yeni aktivistlerin sürecin önderliğinde aktif rol oynamaları var olan sorunların ilk etapta tam olarak su yüzüne çıkmasını engelledi. Çünkü birebir yarı illegal çalışma prensipleri içerisinde pişenlerin ellerinde şekillenenler, nihayetinde 'örgütsel işleyiş' kriterlerini, esas itibari ile, özümlemişlerdi. Ancak geride bırakılan bir buçuk yıllık zaman dilimi içerisinde giderek kronikleşmeye ve yer yer zararlara yol açan sorunların kökeninde ise önderlik konumundaki aktivistlerin de yavaş yavaş gençlikten kopuşları büyük rol oynadı. Bu kopuşlarla birlikte öteden beri getirilen örgütsel alışkanlıkların Demokratik Gençlik Hareketi'nin öngördüğü çerçevede yeniden örgütlenmesi sürecinde, bu aktivistlerin zaman zaman örgütsel işleyiş 'kişiselleştirmeleri' de önemli etkendi yaşanan sorunlarda.

Söz konusu merkezleşmenin geciktirilmesinin en önemli zarar-

ları yayın alanında da yaşandı. El-den ve bayilerden yapılan satışlara göre hemen bir çok politik gençlik dergisinden bariz farklarla satılan Özgür Düşün sürekli olarak bir mali sorunla karşı karşıya kaldı. Alınan dergilerin paralarının gönderilmesi gibi basit bir mesele dahi, temel bir problem oldu.

Dağınıklık ve mevcut kafa karışıklığı, Demokratik Gençlik Hareketi'nin Devrimci Demokrasi, Demokratik Haklar Platformu ve diğer demokratik kurumlarla olan ilişkilerini de belirsiz ve karışık mecralara sürükledi. Sınırların muğlaklığı çoğu zaman olumsuz sonuçlanan pratiklere girilmesine ve daha fazla maddi manevi tahribatlara yol açtı.

Ancak, yaşanan ve temelde çözümlenmesi gereken tüm bu sorunlara rağmen, Demokratik Gençlik Hareketi hemen hiçbir politik gençlik örgütünün ulaşmadığı ölçülerde, Türkiye çapında geniş bir ilişkiler ağı örmeyi başardı. Ülkenin doğusundan batısına, kuzeyinden güneyine yarıdan fazla ilinde şu veya bu düzeyde kolektifler inşa etmeye muvaffak oldu.

Demokratik Gençlik Hareketi'nde Bir Dönem Kapanmıştır

Devrimci mücadele pratiğini 1848 manifestosunun ardından günümüze uzanan bir buçuk asırlık tarihi bizlere 'örgüt' olmanın en temel kriterinin sürekliliği sağlanmış bir önderlik sorunu olduğunu defalarca kanıtlamıştır. Şüphesiz, bildiğimiz üzere bu, olmazsa olmazdır. Ve burada tekrardan tartışmaya açılması abes olacaktır.

Demokratik Gençlik Hareketi'nin çıkışında merkezi önderliğin 'fiili' olarak var olması ancak kurumsallaşamaması ve yukarıdan aşağıya süreci örememesi tamamen yaşanan sürecin özgül ge-

ürileri ile ilgili bir problemdi. Ağır baskı koşulları ve insan kaybı, en temel eksikliklerimizdi. Şüphesiz ki birkaç kişiden ve il- den müteşekkil bir 'komite' kurulabilirdi. Ancak...

Bu noktadan doğru getirilebilecek bir çok eleştiri olabilir. Fakat şunu hemen belirtmek isteriz ki, biz, önderlikten kağıt üzerindeki imzayı anlamıyoruz ve anlamayacağız. Önderlik; pratik mücadele içerisinde pişen, yetişen kuşakların kendilerinden bir parça olarak çıkardıkları ve bu mücadelelerde olgunlaştırdıkları, yetkinleştirdikleri 'kadro' birikimidir. En zor şartlarda, en fedakar görevlerin talipleri ise aile, sevgili ve okul dışı zamanlarını ayıranlardan değil, tam tersine mücadeleyi hayatlarının merkezine alan insanlardan çıkmaktadır. Zorluklardan ve fedakarlıklardan kastetiklerimiz ise romantize edilen 'illegal' devrimcinin kelle koltukta yaşadığı serüvenler değil; bunları yadsımamakla birlikte, tüm bir ömür boyu kendisini davaya adanmış, 'görev insanı' kişiliğini kendisinde somutlaştıran ve halk terbiyesi ile kendisini donatan bireylerin, bu uzun ve meşakkatli yolda sabırla yürüyebilenlerin göğüsleyebileceği 'mücadele'nin tam da kendisidir.

Aceleci olan, faaliyet içerisinde 'güvenli' sınırlarını çizen ve mücadele arkadaşlarının gözlerinin içine baka baka iri lakırdılar eden eleştirilerin bir hükmü yoktur. Eleştiri, mücadele içerisinde anlam bulur. Çünkü mücadele 'gerçek'le etkileşimin özlidir ve gerçekler her zaman için 'devrimci'dir.

Geçmişten öğrendiğimiz önemli bir ders varsa eğer o da 'yetişmiş insan gücü'ne duyulan 'korkunç' ihtiyaçtır. Aceleye kapılmamak, sabırla süreci örmek ve 'akıl' ile ihtiyaçlara müdahale

etmek, temel hareket noktamızı oluşturmaktadır.

Demokratik Gençlik Hareketi'nde bir dönem kapanmıştır. Mevcut tüm dağınıklıklar, eleştiri konularını oluşturan sorunlar, diğer kurumlarla olan ilişkiler ve iç meselelerin tümü artık merkezi önderliğin yetki altındadır. Merkezi önderlik, yukarıdan aşağıya, en alt birimdeki aktivistin dahi müdahil olabileceği demokratik merkezîyetçilik esasına göre bölge ve il düzenlemelerini gerçekleştirmiştir. Söz konusu düzenlemeler, kimi yerlerde halihazırda var olanların yeniden örgütlenmesi kimi yerlerde ise sıfırdan inşa edilmesi şeklinde (yukarıdan aşağıya) bir biçim almıştır.

Önümüzdeki süreçte (Mart - Haziran 2005) Demokratik Gençlik Hareketi, esasta içe dönük inşa ve eğitim faaliyetlerini sürdürecektir. İlişkilerin ve hatta örgütlü kolektiflerin olduğu bölge ve illerle koordinasyon sağlanacak ve kademeli olarak merkezi önderliğe bağlanacaktır. Öğrenci - semt/işçi - köylü gençlik çalışmaları belirli bir koordinasyona kavuşturulacak, kendi içlerinde ayrılaştırılarak mücadelenin daha düzenli yürütülmesi sağlanacaktır.

Aceleciğe ve süreci tehlikeye düşürebilecek hareketlere yer yoktur. Şüphesiz, Demokratik Gençlik Hareketi siyasi kampanyaların müdahili de olacaktır. Ancak esas olan, az önce de ifade ettiğimiz üzere örgütsel inşa ve işleyişin 'tam olarak' oturtulmasıdır.

Yerellerin özgül ihtiyaçları doğrultusunda şekillenecek olan dernekleşme, önümüzdeki dönem pratik faaliyetin temel hareket noktalarından birisidir ve özellikle mali imkanlar, politik çalışmalar paralelinde, bu minvalde seferber edilecekleridir. Yayın konusu ise ilk elden çözüme kavuş-

turulacak ve merkezi önderliğin denetimine açılacaktır.

Orta vadede bir Demokratik Gençlik Hareketi Kongresi örgütlenecek ve tüm süreç muhasebe edilerek, başta Merkez Yürütme Kurulu olmak üzere tüm bölge ve il kurulları demokratik seçimlerle yeniden oluşturulacaktır. Kongre halka açık yapılacaktır ve halk gençliği mücadelesi içerisinde bir milat olarak örgütlenecektir.

Bu yeni dönem, hiçbir şekilde, Demokratik Gençlik Hareketi'nin programında belirlenmiş sınırların yahut tanımının dışında kalan bir alanı işaret etmemektedir. Demokratik Gençlik Hareketi, demokratik alanda varlığını ve sınırlarını koruyacaktır.

Sürecin ilerleyen safhalarında, gerek iç bülten aracılığı ile gerekse sayfa larını bizlere ayıran Özgür Düşün aracılığı ile koordineli bir iletişim sağlanacak ve daha kapsamlı muhasebeler yapılacaktır.

Sözlerimizi Özgür Düşün'ün üçüncü sayısından alıntıladığımız ve dün olduğu gibi bugün de şiarımızı ve hedeflerimizi aktaran sözlerle noktalyoruz.

"...Arınmaya ve kazanmaya işaret ederken; tasfiyeciliğe karşı, sistem içiliğe karşı, kıpkızıl bir bayrağı göndere çektiler. Bütün direniş boyunca dillerinden dökürmedikleri "Canımız Halk-Savaşma Feda Olsun" genel şiarının ideolojik ve politik görkemiyile sarsılmadı, silkelenmediyiz. 19 Aralık Kahramanlık Haftası Şehitlerinden Ali İhsan Özkan, hücre karşıtı bir eylemde, üzerinde bu genel şiarın yazılı olduğu pankartın arkasında yürüyene alını kızıl bantlı gençler için "arkasında yürüdükleri sözlerle layık olsunlar" demişti. Bu vasiyettir, sözümüzdür. Tarih, bizden bu zinciri parçalamak için bilinçli öne çıkış bekliyor!" □

AB'YE KARŞIYIZ ÇÜNKÜ ÖZGÜR BİR HALK OLMAK VE BAĞIMSIZ BİR ÜLKEDE YAŞAMAK İSTİYORUZ

Demokratik Gençlik Hareketi

Demokratik Gençlik Hareketi'nin bileşeni olduğu Demokratik Haklar Platformu'nun (DHP) Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girme projesine karşı başlatmış olduğu kampanya 13 Mart Pazar günü tüm ülke çapında 5 merkezde yapılacak kitlesel basın açıklamalarıyla başladı. DHP kitlesel basın açıklamasından sonra yapacağı işler arasında ev ziyaretleri, merkezi yerlerde masa açma, afiş, bildiri, eğitim broşürü, merkezi geceler, aydınlarla ve sokaktaki insanla röportajlar, paneller yapmayı planlamaktadır. Kampanya 29 Mayıs'ta yine kitlesel basın açıklamalarıyla sonlandırılacaktır. Özgür Düşün dergisi de kampanyaya yapacağı sokak röportajları ve teorik yazılarıyla destek verecektir. Avrupa Birliği ve Türkiye ile ilişkileri hakkında iki aydır köşelerimizde yazılar çıkmaktadır. Bu yazı onlarla ilişkili fakat Özgür Düşün okurlarına DHP'nin AB'ye neden karşı olduğunu da açıklayan temel eğitim broşürümüzün özeti şeklindedir.

"AB'ye Girmeli miyiz Girmemeli miyiz" tartışmaları ülkemizde altı senedir yoğun bir biçimde tartışılmaktadır. Halka AB'nin ne olduğu tam olarak anlatılmadan yapılan anketler ve holding medyasının yönlendirmeleri sonucu, halkta AB yanlılığı suni bir biçim-

de yaratılmıştır. Tabii bunda yıllardır hakim sınıfların sürdürdüğü baskı politikaları; halk üzerinde kendi iç dinamiğine karşı bir güvensizlik oluşmasına, bununla beraber dıştan gelecek baskılamalarla demokrasi ve refahın geleceği düşüncesinin oluşumu da etkili olmuştur. DHP hem bu yanlışları kırmak hem de AB karşıtlığını sağlam zeminlere oturtmak için kampanyasında AB'yi teşhir etmenin yanısıra AB-Türkiye ilişkilerinin gideceği noktanın tam sömürgeleştirme olduğu tespitini yapmaktadır. Aynı zamanda AB'ye karşı yeni demokrasiyi sa-

vunarak topluma kendi alternatifini öz gücüyle var edebileceğini göstermeyi amaçlamaktadır.

Demokratik Haklar Platformu Neden AB'ye Karşı?

Emperyalizmin ve sömürgeciliğin zengin bir müzesi olan Avrupa Birliği, 2. Paylaşım Savaşı sonunda Almanya ile Fransa demir ve çelik tekellerinin bir ihtiyacı olarak doğmuştur. Bu birliğin olu-

şumunda etkili olan Almanya'daki demir çelik tekellerinin Nazileri iktidara getiren sınıf olduğu da unutulmamalıdır. Avrupa coğrafyasında yüzyıllardır birbirleriyle ve Osmanlı'yla savaşan, 1914-1945 tarihleri arasında iki büyük paylaşım savaşıyla büyük bir gerilemeye uğrayan Avrupa emperyalistleri bu birliği kurmak zorundaydılar. Çünkü artık dünya eskisi gibi değildi. Sömürü bölgelerine talipler (ABD, Japonya) çoğalmış ve aynı zamanda ezilenler kendi iktidarlarını kurarak (SSCB, Çin, Küba, Doğu Avrupa, Kuzey Kore) kapitalizme karşı sosyalist kampı oluşturmuşlardı. Avrupa Birliği'nin tarihsel sürecini ve sınıfsal analizini gözüne alarak tanımlarsak; AB Avrupa tekellerinin çıkarları üzerine kurulan birleşik devletler projesidir. Dolayısıyla AB Avrupa'da yaşayan bütün sınıfların ortaklaşa karar aldığı bir demokrasi cenneti değildir. Kurulan birçok "sivil toplum örgütü"yle ve parlamentosuyla, Avrupa'daki temsili sistem, gerçek demokrasi-nin önünü tıkamak içindir.

Türkiye-AB ilişkileri bugün AB'ye üye olmuş birçok ülkeden daha önce, 31 Temmuz 1959'da Türkiye'nin Avrupa Ekonomik Topluluğu'na başvurusuyla başlamıştır. 1959'dan 17 Aralık'a kadar geline sürece ulaşılan en somut nokta olan ve 1 Ocak 1996 ta-

Avrupa Birliği projesi tarih bilincine sahip insanlar için son on yılın projesi değildir. Bu proje emperyalizmin bu coğrafya üzerindeki planlarının Osmanlı dönemine uzanan ifadesidir. O günün uçakları olan sultan ve vezirler bugün "saygın" Kemalist diplomat ve bürokratlara dönüşmüştür. Ama bu coğrafyada yaşanan halka emperyalizm ve onun uçakları tarafından biçilen ezilen ve edilgen roller hiç değişmemiştir. 17 Aralık zirvesinde Avrupa Birliği'nin bu tarihi misyonu değiştirmeyecek Türkiye'ye hiçbir ülkeye öne sürmediği koşullar öne sürülmüştür.

rihinde yürürlüğe giren Gümrük Birliği Antlaşması'nın ülkemiz halkına getirdiği sonuçları irdelerssek AB- Türkiye ilişkilerini daha iyi anlarız. Bu antlaşmayla Türkiye'nin AB ile arasındaki dış ticaret açığı (ithalatın ihracatından fazla olma durumu) 15 kat artmıştır. Türkiye'nin Kuzey Afrika ve komşularıyla yapacağı ticari ilişkiler antlaşma hükümlerine dayanılarak olması gerekenin çok altına çekilmiştir. Türkiye karar alma süreci dışında tutulmasına rağmen, AB'nin ticaret politikalarındaki değişikliklere uymayı kabul etmiştir. Gümrük Birliği Antlaşması sonucunda oluşacak kayıpları gidermek ve ekonomisinin altyapısını hazırlamak için Türkiye'ye hiçbir yardım yapılmamış, milli burjuvazi ve köylülük kederine bırakılmıştır. AB sermayesi Türkiye'den alabileceği birçok ekonomik ödünü bu antlaşma sayesinde almıştır. Sonuç olarak Gümrük Birliği Antlaşması Avrupa Birliği-Türkiye ilişkilerinin amacının bir bakıma özetidir: Tam Sömürgeleştirme. Bu ekonomik antlaşmanın yanısıra AB, Türk hakim sınıflarından demok-

rasi ve insan hakları konusunda da biçimsel isteklerde bulunarak asıl niyeti olan bağımlılaştırma politikasının üstünü örtmektedir. Hafızalarımızı kontrol edip çok uzağa gitmeden, F tipi hapishanelerinin Avrupa Birliği'nin projesi olduğu ve 19 Aralık Katliamı'nın Avrupa Birliği'nin bilgisi dahilinde yapıldığı bir gerçektir. "17 Aralık" kararlarından sonra dahi basın açıklamalarına yapılan müdahaleler, SEKA ve TEKEK işçilerine yapılan saldırılar, Kürt ulusuna yönelik baskılar, üniversitelerdeki baskı ve özelleştirme politikaları dün olduğu gibi hatta daha yoğun bir biçimde devam etmektedir. Bugün Türk hakim sınıflarının yaptığı anti-demokratik uygulamaların, işkencelerin, faili meçhullerin sorumluluğu AB ve ABD emperyalizminin bilgisi ve kontrolünde yapılmaktadır. Onların bu uygulamalar yapıldıktan sonra bu konular hakkındaki müdahaleleri tamamen göz boyamadır. Fakat biz biliyoruz ki "Güneş balçıkla sıvanmaz."

AB ülkelerinin genel olarak sosyal ve ekonomik durumunu in-

celediğimizde dört önemli ihtiyacının ortaya çıktığını görürüz: Hammadde, ucuz işgücü, pazar ve güçlü bir ordu. 17 Aralık kararlarıyla birlikte bakıldığında, AB bu ihtiyaçlarını Türkiye'yi kendi içine almadan "özel statü"lü bir tam sömürge ülke haline getirerek karşılamak istemektedir. Piyade ve ucuz işgücü ihtiyacını ülkemiz halk gençliğinden sağlayacak, hammadde cenneti olan Ortadoğu ve Asya'ya coğrafi olarak komşu olacak ve hegemonya alanını Türkiye sayesinde genişletecektir. Türkiye bir bakıma Avrupa Birliği'nin jandarması ve ikinci sınıf bir üyesi olacaktır. 17 Aralık kararlarıyla beraber değerlendirildiğinde AB halkımıza şu mesajı vermiştir: "Bizler emperyalist bir birliğiz. Sen yarı sömürge bir ülke olarak benim oluşturduğum birlikle bütünleşmek yerine benim kapıda bekleyerek tam sömürge bir durumda yaşamını devam ettireceksin. Bu senin için bir zorunluluktur." Bu kapı eşiğinde tutma politikasının ABD'nin onayı ile uygulandığını unutmamak gerekir. ABD şu an için kendisine rakip olmaktan çok uzak olan Avrupa Birliği'ni, Türkiye'yi kısmi olarak içine alma ve tam sömürge haline getirmesine destek vermektedir. Çünkü bu, kısa vadede Türkiye'deki kendi kontrolünü kaybetmesine sebep olmayacak aksine Türkiye'yi bir truva atı gibi kullanarak Ortadoğu ve Kafkasya üzerindeki politikalarını uygulamak için AB'yi kendi yanına çekmeyi kolaylaştıracaktır.

AB emperyalistleri bizi AB kapısına demirlediklerini açıkça söylemektedirler. 16 Aralık gecesi Fransa cumhurbaşkanı Jacques Chirac'ın halkına seslendiği konuşmasını Liberation gazetesi şöyle yorumluyordu: "En iyi varlık nedeni, muhtemelen gerçekleştirilemezlik olan bu projeyi (Türkiye'nin AB'ye alınması) övmek

doğrusu güç görünüyor!”.

Avrupa Birliği projesi tarih bilincine sahip insanlar için son on yılın projesi değildir. Bu proje emperyalizmin bu coğrafya üzerindeki planlarının Osmanlı dönemine uzanan ifadesidir. O günün uşakları olan sultan ve vezirler bugün “saygın” Kemalist diplomat ve bürokratlarına dönmüştür. Ama bu coğrafyada yaşayan halka emperyalizm ve onun uşakları tarafından biçilen ezilen ve edilgen roller hiç değişmemiştir. 17 Aralık zirvesinde Avrupa Birliği’ bu tarihi misyonu değiştirmeyerek Türkiye’ye hiçbir ülkeye öne sürmediği koşullar öne sürmüştür. Karar metninde Hırvatistan’la eski müzakere yönteminin sürdürülmesi Türkiye ile ise, bütün ortakların hassasiyetlerinin dikkate alınacağı ve her müzakerede başlığında veto hakkı bulunabileceği bir sürecin uygulanması benimsendi. Bu bağlamda düşündüğümüzde müzakereleri 5 yılda bitiriniz diyenler halkı kandırmaktadırlar. Ege sorunu, Kıbrıs meselesi, Kürt halkının mücadelesi, ulusal talepleri ve ulusların kendi kaderini tayin etme hakkı hiçe sayılarak AB ve ABD emperyalizminin çıkarları doğrultusunda bir noktaya çekilmek istenmektedir.

AB’nin halkımız üzerinde tam üyelik hedefi yanılması (yanlış algılama) yaratarak Türkiye’yi neden kontrol almak istediğini maddelendirirsek konu daha beraklaşacaktır:

1. Avrupa için Türkiye jeopolitik olarak Kafkaslara ve Ortadoğu’ya uzanmak, orada Çin ve Rusya’yla emperyalist hegemonya mücadelesi vermek için ideal bir askeri-ekonomik üstür.

2. Ülkemizdeki sınıf mücadelesi tam üyelik yanılması yaratılarak sekteye uğratılabilir. Bunu sonucunda toplumsal muhalefetin en diri kesiminin F tipi hapisanelerle başlayan yok edilme süreci

hızlanacak böylelikle AB ve ABD emperyalizmi, birçok yasayı Türk hakim sınıflarıyla beraber rahatça çıkaracaklardır.

3. Ülkemiz işçi sınıfı AB tarafından ucuz işgücü olarak kullanılacak ve sınıf üstündeki baskı ve sömürü artarak devam edecektir.

4. Güney Kürdistan’daki ABD kontrolüne karşılık AB Kuzey Kürdistan’da kendi hegemonyasını kurmasıyla ulusların kendi kaderini tayin etme hakkını hiçe sayarak emperyalist emelleri için Kürt ulusunu bir koz olarak kullanacaktır.

5. Ülkemizdeki tarım ve köy-

lülük müzakereler sürecinde yıka- ma uğratılarak tarımsal ürünlerde AB’ye bağımlılık artacaktır.

6. Türkiye’nin ordusu AB’nin müdahale gücü olarak hem kendi içindeki sınıf mücadelelerinde hem de emperyalist politikalarda kullanılacak yapıdadır.

AB ile ilgili incelemelerde geçmişten bugüne kadar AB’ye tutarsız bir biçimde karşı çıkıp şovenizme kayan ya da devletin devrimcilere, halka karşı kullandığı kurumlara sahip çıkan ya da AB’ye koşulsuz destek veren ve bunu da “çağdaşlık” adına yaptıklarını söyleyen kurum veya kişileri teşhir etmeden DHP’nin AB karşıtı kampanyası yeterince anlaşılabilir. Bu yüzden kayıtsız şartsız üniter devleti ve onun kurumlarını destekleyen siyasal yapı veya kurumlar niyetleri ne olursa olsun hakim sınıfların çıkarlarına hizmet etmektedirler. Çünkü savundukları üniter devlet 12 Eylül anayasasıyla, YÖK’üyle, MGK’sıyla, DGM’siyle ve bunlar benzeri birçok kurum ve yasasıyla emperyalizmin özellikle de ABD emperyalizminin kontrolü altında yarı sömürge bir yapıdadır. Bu yüzden AB karşıtlığıyla üniter devlet savunulamaz. Bu, niyetten bağımsız AB yanlılığı gibi emperyalizme hizmet eder ve halkımızın aleyhindedir. Diğer bir taraftan AB yanlılığını “çağdaşlık” ve “ilericilik” adına savunanlar ise ülkemizdeki iç dinamiklere güvenmemekte ve ülkemizde yaşanan birçok sorunun bir “dış dinamik” olan AB sa-

yesinde çözüleceğini iddia etmektedirler. Bu baylar bize hangi geri bırakılmış ülkenin bir emperyalist kurum tarafından ekonomisinin iyileştirildiğini ve demokrasi ve insan hakları konusunda ilerlemeler sağladığını göstermelidirler. Ama tarih bakıp görebilece tüm berraklığıyla açıktır. Emperyalizm ve sömürgeci zihniyet kendine bağlı veya bağlamaya çalıştığı ülkeyi geliştirmez sadece biçimsel yasalar çıkararak halkın gözünü boyar; aynen bugün AB'nin yaptığı gibi. DHP hem bu çağdaş AB yanlıları olan uşakları hem de baskı ve sömürünün 81 yıldır uygulandığı üniter devleti savunan lafta AB karşıtlarını teşhir ederek kendi kampanya ve projesini ortaya koyacaktır.

DHP AB karşıtı kampanyasında temel olarak üzerine eğileceği 5 kesim belirlemiştir:

1. Kürt Ulusu
2. Köylülük
3. Halk Gençliği
4. Aleviler
5. İşçi Sınıfı ve Emekçiler

Emperyalizmden, içeriği ve hayatı karşılığı olan bir hakkın beklenmeyeceğini en iyi bilmesi gereken ulus Kürt ulusu olması gereken ulusal hareketin önderliğinin teslimiyetçi çizgi izlemesi bu konunun bilince çıkmasını engellemektedir. AB'nin asıl niyeti, ulusal hareketin önderliğini beklediğinin aksine ulusal eşitsizlikleri ortadan kaldırmak değil, bölgede etkili bir güç olma isteğidir. AB Kürt sorununu, Kürt halk gerçekliğinin tanımlanmasından çok bireysel hak ve özgürlüklerle ya da azınlık sorunuyla sınırlandırmaktadır. AB'nin Türkiye'yi tam olarak kontrol altına almasıyla bu coğrafyanın sömürü ve eşitsizlikten alacağı pay artacaktır. Kürt halkının sorunlarının çözümü biçimsel yasalara çıkmaza sürüklenecektir.

Köylülük ise AB sürecinde bu saydığımız kesimler arasında en fazla etkilenen kesimdir. Tarımda AB'nin etkisiyle sunulan projeler köylüye yıkım ve kaosun dışında hiçbir şey vermemektedir. % 43'ü köylü olan ve köyle bağı koparmamış şehirde yaşayan milyonlarca aileye AB'nin sunduğu şeyler köylünün ne ekeceğini söyleyip ne ekmemesini söylemek, köylülüğe destekleri ortadan kaldırmak ve yoğun bir köylü kitlesini yıkıma uğratarak bağımlılığı arttırmaktır. Köy hizmetlerinin kapatılmak istenmesi, köylüye verilen desteklerin azaltılması AB ve IMF'den bağımsız düşünülemez. AB'ye karşı çekinceli bir tavır takmanın köylü kesimin AB karşıtı yapılması önümüzde duran en önemli görevlerden biridir.

Halk gençliği AB karşıtlığı konusunda en zayıf kesimlerden biridir. Özellikle işsizliğin altında ezilen gençlik AB ile bu soruna çözüm bulunulacağı düşüncesiyle AB yanlısı bir tutum izlemektedir. Halbuki AB özellikle son yıllarda artan işsizlik sorunuyla karşı karşıyadır. Aynı zamanda hakim sınıflar tarafından feodal ve emperyalizmin yoz kültürünün etkisi altında yetişen halk gençliği, AB ile ilgili bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olmuştur. DHP halk gençliğini kısa dönemli düşünceden uzun dönemli ve derinlemesine düşünmeye sevk ederek emperyalizmin kendisine işsizlik, yabancılaşma ve yozlaşma dışında hiçbir şey veremeyeceğini anlatacaktır.

AB ilerleme raporundaki Alevilerle ilgili bölümüyle Alevilerin azınlık sayılması yüzlerce yıldır Alevilere uygulanan dini-mezhepsel baskılar meşrulaştırılmaktadır. Gerçek laik devlet nüfus olarak azınlık ya da çoğunluğa bakmadan tüm dinlere karşı aynı mesafede durmak zorundadır. Fakat Türk devleti bu konudaki samimiyetini

Osmanlı'dan bu yana uygulanan ayrımcı politikasını sürdürerek göstermiştir. AB, Alevileri azınlık statüsüne almakla Alevi halkının gözünü boyamakta, gerçek sorunların üstünü örtüp ülkemizdeki mezhep çatışmalarını arttırmak istemektedir. DHP Alevi kesime gerçek çözümün Sünni kesimle beraber halkın ilerici unsurlarının önderliğinde kurulacak yeni demokratik cumhuriyetle gerçekleşeceğini anlatacaktır.

AB müzakerelerinden önce de uygulanan işçi sınıfına yönelik saldırılar AB süreciyle beraber daha da artacaktır. Bugün SEKA'nın kapatılması, TEKEL'e yönelik özelleştirme saldırıları, insanın en temel hakkı olan sağlık hakkının ülkemiz hakim sınıflarınca ortadan kaldırılması, taşeronlaştırma politikaları AB'nin onayı alınarak yapılmaktadır. Bu toprakların çeşitli milliyetlerden emekçileri, sadece lokal anlamda hükümete karşı duruşlarıyla değil AB emperyalizmine de tavır alarak mücadelelerini sürdürdüklerinde sorunlarının çözüme yaklaşacağını unutmamalıdır.

DHP AB'ye karşı gerçekleştireceği kampanyayla dünyamızı sömüren AB emperyalistlerinin, ülkemizi tam sömürge haline getirmelerini engellemeyi hedeflemektedir. Bu topraklarda Bedredinlerden beridir sömürüye ve haksızlığa karşı süren mücadele DHP'nin rehberidir. Teslimiyete karşı yurtseverliği, sömürgeleştirmeye karşı bağımsızlığı ve "Avrupa demokrasisi"ne karşı yeni demokrasiyi savunma gücü bu halkta vardır. Kendi halkına güvenemeyip çözümü gerici, karşı devrimci kurumlarda arayan lafta AB karşıtlarına ve emperyalizmden medet uman lafta çağdaş AB yanlılarına bu halkın cevabı nettir:

**NE ABD NE AB ÇÖZÜM
YENİ DEMOKRASİDE! □**

Hırsıza karşı

POLİS!

Son yıllarda ve özellikle son aylarda televizyon kanallarındaki sayısız programda hırsızlık konusu işleniyor. Türkiye'de her geçen gün daha da yaygınlaşan "kapkaç" diye tanımlanan biçim en popüler hırsızlık türü olarak dikkat çekiyor. Başta ana haber bültenleri olmak üzere, birçok televizyon programında durumun vahameti gözler önüne serilmeye çalışılıyor. Çantasını çalmak isteyenlere direnirken düşüp kolu bacağı kırılan kadınlardan, hırsızların bıçaklı saldırılarında ağır yaralananlara kadar, birçok kişi mağdur sıfatıyla dertlerini anlatıyor. Özellikle İstanbul'un en işlek semtlerinde hırsızlık şebekelerinin kurulduğu ve bazı sokaklara polislerin dahi giremediği aktarılıyor televizyonlardan. Cepçilerin ve kapkaççıların

kimi hırsızlık yöntemleri de uygulamalı olarak izleyiciye aktarılıyor. Pazar yerinde, sokakta, minibüse binerken, trafik lambalarının yanında karşıdan karşıya geçerken dikkatli olmamız gerektiği öğretiliyor bize. Özellikle sokaklarda küçük yaştaki çocukların potansiyel tehlike olduğu anlaşıyor. Hatta spor ayakkabı giyen ve küçük gruplar halinde dolaşan çocukların kapkaççı olacağından kuşku duymamamız bile tembihleniyor. Çantaları, cüzdanları ya da cep telefonlarını kapıp hızlıca kaçabilmek için spor ayakkabı giydikleri söyleniyor bu küçük "hırsızların".

Bunun yanında geceleri evlerine gitmeyip, ellerinde sopalarla dükkanlarında sabahlayanların görüntüleri bile yansıyor televizyonlara. Durum böyle olunca bir korkudur yayılıp gidiyor sokaklarda. Kadınlar çantalarına daha bir sıkı sarılma gereği duyuyor. İn-

sanlar yanlarında "değerli" eşya taşımaktan korkar hale geliyorlar. "Güvenlik" için bıçak taşıyanların sayısının arttığı da söyleniyor aynı televizyon programlarında. Toplum bir korku toplumuna dönüştürülüyor. İnsan, tanımadığı herkese kuşkuyla yaklaşmaya başlıyor. Yaya yollarında, kaldırımlarda birçok kişi neredeyse her adımdan sonra arkasına dönüp bakma gereği duyuyor. Karşıdan gelenlere karşı da aynı dakik tavırla yaklaşıyor insanlarımız. Korku hüküm sürmeye başlıyor sokaklarda.

Bunaliyoruz

1980 sonrası iki büyük ekonomik bunalım yaşayan Türkiye'de, son yılların en gözde kavramlarından biri de yoksulluk. 1994 ve 2001 bunalımlarının ardından, insanlar arasındaki gelir dengesizli-

Yoksulluk açlığı, açlık çaresizliği, çaresizlik toplumsal yıkımı getiriyor. Gelir uçurumu büyük yıkımlara neden olurken, bireysel tepkilerin örgütlü tepkiye dönüştürülememiş olması da toplumsal, kültürel çözülmeyi beraberinde getiriyor. Sonra, kapkaç, hırsızlık, gasp gibi kavramlar günlük yaşantımızın alışıldık sözcükleri oluyor.

ği artarken, en varlıklılar en yoksullar arasındaki gelir eşitsizliğinin her geçen gün daha da büyüdüğü belirtiliyor. Özellikle 2001 bunalımını takip eden bir buçuk yıllık dönemde 3 milyon çalışanın işsiz kaldığı ekonomik verilerle ortaya konuluyor. Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) de işsizliğin ve işten çıkarmaların geldiği boyutu milyonlu sayılarla özetliyor. Fabrikaların kapatıldığı, özelleştirmelerin hız kazandığı bir dönemde Türkiye, tarihinin ilk esnaf mitingiyle de tanışıyor. Bunalımı takip eden aylarda Ankara, daha önce sistemi muhafaza eden güçler olarak bilinen ve sokağa çıkmayı akıldan bile geçirmemiş olan tam 80 bin esnafın çığlığıyla sarsılıyor. Siftahsız kepenk kapattığını söyleyen binlerce kişi, ilk kez olarak aç kaldıkları ya da aç kalmayla yüz yüze oldukları için sisteme, devlete karşı geliyor. Sokaklar tu-

tuşuyor, daha önceleri sokağa çıkanlara her fırsatta saldıran ve eylem yapanların "terörist" ilan edilmesini destekleyen esnaf, şimdi kendisi aynı ithamı göze alarak sokakları dolduruyor. Ankara, caddeleri ve sokaklarıyla bir çığlığa ev sahipliği yapıyor. İktisadi yaşamın belirleyiciliği tescilleniyor bir kez daha. İnsan hakları için hiçbir çaba harcamayanlar, bu kez yoksulluk ve açlıkla bıçağın kemiğe dayandığını söylüyorlar.

Durum Türkiye'de yeni bir dönemin yaşandığına işaret ediyor. Başbakanlıktaki bireysel tepki eylemleriyle başlayan "isyankar" karşı çıkışlar zamanla büyüyor ve 3 Kasım 2002 seçimlerinde bunalımın (krizin) sorumlusu olarak gözükken üçlü koalisyon büyük bir hezimete uğruyor. Üç parti meclis dışı kalırken, muhalefet de büyük ölçüde eriyor ve yeni kurtarıcı olarak ampul simgesi AKP, iktidara taşınıyor. Böylece Türkiye'de yeni bir dönemin başladığı savları güç kazanıyor. Birçok köklü parti adeta yok olurken, henüz bir yılına bile doldurmayan, yoksulluk karşıtı söylemleriyle dikkat çeken AKP ve Genç Parti kullanılan oyların %40'ını toplamayı biliyor. Seçim sonrası uluslararası sermayenin, yeşil sermayenin, Türkiye'deki büyük kapitalistlerin ve en önemlisi yoksulların büyük desteğini arkasına alan ampullü parti, yaralara merhem olmaya çalışıyor. Sürdürülen Avrupa Birliği gündemi yoksulluğu gizlemeye yetmiyor. Neredeyse bütün televizyon kanalları ve büyük tekeller iktidarı borazanı haline gelse de yoksulluğun, açlığın, sefaletin gizlenmesi başarılamiyor bir süre sonra. Çizilen pembe tabloların nesnel gerçekliği yansıtmadığı ve medyanın yanılsama yarattığı görüşü, bolca destekçi buluyor.

Bunların ardından, "Deniz Feneri" gibi zekâtvari programlar, yaygınlaşmaya başlıyor. Burjuva medyası yeni uyutma silahları üretiyor sonra; sayısız yarışma programlarıyla, işsiz güçsüzlere kolay yoldan zengin olmak vaat ediliyor. Uyutma çabası hızla yaygınlaşırken, büyük çığlıklar yükseliyor. Özellikle üvey evlat sayılan Kürt illerindeki açlık yansımaya başlıyor yavaş yavaş ekranlara. Çöplerden yiyecek toplayan Yüksekövalıların görüntüsü bardağı taşımaya başlıyor. Sonra bir torba pirinç için birbirinin üstüne çıkan insanlar kırıyor medyanın manüplasyon zincirlerini. Ardından Diyarbakır'da kuşlara yem atar gibi, bir kamyonun halka ekme dağılması görüntülerini hayretle seyretme şansını yakalıyoruz. Bir ekme için verilen mücadele yoksulluğun ne demek olduğunu dersi olarak takılıyor hafızalarımıza.

Sorun çözen hükümet

Yoksulluk açlığı, açlık çaresizliği, çaresizlik toplumsal yıkımı getiriyor. Gelir uçurumu büyük yıkımlara neden olurken, bireysel tepkilerin örgütlü tepkiye dönüştürülemediği olması da toplumsal, kültürel çözülmeyi beraberinde getiriyor. Sonra, kapkaç, hırsızlık, gasp gibi kavramlar günlük yaşantımızın alışıldık sözcükleri oluyor. Yoksulluğun ve eşitsizliğin, daha kapsayıcı bir ifadeyle söylersek siyasal-ekonomik sistemin yarattığı çöküş, her alanda kendini gösteriyor. İş içinden çıkılmaz bir boyuta gelince, bakanlıklar ve yüksek düzeyli bürokratlar nezdinde sorunlar masalara yatırılıyor, masalardan kaldırılıyor. Artan hırsızlık olayları ve karşı karşıya kalınan tablo, hükümetin iki numaralı ismi Abdullah

Gül'ün ağzından basına yansıyor. Gül, hırsızlığı önlemek için, güvenlik tedbirlerinin arttırılacağını, binlerce yeni polisin yetiştirileceğini, özel güvenlik önlemlerinin her yerde yaygınlaştırılacağını, kameraların, gezici karakolların gece gündüz çalıştırılacağını ifade ediyor. Hırsızlıkla ilgili yasal düzenlemeler de yapılacağı yansıyor gazete ve televizyon haberlerine. Organize suç kapsamındaki hırsızlık suçlarının, daha uzun süreli hapis cezalarıyla engellenmeye çalışılacağını öğreniyoruz. Sonra, halkı bezdiren "Huzur Operasyonları"nın yeniden başlayacağını müjdeliyor İstanbul "emniyeti". Yani, yeni bir şüpheli şahıs dönemine daha giriyoruz kapkaç bahanesiyle. Sokaklarda, kahvehanelerde, kafeteryalarda halk aranacak ve huzur için, şüphesiz şahıs olmaya yönlendirilecek. Şüpheli şahıs olmaktan kurtulmak ise pek kolay olmayacak elbette. Erkekler tıraşlarını olacak, en güzel giysilerini giyecek, yanık tenliler ise polislerin insafına bakmaya devam edecek. Şüpheli şahıs avı sonra kurtaracak Türkiye'yi hırsızlıktan, talandan. Büyük banka hortumcuları, halkı soyanlar ise yine beyefendi, hanımefendi olarak kalmaya devam edecek. Milyon dolarları çalanlar yükselecek, ekmek çalanlar ağır hapisanelerin yolunu tutacak.

Suç üreten sistem

Yukarıda yazdıklarımızdan sonra, sorunun nedenlerinin araştırılıp araştırılmayacağı sorusu ta-

kılıyor insanın aklına. "Hırsızlık bireysel bir olgu mudur ki, sorunu bireylere dönük yaklaşımlarla çözelim?" sorusu izliyor bu kuşku-yu. Hırsızlığın yoksullukla ve açlıkla bağlantısı gözardı edilerek, "suçu" hastalıklı bireylerin ortaya çıkardığı görüşü yayılmaya çalışılırken, biz de soruyoruz, "Acaba sorunun iktisadi, sosyolojik, tarihsel nedenleriyle neden ilgilenmiyorsunuz?" diye. Alacağımız yanıtın ne olduğunu bilsek de yoksulluk ve açlık üreten bir mekanizmanın yani, tüm örgütlenmiş

iktisadi ilişkilerin baştan sona değiştirilmesini talep etmekten geri durmuyor ve daha ileri giderek bu ilişkileri yeniden örgütlemek çabasında olacağımızı dilendiriyoruz. Hırsızları yakalamakla, hırsızlık olgusunun farklı geylemler olduğunu anlatmaya çalışıyoruz, açlık üreten sistemin bekçilerine ve bu açlıktan beslenen kan emicilere. Ama olmuyor. Onlar ısrarla soruna değil, sonuca odaklanıyorlar. Sonra da tüm medya güçleriyle halkı iknaya ve kandırmaya kalkışıyorlar. Bu sürecin nasıl ilerleyeceği ise şimdiden okunacak kadar açık olsa gerek.

Her geçen gün yoksulluk ve

açlık üreten dünya ekonomik sisteminin yoksullar için yardım fonları oluşturarak sorunu çözmeye çalışması gibi, Türkiye'de de gelir eşitsizliğinden ve adaletsizliklerden doğan hırsızlık ve benzeri olguların, bireysel, "münferit" sorunlar gibi görülüp bireye dönük uygulamalarla alt edilme çabası gülünçtür. Bu gülünç olmanın altında ise ideolojik bir yaklaşım vardır. Yoksulluğu ve hırsızlığı üreten mekanizmanın kâr hırsından vazgeçmeyeceği açık bir biçimde ortadayken sistemin yok-

sulluk, açlık üreteceği gerçeği de gizlenmeye çalışılıyor. Siyasi otorite, hegemonik güçlerini kullanarak birtakım insanları hedef gösterip, asıl suçluyu yani kapitalist üretim ve bölüşüm ilişkilerini, dolayısıyla tüm artı-değer sömürücülerini gizliyor. Oysa aynı sistem dünyanın en gelişmiş ekonomilerini oluşturan ABD

ve İngiltere gibi büyük emperyalist kapitalist ülkelerde de sorunlar doğuruyor. Hatta yoksulluk sorununun bu ülkelerde eriştiği boyut, uluslararası sermaye çevrelerini endişelendirip bu güçlerin harekete geçmesine neden oluyor. Bugün ABD'de sokakta yaşayanların sayısının 4 milyona yaklaştığını bildiren araştırmaların benzerleri, İngiltere'de de durumun pek farklı olmadığını ortaya koyuyor. Yani yoksulluk ve çözülme, yalnızca yoksul ülkelerin değil, eşitsizliğe dayalı kapitalist üretim ilişkilerinin geçerli olduğu her ekonomik yapının önemli bir sorunu olarak karşımızda duruyor.

Deve kuşu anlayışı

Kurumsalcı iktisat düşünürlerinin yoksulluk ve açlık gibi sorunlara bulduğu "çözümün" bir benzerini, yasa çıkartıp uygulayarak toplumu değiştireceğini savunan iktidar, gerçekliği örtme görevini layıkıyla yerine getiriyor. Yoksullara harçlık dağıtarak yoksulluğu engellemeye çalışan kurumsalcı yaklaşım, hırsızları yakalayıp hapse atarak hırsızlığı yok edeceğini sanan AKP iktidarına esin kaynağı oluyor. Burjuva düşüncesinin parçalı dünya kavrayışı bu konuda da kendini ortaya koyuyor. Gerçekliği örtüp, yanıltma politikalarıyla sonucu, sorun gibi gösterme ve hedef şaşırtma, uzun yıllardır olduğu gibi yine gerçekleştiriliyor. Devletin en yetkili ağızları, halka korku salan hırsızlık çetelerini ortadan kaldırmayı, polisiye ve hukuki önlemlerle sağlayacağı yanılgısına düşüyor. Oysa ki Türkiye ve benzeri baskıcı Doğu toplumlarında hırsızlığın, "suçun" olması iktidarlara birer meşruiyet zemini hazırlar. Sokakta çantası çalındığında kendini güvende hissetmeyen yurttaş, hemen "Polis yok mu?" diye bağırarak ve devlete, dolayısıyla devletin baskı aygıtlarına ihtiyaç duyacaktır. Bu nedenle, bir toplumdaki hırsızlık ve benzeri eylemlerin yaygınlığı sıradan kişide bir otorite isteği uyandırır. Tüm çetelerin üzerinde bir gücün bulunması is-

teği, kişinin evinde rahat uyuması için gerekli görülür. Bu durumda suçun artması, iktidarın baskı aygıtlarını yaygınlaştırması için bir bahane haline gelir ve baskının meşruiyet zemini yaratılmış olur. Sonraki bölümse sorunlar üzerinden değil, sonuçlar üzerinden geliştirilen politikaların yaşama geçirilmesidir.

Türkiye'de onlarca yıldır sürdürülen, bilim dışı politik yaklaşımlar bu konuda da kendini gösterdi. Kürt sorunundan demokratikleşmeye, insan haklarından örgütlenme özgürlüğüne kadar birçok sorunu hep kulağıyla değil, midesiyle dinleyen egemenler, toplumsal bir sorun olan ve kapitalizmin yol açtığı iktisadi eşitsizlikten doğan işsizlik, yoksulluk, açlık, hırsızlık olgularına da göz ve kulak gibi duyu organlarıyla yaklaşmayı tercih etmedi. Yapılacak görev "suçu" ortaya çıkaran nedenlerin boyutlarını araştırmak yerine, "suçluları" korkutup bezdirmek ve yakalayıp cezalandırmak yönünde belirlendi. Bu görev de tabii ki güleryüzlü 10 bin polis yetiştirip her sokağı polisin egemenliğine terk etmek olacaktır. Bu durum Osmanlı'da zamanla mafyalaşan Yeniçerilerin, 21. yüzyılda farklı biçimde daha da güçlenerek ortaya çıkacağı habercisi gibi görünüyor. Her köşe başı polislere terk edilince, zaten özellikle emekçi sementlerinde uyuşturucu,

alkol, çeteleşme gibi olguların yaygınlaştırılmasında ve gençlerin dejenere edilmesinde en aktif rolü oynayan sistemin bu amacına daha kolay ulaşacağı sonucuna varmak da pek zor olmasa gerek.

Yalnız biz aç değiliz

Kapkaç tartışmaları sürerken suç, açlık, hırsızlık üreten mekanizmanın kendi ürettiği hırsızlığı nasıl ortadan kaldıracacağı konusuna hiç girilmedi. Sanki bu durum toplumsal ve iktisadi ilişkilerden bağımsız biçimde birdenbire ortaya çıkıvermişti. Son yıllarda yaygınlaşan hırsızlığın nelerle ilişkisi olduğunu daha iyi biçimde kavramak için Türkiye ile benzer iktisadi süreçler geçiren kimi Latin Amerika ülkelerinin yakın tarihlerine bir bakmakta yarar vardır. Türkiye'nin yaşadığı çapta ekonomik bunalım yaşayan Brezilya, Meksika, Arjantin gibi ülkelerde ekonomik bunalımlar, bir süre sonra benzer toplumsal ve siyasal bunalımlara dönüşmüştü. Bu ülkelerle, Brezilya dizileriyle tanışan Türkiye de benzer süreçleri yaşadı, yaşıyor. Latin Amerika'da yaşanan bunalımların seyri kısaca şöyle olmuştur. Bunalım, insanların bu dünyadaki beklentilerinin karşılanmayacağı düşüncesini yaygınlaştırmıştı ilk olarak. Daha sonra, ekonomik ve sosyal statüleri her geçen gün da-

● Özellikle halkın itilmiş kesimlerinin işsiz, yoksul gençlerine birer umut kapısı olarak kolay yoldan para kazanmak, çeteleşme fikriyle aşılanmıştır. Mafya dizilerinin yaygınlaştırılması ve güç kullanımının özendirilmesi de aynı dönemin ürünleri arasındadır. Solun boşalttığı alanları AKP ile doldurmayı başaran sistem, şimdiki boşlukları da kendi baskı aygıtlarını yaygınlaştırmasının dayanağı yapacağı mafyalaşmayla becermiştir. Oluşan suç örgütleri, "devletin içinden" kimi odaklarla da işbirliği yaparak faşist mafyalaşmanın yeni biçimleri olarak karşımıza çıkarılmıştır.

ha da kötüleşen halk katmanları, önce dine sarılmışlardır. Latin Amerika'da 70'li yıllar boyunca yeni kiliseler inşa edilmiştir. Sonra, bugün benzerlerini izlediğimiz yüzlerce bölümlük televizyon dizileri yapılmıştır. Bu dizilerde genellikle zengin-yoksul birlikte işlenmiş ve halkların tepkisi en azda tutulmaya çalışılmıştır. Yine bu dizilerde yoğun bir biçimde din ve tanrı inancı işlenmiştir. Amaç, bireysel tepkilerin örgütlü tepkilere dönüşmesini din ve benzeri aygıtları kullanarak engellemektir. Bu durum da uzun sürmemiş ve aç kalan insanlar kiliselerden de umduğunu bulamayınca, otoriteyi hiçe sayarak karınlarını doyurmanın yeni yollarını bulmaya başlamıştır. Bundan sonraki adım ise, büyük talanlar olmuştur. Özellikle Arjantin'de orta sınıfların da katılımıyla büyük sermayenin mallarını kamulaştırma eylemleri gerçekleştirilmiştir. Bunun paralelinde aç kalan insanlar, çalma eğilimini arttırmıştır.

Latin Amerika ülkelerindeki krizler, IMF ve DB'nin iktidarı değiştirmesiyle kısmen engellenmiş, ancak ekonomik bunalımların yarattığı toplumsal bunalımlar engellenememiştir. Son olarak da Brezilya, Uruguay gibi kimi ülkelerde yeni sol söylemleriyle tanınan partiler ve liderler büyük oy oranlarıyla iktidara taşınmıştır. Halkçı söylemlerle iktidara gelen Lula ve benzeri liderler, halk desteğini arkalarına alarak toplumsal krizlerin aşılması yönünde kurbanı olarak görülmüştür. Sistem de kendi krizinden, kimi tavizler verip çıkma yolunu sol partilerin yolunu açarak gerçekleştirmiştir.

Büyük toprak sahiplerine karşı verilen devrimci mücadelelerle ve CIA'nın darbeleriyle anımsanan

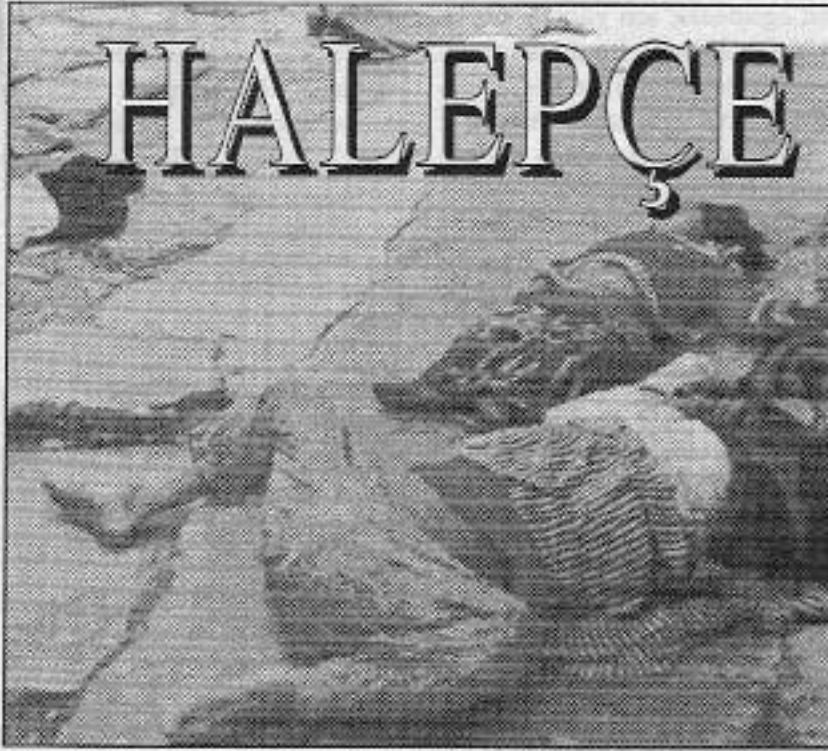
Latin Amerika ülkelerinde kapitalist egemenler son yıllarda büyük darbeler almıştır. Bu durumun ardından oluşan yeni muhalefet, yani şimdinin iktidarları ekonomik bunalımlardan dış yardım yoluyla kurtulmaya çalışıyor.

Latin Amerika ülkeleriyle benzer bunalımlar yaşayan Türkiye'de de seyrin konusunda büyük benzerlikler vardır. Aradaki temel farklılardan biri, Türkiye'de özellikle geleneksel ilişkilerin hâlâ yaygın olması nedeniyle "aile içi dayanışma mekanizması"nın ayakta kalması ve daha fazla tevekküle dayalı bir dinsel yapının bulunması sosyolojik, iktisadi nedenler arasında gösterilebilir. Daha otoriter bir devlet geleneğinin olması da Türkiye'deki seyrin Latin Amerika'dakiyle bire bir aynı olmamasını açıklayacak diğer etkenlerdendir. Ancak, Türkiye'de de Latin Amerika ülkelerine benzer bir siyasal tercih ortaya çıkmıştır. Solun örgütsüzlüğü, sokak egemenliğinin kurulmasını engellemiş ve alternatif devrimci politikalar bu dönemde yaşama geçirilememiştir. Değişen koşullara göre konumlanmayı başaramayan sol ve devrimci muhalefet, Latin Amerika'daki gibi ortaya çıkmamıştır. Bunun yerine yine halkçı söylemleriyle öne çıkan ve yoksulluk söylemini dillendiren muhafazakar, ırkçı ve liberal partiler sahne almaya başlamıştır. Bu üç eğilimi de bünyesinde kimi oranlarda taşıyan ampullü parti, ise Latin Amerika'daki sol iktidarların benzeri olarak ortaya çıkmıştır. Solun Türkiye'deki örgütsüzlüğü, her türlü güç odaklarının desteğini arkasına alan sistem içi bir partiyi açık farkla iktidara taşırken, toplumsal ve siyasal çözülme bir nebze olsun engellenmiştir. Yaratılan yanılsamalı ortamda, uluslararası sermayenin, büyük emperyalist

tekellerin çıkarları doğrultusunda yeni kararlar alınmış; düzenlemeler, iletişim aygıtlarıyla halka çarptılarak aktarılmıştır. Türkiye ekonomisinin iyiye gittiği, krizin aşıldığı sadece enflasyon oranlarındaki düşüşle halka yutturulmaya çalışılmış, ancak açlık ve yoksulluk almış yürümüştür.

Onlar çözüm bulamaz

Bugünkü toplumsal yozlaşma, çözülme, yabancılaşma da bu başarısızlığın temel göstergeleri arasında yer almaktadır. Buradaki sıkıntı ise, toplumsal öfkeyi örgütleyemeyen solun, siyaset dışına itilmesiyle muhalefet alanının boş kalması ve ortaya çıkan örgütsüzlükten yine sistemin yararlanması olmuştur. Özellikle halkın itilmiş kesimlerinin işsiz, yoksul gençlerine birer umut kapısı olarak kolay yoldan para kazanmak, çeteleşme fikriyle aşılanmıştır. Mafya dizilerinin yaygınlaştırılması ve güç kullanımının özendirilmesi de aynı dönemin ürünleri arasındadır. Solun boşalttığı alanları AKP ile doldurmayı başaran sistem, şimdiki boşlukları da kendi baskı aygıtlarını yaygınlaştırmasının dayanağı yapacağı mafyalaşmayla becermiştir. Oluşan suç örgütleri, "devletin içinden" kimi odaklarla da işbirliği yaparak faşist mafyalaşmanın yeni biçimleri olarak karşımıza çıkarılmıştır. Hırsızlık, bu ve benzeri büyük örgütlenmelerin kontrolü altında sürdürülmektedir. Bunun için adeta mafya iktidarına dönüşmüş bir yapıdan kurtulmak sistem dışı bir alternatifle mümkün olacaktır. Bu alternatif, devrimci güçlerin güne uygun örgütlenmeleri ve halka yeniden güven vermeleleriyle olanaklı hale gelecektir. Yoksa sol söylemlerle, iktidara gelecek daha birçok muhafazakar parti sırada beklemektedir. □

HALEPÇE VE ...

Canlı ve cansız doğadaki gelişim, değişim, dönüşüm nesnel şeylerdeki karşıtlıkların birbirleriyle olan savaşımıyla yani çelişkiyle açılabilir. İnsanlık tarihi de, doğadaki bu çelişik yönlerin belirli koşullar altında nitel olarak değişimiyle başlamıştır. Mülkiyet, ortaya çıkmasıyla birlikte, ekonomik biçimlenişinin yarattığı yeni toplumsal yapının bağrındaki çelişkilerinin uzlaşmaz karşıtlıklara dönüşmesine yani ezen-ezilen sınıflarının oluşmasına neden olmuştur. Mülkiyetle birlikte tarih ezen ve ezilenler arasındaki sınıf savaşımı tarihi olarak süregelmiştir. Toplumsal bir devrimle, mülkiyetin toplumsallaştırılmasına yani sınıfların ortadan kaldırılmasına kadar bu mücadele nin her daim varlığı, kişilerin tarihlerinden bağımsız olarak maddi dünyanın yarattığı bir zorunluluk olarak devam edecektir.

Mülkiyeti elinde tutan ve bunu korumak için egemenliğini zor üzerine kuran, kendi çıkarı için insan emeğini amansızca sömüren ezen sınıfların varlığı tarihsel süreçlerde zorbalıkların, işkencelerin, katliamların varlığını da doğurmuştur. Toplumu oluşturan uzlaşmaz karşıtlıklar içerisinde eskiyi temsil eden yani toplumsal yapının ilerlemesinde belirleyici olan üretici güçlerin önünde engel teşkil eden egemen sınıflar; karşıtını oluşturan yani yeniyi temsil eden, toplumsal değişimi sağlayacak olan sınıfları ve bununla birlikte yeryüzünde kendi çıkarı için tehlikeli gördüğü kendine boyun eğmeyen/eğmek istemeyen, başkaldıran emekçi halkları ve ulusları zor yoluyla denetim altına almaya çalışmıştır. Emperyalizmin ve yerli uşaklarının Vietnam'daki, Filistin'deki, Kürdistan'daki soykırımları bunun örnekleri arasında yer almaktadır.

Kürtler de çok uluslu ülkelerdeki diğer ulus ve azınlık milliyetler gibi tarihten beri -buna Osmanlı tarihi de dahil- faşist Türk devleti ve çeşitli devletler tarafından ezilmiş, aşağılanmış, sömürülmüş ve kimliği yok sayılarak katliamlara uğratılmıştır. Ezen ulusun baskı ve zulüm politikalarına karşı örgütlenen ulusal mücadeleler ise birçok kez emperyalizm destekli asimilasyonla yok edilmeye çalışılmıştır. Bu katliamlardan birisi de yine emperyalizm desteğiyle faşist Saddam rejimi tarafından Irak'taki Kürtlere yapılan ve tarihte Kürt Hiroşima'sı olarak adlandırılan Halepçe katliamıdır.

Irak'taki Kürtlere yönelik uygulanan asimilasyon ve soykırım politikasına karşı gelişen burjuva karakterli Kürt Ulusal Mücadelesi içindeki örgütlerden biri olan Kürdistan Yurtseverler Birliği(KYB)'ne bağlı peşmergeler Mart 1988 tarihinde Halepçe kentini ele geçirmişlerdi. KYB'nin Irak'ın askeri karargahını ele geçirmesi üzerine Saddam rejimi çeşitli emperyalistlerin yardımıyla direnişçileri ve sivil halkı, kimyasal silahlarla katletmeye hazırlanmıştı. 17 Mart 1988'de uluslararası anlaşmalarla yasaklanan kimyasal silahlar kullanılarak en az 5000 insan acılar içinde kıvrandırılarak katledilmiş, on binlercesi yaralanmış ve binlercesi de göç ettirilmişti. Halkların değil her daim emperyalizmin saflarında yer alan ve alacak olan Türk hakim sınıfları bu katliamda da efendilerinin isteklerini yerine getirmiş ve bu soykırıma dair bir destekten dolayı böbürlenmeyi de ihmal etmemişti. Katliam, 17 Mart 1988 tarihli Hürriyet gazetesinde şöyle açıklanıyordu: "Halepçe'de beşbinden fazla can alan kimyasal silahların yapımında kullanılan maddeler başta İsviçre, Belçika, Fran-

sa, Almanya olmak üzere Avrupa ülkelerinde üretiliyor ve gemilerle Mersin limanına indiriliyor. Burada da bazı Türk nakliye firmaları Irak'a taşıyordu. Ayrıca bu maddeleri kendi ihracatımız gibi gösteriyor ve ihracatımız ne kadar artıya sevinmiyorduk."

Kapitalizmin genel bunalım döneminde emperyalizmin çelişkileri daha da keskinleşir. Kendi sonunu hazırlayan bu çelişkilerine, bunalımına çözüm yolu olarak da daha fazla savaş, daha fazla kan, daha fazla pazar, daha fazla sömürü, halkları ve ulusları daha fazla ezmek ister kapitalizm. Çünkü bir ulusun, halkın baskı altına alınması için, devrimci dinamiklerinin eritilebilmesi için işkence ve katliam emperyalizmin politikasıdır ve emperyalist devletlerin yöneticilerinin tercihine bağlı değildir. Bu yüzden ki emperyalizmin tarihi; barbarlığın, asalaklığın, yozlaşmanın, çürümüşlüğü'nün tarihidir. Halepçe katliamı da emperyalistlerin, Ortadoğu'nun kendi çıkarlarından farklı gerçekleşen dengesini parçalamak için yerli uşakları vasıtasıyla gerçekleştirdiği bir katliamdır. Halepçe kentinin Kürtlerin eline geçmesi Kürt Ulusal Mücadelesi açısından oldukça önemli bir aşamayı. Bağimsız bir Kürt devletinin kurulması ya da bu doğrultuda meydana gelecek bir hareketlilik başta ABD olmak üzere diğer emperyalistlerin Ortadoğu'daki statükolarının bozulmasına neden olacaktı ve emperyalist çıkarlar yanında ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı önemli değildi elbette. Emperyalizmin kendi gerçekliğinden hareketle bu mümkün olamazdı. Ekonomik istikrarsızlığın giderilmesi için Ortadoğu yeraltı zenginlikleri açısından iştah kabartıcı bir pazar alanı durumundaydı. Dolayısıyla bölgedeki dengeler emper-

yalist çıkarlara uygun olmalıydı. Bu durum bugün için de gerçekliğini yakıcı bir şekilde hissettirmektedir. Nasıl mı? Dünyanın tek hakimi olmak isteyen ABD emperyalizmi Büyük Ortadoğu Projesi(BOP)'ne Irak'ı işgalle başlayarak Ortadoğu'daki hegemonyasını daha aktif bir şekilde uygulayacağını göstermiştir. (Şimdi de İran ve Suriye karşısında saflarını akıtmaya başlamış olması bunun kanıtlanmaktadır.) Irak şahsında tüm Körfez bölgesinde ABD çıkarlarını kalıcılaştırmak, petrolün geleceğin en önemli sorunlarından biri olmasından kaynaklı petrol enerjisi kaynaklarının hakimiyetini sağlamak için işgal etme ve sömürgeleştirme savaşı için düğmeye basmıştır. Böylece kendi emperyalist çıkarları doğrultusunda... "Ortadoğu'nun oluşturduğu devasa ucuz işgücü ordusunu, oldukça büyük miktarda yeraltı zenginliklerini denetim altına almak, ABD'nin tekeli kapitalistlerinin uluslararası arenada diğer ülkelerin tekeli kapitalistleri ile olan yarışlarında başarı olmalarını, rakiplerini saf dışı bırakmaları için önemli bir hamle yapmış durumdadır." (Devrimci Demokrasi Gazetesi sayı: 41) Aynı zamanda Ortadoğu'nun demokratikleştirilmesi barış, ekonomik refah, terörizme karşı savaş, kadın hakları gibi ideolojik yalanlarıyla da kitlelerin bilincini bulandırarak anti-emperyalist duruşu zayıflatmaya çalışmaktadır. Oysa ki hiçbir aksi söylemle yapılamayacak bir gerçeklik vardır ki o da emperyalizmin girdiği ülkelerdeki geri üretim ilişkilerini beslediği, üretim ilişkilerinin sınıf temsilcilerini ayakta tutup, halkları bağımsızlıktan ve özgürlükten yoksun kılarak kendisine olan bağımlılığı geliştirdiği ve daha uygun bir sömürü sahası oluştur-

Kapitalizmin genel bunalım döneminde emperyalizmin çelişkileri daha da keskinleşir. Kendi sonunu hazırlayan bu çelişkilerine, bunalımına çözüm yolu olarak da daha fazla savaş, daha fazla kan, daha fazla pazar, daha fazla sömürü, halkları ve ulusları daha fazla ezmek ister.

maya çalıştığı gerçeğidir. Bu gerçeklikten yola çıkarak şunu söyleyebiliriz: Emperyalizm ulusal ve sınıfsal eşitsizlikleri gideremez hatta daha da derinleştirir ki dünya halklarının birlikteliğini engelleyebilsin. Emperyalizm demokrasi sorununu, sadece kendi çıkarları doğrultusunda gündeme getirir ama çözemez, siyasi, ekonomik ve kültürel hegemonyasını sağlamlaştırmaya çalışır. Yani ne emperyalizmden ne de onun yerli uşaklarından yaraya merhem olmaz. Bu durum AB emperyalizmi ve ABD'nin uşağı, Ortadoğu'daki tetikçisi ve karakolu olan, emperyalizme uşaklıkta sınır tanımadığı için AB emperyalizmine de yaranmaya çalışan faşist Türk devleti için de geçerlidir. Irak'taki işgale ABD'nin yanında destek veren İngiltere emperyalizminin ve Şili halklarının üstüne bombalarla, silahlarla saldıran yine AB'nin içindeki Fransa emperyalizminin ve diğerlerinin halkların ve ulusların sorunlarını çözmesini nasıl bekleyebiliriz. Ve Ermenileri, Rumları 1938'de Dersim'de Kürtleri katleden Türk hakim sınıflarından... Ulusların ve azınlıkların iradesini, kimliğini yok sayan, müdahale ve katliamla dayattıkları statükoya

rıza göstermelerini emreden, hak ve özgürlükleri hergün biraz daha kısıtlamaya çalışan emperyalistler ve yerli uşaklarından... Bu nedendir ki halkları kendi sömürü, baskı düzenine boyun eğdirmeye çalışan ve bu uğurda katliamlar, soykırımlar yapan egemenlerden halkların ve ulusların sorunlarını çözmelerini beklemek emperyalizmin ve yerli uşaklarının sınıfsal ideolojilerine hizmet etmektedir. Bugün Türk hakim sınıfları da halka sömürü ve zulümden başka verecek bir şeyleri olmadığından umut kapısı olarak AB'yi göstermekte ve emperyalizme olan uşaklıktan dolayı böbürlenmektedir. Oysa ki "AB emperyalistleri yaşlı Avrupa'nın devrimci tarihinin yarattığı demokratik kültürü kendisine maske edinerek ABD emperyalizmine karşı güçlenmek ve kendi ordusuyla yeniden pazar arayışına daha doğrusu pazar paylaşımına girmek istemekte." (Devrimci Demokrasi Gazetesi sayı: 57) Tüm bu durumu maskeleyerek AB'ye üyeligin ülkeyi demokratikleştireceğine, üyelik sürecinin dahi bu anlamda ilerleme getireceğine yönelik ideolojik kuşatmayla, tüm halk teslim alınmaya çalışılıyor. AB ve ABD em-

peryalistlerinin halklara, kölelik, talan, sömürü ve emperyalist terörden başka verecek birşeyleri olamaz. Tarih bunu defalarca kanıtladı. Demokratik haklar ve demokrasi; halkların mücadelesi ve ancak sınıfsal mücadeleyle kazanılabilir. Ülkemizde demokrasi devrim sorunudur. Yeni Demokratik Devrim sorunudur. Sınıfsız, sömürsüz bir dünyayı yaratacak olan devrimci dinamiklerdir ve ancak o, sınıf savaşımı içerisinde bu dünya için elverişli koşulları yaratabilir ve geleceği bu savaşım içerisinde görebilir. "Savaş, evet yıkıcıdır ama devrimci savaşlar yıktığı oranda geleceği inşa eder. Tarihsel ilerlemenin başka bir yolu yok. İnsanlık tarihi, kendini yaratan insanlıktan, toplumlardan, sınıflardan ve tek tek bireylerin iradesinden bağımsız bir şekilde böyle ilerlemektedir. Tüm bu mesele bu gerçekliği toplumdaki antagonist karşıtlık içinde ezilenlerin, sömürülenlerin bunu bilince çıkarmasında..." (Devrimci Demokrasi sayı: 30) ve bu bilinçle yaşamı değiştirme mücadelesi vermesinde yatmaktadır. □

ER YA DA GEÇ UYUYAN UYANMAK ZORUNDADIR!

**ARTIK UYANMANIN VAKTİDİR. ONA BUNA DEĞİL KENDİMİZE
GÜVENMENİN VAKTİDİR. HEP BİR AĞIZDAN BAĞIRMANIN VAK-
TİDİR: NE SOFRANIZDA RAKI NE DE RAKINIZA MEZE OLACAĞIZ;
ENSENİZDE NEFES OLACAĞIZ!**

'Din insanlığın afyonudur' diyen Marks, döneminde dinin halkları kendi sorunlarına yabancılaştırmak-ya da halkı uyutmak- yolunda ne kadar da etkin bir araç olarak kullanıldığını çok önceleri tespit etmişti. Günümüzde dinin yanısıra halkların uyutulması işini üstlenmiş farklı ideolojik söylemler ve yeni araçlar her zaman olduğundan daha belirgin bir şekilde karşımıza çıkıyor. Bu araçlardan bir tanesi de gerek gündemdeki yeri gerekse de genel geçer etkisinden dolayı 'seçimler'dir. (burada çok geniş alanlarda farklı amaçlar için kullanılabilir, farklı rejimlerde farklı anlamlar yüklenecek olan bir yöntem olarak seçimlerden kastımız özünde parlamenter sistemin meşruiyetinin dayandırıldığı parlamento se-

çimleridir.) Bilindiği gibi yaklaşık üç ay önce ABD'de kısa bir süre önce de Irak'ta parlamento seçimleri yapıldı. Bu iki seçimin birlikte ele alınmasını seçimlerin mevcut sistemdeki işlevini eksiksiz yansıtmaya açısından önemli buluyoruz. Bu seçimlerden bir tanesi tarihin sonu söylemiyle alternatif-sizliği vurgulanan parlamenter sistemlerin en iyi, en gelişmiş haliyle kendini var ettiği bir ülkede, ABD'de, diğeryse bu sistemin kendini şimdiye kadar kendini en kötü haliyle ortaya koyduğu bir ülkede, Irak'ta, gerçekleştirildi. Biz bu iki seçimin en iyi haliyle de en kötü haliyle de, açıktan veya sinsice, öyle ya da böyle, tek bir ortak amaca hizmet ettiğini pratikteki yansımalarıyla göstermeye çalışacağız. Yani bu yön-

temle halkların uyutulmaya çalışıldığını, onların gücünün kalkıracı gibi kullanılmaya çalışıldığını göstermeye çalışacağız. Bu amaçla ele alınan yazıyla da varılmak istenen sonuç şudur: Eğer bugün halklar uyutuluyorsa tarihin sonu söylemleri safsatadan ibarettir, çünkü er ya da geç uyuyan uyanmak zorundadır.

Bu seçimleri önemli kalan, aralarındaki amaç itibarıyla ayırtılıp ortaya koyan önemli husus, yani farklı ülkelerde yapılsa da her iki seçimin de ABD tarafından yapıldığı yazı okunurken akıldan çıkarılmamalıdır. Kısacası, yazımızda bir madalyonun iki yüzünü inceliyoruz. Bu amaçla öncelikle ABD seçimlerini süreci ve sonuçları zemininde, gerek doğrudan ABD içinde gerek dünya çapında halklar

üzlerinde yarattığı yarılsamalarıyla, sonrasında ise Irak seçimlerini yine içeride ve dışarıda yaratılan yarılsamalarla ele alacağız. Yazımızın son kısmındaysa, seçimle doğrudan ilişkilendirilmesinin biraz zorlama olacağını düşündüğümüz, fakat 'uyutulduğumuz' temasıyla birebir bağlantılı olan AB ve ABD ile sınırlı tuttuğumuz bir değerlendirme yapacağız.

Kısa bir süre önce yapılan ABD seçimleri sonucunda sandıktan yine Bush'un çıkması dünya çapında burjuva medyada II. Bush dönemi dış politikasına ilişkin bol bol yorum yazılmasının yayınlanmasına yol açtı. Yazıları üç kategoride toplamak mümkün...

Birinci kısımda Demokratların Bush yönetimini 'beceriksizlikle suçlamalarını irdelleyebiliriz. Neydi bu beceriksizlik? "Bu dünyaya böyle hükmedilir mi, böylemi sömürmüştük biz dünyayı şimdiye kadar? Bu ne biçim bir sömürü yöntemi?" diye veryansın ediyorlardı. Demokratların bu söylemi aslında çokda kamufle edilmeden bütün Amerikan halkına yansıtılmıştı. Bunu anlamının en iyi yolu o dönem seçim kampanyaları sürecinde demokratların adayı John Kerry'nin Irak'taki savaş üzerinden Bush'a eleştiri hatta saldırı yöneltirken ortaya koyduğu alternatiflere bakmak yeterli olacaktır. Neydi Kerry'nin alter-

natif? Aslında hiçbir şey. Sadece ne olduğu dışarıdan bakıldığında hiçbir şey ifade etmeyen "farklı bir yol izleyeceğiz" söylemiydi. Biraz daha derinlikli bakıldığında aslında "fark" diye dillendirilen şeyin kademeli olarak Irak'taki Amerikan askerlerinin geri çekilmesi ve tabiri caiz ise Irak'ın "leşi" kokuşmadan oradan uzaklaşmaktı. Tabi, öncesinde Irak'ta elde ettiği imtiyazlara sahip çıkma-

mek zorundaydılar. Demokratlar yarattıkları bu havayla yüzeysel anlamda Bush yönetiminin, gerçek anlamdaysa tekelleri kapitalizmin kendini tüm çıplaklığıyla ortaya koyan bu vahşi yüzünü tasvip etmiyormuş gibi görünerek hem içeride hem dışarıda Bush yönetimine -ama henüz kapitalizmin kendine değil- karşı gelişen tepkileri arkasına almayı başardı. Dünyayı yönetenlerin, yani onu tam

da Marks'ın tespit ettiği gibi kapitalizmin değişmez yasası olan kar amaçlı rekabet güdüsüyle yıkıma götüren Amerikan tekelleri kliklerinin gerçek niyetini sorgulayamayan Amerikan halkı, bize Mao'nun "emperyalizm kağıttan kaplandı" lafını doğrulamak için bir fırsat daha veriyordu. Yani bu söylemi yazımızın sınırlarını aş-

Burjuva medyanın tartıştığı ve maalesef içine kendini Marksist sayanlarında katılarak tartıştığı tek şey, seçimlerin uluslararası seçim normlarına uygun olup olmadığıdır. Peki, bizim, Marksistlerin normlarıyla kendini bütün ulusların sözcüsüymiş gibi lanse eden "uluslararasılığı" kendine yakıştıran kan emicilerin normları aynı mıdır?

cak, bununda ötesinde bir dediğini iki etmeyecek jeopolitik konumu itibarıyla hayati öneme sahip olan böyle bir ülkede Amerika'nın küresel bazda ele alacağı politikaları (özellikle BOP kapsamında) mırın kırın etmeden destekleyecek bir uşak tayin edilmeliydi. İşte fark diye yutturmaya çalıştıkları bundan ibaretti. Bush yönetiminin de bu noktadan sonra yapacağının Kerry'nin fark diye yutturmaya çalıştığından çok farklı olmadığını bildiklerinden de, demokratlar Bush yönetiminin daha da sertleşeceği (vahşileşeceği) havasını yaratmaya çalışıyorlardı. Öyle veya böyle biz farklıyız de-

madan ele alırsak diyebiliriz ki, emperyalizmin yok oluşunu muştulayacak olan kendi bünyesinde yaratmış olduğu içi boş, kof toplumun ta kendisidir. Rüyalar ülkesi Amerika'da insanlar hayal bile kuramayacak kadar körleştirilmişlerdi. (Çoğunluğun kafası, maalesef ancak bir yazar kasanın düğmesine basıldığında kayda düşmesi gereken dolar hesabını algılayabilmesine denk bir sistematik içinde çalışıyordu.) Doğal olarak Kerry'nin ortaya attığı fark söylemini de sorgulamaktan oldukça uzaktı. Bir bağlamda da içeride Irak'taki savaş sadece Amerika'ya maliyetiyle seçim malzemesi ya-

pılıyordu. Çünkü savaşı çok boyutlu ele almak hem Bush'un hem de Kerry'nin gerçek yüzünü ortaya çıkaracağından hatta bir birlerinden hiçte farklı olmadıklarını açığa vuracağından ne Bush'un ne de Kerry'nin işine gelmezdi. Nitekim demokratların Bush yönetimine layık gördükleri "beceriksizlik" ithamı ayakları yere basmayan bir söylem olarak havada kalmak zorunda olduğundan, sömürülen dünya halklarının geri bırakılmışlığına denk düşen, merkezde bir az geliştirilmişlik örneği sergileyen Amerikan halkı, vergilendirme, sosyal adalet, sağlık, sosyal güvence, Bush'un din temelinde geliştirdiği muhafazakar söylemleri ve iki başkan adayının geçmiş marifetleri gibi konuları yine mantıklı bir yöntemden ziyade, iyiden iyiye geri yanlarına hutabeden, suni bir şekilde yaratılmış duygusal buhran içinde ele alarak seçimlerini yaptılar; ya da, Rousseau'nun dediği gibi bir an için bile olsa ellerine aldıkları özgürlüklerini sattılar. Dünya sistemi ekolünün terminolojisiyle ele alacak olursak "çevre-merkez" ilişkileri bağlamında kapitalizmin merkezde halklar üzerinde yol açtığı tahribata eşsiz bir örnek sunabilecek ve bu yönüyle Marksist sosyologlar için başlı başına bir araştırma konusu olabilecek, Amerikan halkının seçimlerle birlikte ortaya çıkan bu durumunu yazımızla ilgili olduğu kadarıyla ele aldığımızı düşünerek bir kenara bırakıyoruz.

İkinci kategori olarak ele alabileceğimiz yorum ve söylemler diğer emperyalist devletlerden, özellikle Avrupa kıtasından geliyordu. Avrupalı emperyalistler belki de dünya halklarından daha da kızgındı ve nefretle doluydu Amerika'ya karşı. Çünkü ABD, özellikle Alman, Fransız ve Rus tekellerinin Saddam döneminde

Irak petrolü üzerinde elde ettikleri imtiyazlı duruma bir son vermek istiyordu. Fakat bu çelişkiler antagonist değillerdi, hele dünya tek kutuplu hakim bir sistemin askeri, ekonomik ve siyasi-ideolojik tahakkümü altındayken. Dünya halklarıysa, yüz binlerle alanlarda ifade ettikleri tepkilerinin yinc emperyalistlerin klik çatışmalarına yedeklendiğinin farkında bile değildi. Avrupalı tekelleşmiş medya kuruluşları dünya halklarını "eğer demokratlar başa gelirse bu gün yaşananlara bir son verilecek" diyerek uyutmaya çalışırken, onların öfkesini kendi emellerini hayata geçirmek için kaldıraç gibi kullanmaya çalışıyorlardı. Böylece, demokratlar başa gelmiş olsaydı bir gün kendilerini de vura-bileceğini bildikleri dünya halklarının öfkesi dindirilmiş olacaktı, hem de bir birleriyle çatışarak yaşamalarını tehlikeye atmak yerine daha makul ve güvenli yollarla sömürü sistemini sürdürülebilir kılacaklardı. Bu bilinçle, başta Avrupalı emperyalistler olmak üzere bütün dünya emperyalistleri dünya halklarının daha çok, hümanist kaygılarla geliştirdikleri tepkilerini işaret ederek "bizi de görmek lazım" diyorlardı. (radikal, Ocak 29, 2005). Hatta demokratlar seçim yenilgisi aldıktan sonra Avrupa'da bazı burjuva basın-yayın organlarından şu sesler yükseliyordu: "Amerikalılar nasıl bu kadar aptal olabilir?". Yani Kerry seçilseydi hem Amerikalılar akıllı olacaktı, hem de bütün dünya halklarının istediği şey gerçekleşmiş olacaktı(!). Ama olmadı, çünkü seçimle dünyanın kaderini tayin hakkının verildiği biz 'seçmenler' yanlış bir tercih yapmıştık (!). Ama ne hikmetse demokratların dış politikası Bush'un bu dönemde izlediği politikadan hiçte farklı olmayacaktı. Zaten

demokratların kaybetmesinin temel sebebi belki de etkin bir dış politika eleştirisi yürütememesidir (aslında yürütmek istememesi). Öyleyse oyların renginin hiç bir önemi yoktur. Sadece sistemin devamlılığını pekiştirmiştir. Kimin aptal kimin akıllı olduğunun ayurduğuna varmak o kadar zor değil, ama bundan daha açık olan bir şey var ki o da, tekelci kapitalistler büyük bir yanıltmayla dünya halklarının gözünü boyuyor ve bizi aptal yerine koyuyor. Tekelci kapitalistler dünya halklarıyla kendi istemlerinin dolayısıyla kendi çıkarlarının aynı olduğu yanılsamasını yaratarak, halkların öfkesini kaldıraç gibi kullanıyor. Oysa Marksizmi kendine rehber edinmişlerin çok iyi bildiği gibi, patronla işçi arasındaki çelişki antagonist bir çelişkidir.

Amerikan dış politikasına ya da doğrudan Bush yönetimine yönelik gündeme oturan, kayda değer üçüncü bir eleştiri-yorum Asya devletlerinden geliyordu. Dünyanın bu kısmından gelen eleştiriler Avrupa'dan gelenler kadar net değil. Yani hala amerikan dış politikasını anlamlandırmaya çalışıyorlar. Şöyle ki, Bush'un yalnız kovboy gibi dünyayı talana çıkmasını anlamlandıramıyorlardı ve de çoğunlukla da Washington'un istikrarlı ve tutarlı bir dış politikasının -özellikle uzak Asya'ya ilişkin olmadığını söylüyorlardı. Onlarda işlerin daha fazla karışmaması için efendilerine Asya'da uygulanması gereken bir reçete sunuyorlardı. Sundukları reçetede dünya, özellikle dünyanın kaynayan kazanı Asya'nın halklarına, adeta küfredencesine yazılan ilaç şu: "Güney Asya halklarının (özellikle Müslüman kesiminin) Çin'i bölgede çok daha güvenilir -dolayısıyla daha az tehditkar- bulduğundan Çin'le bölgesel ortaklık

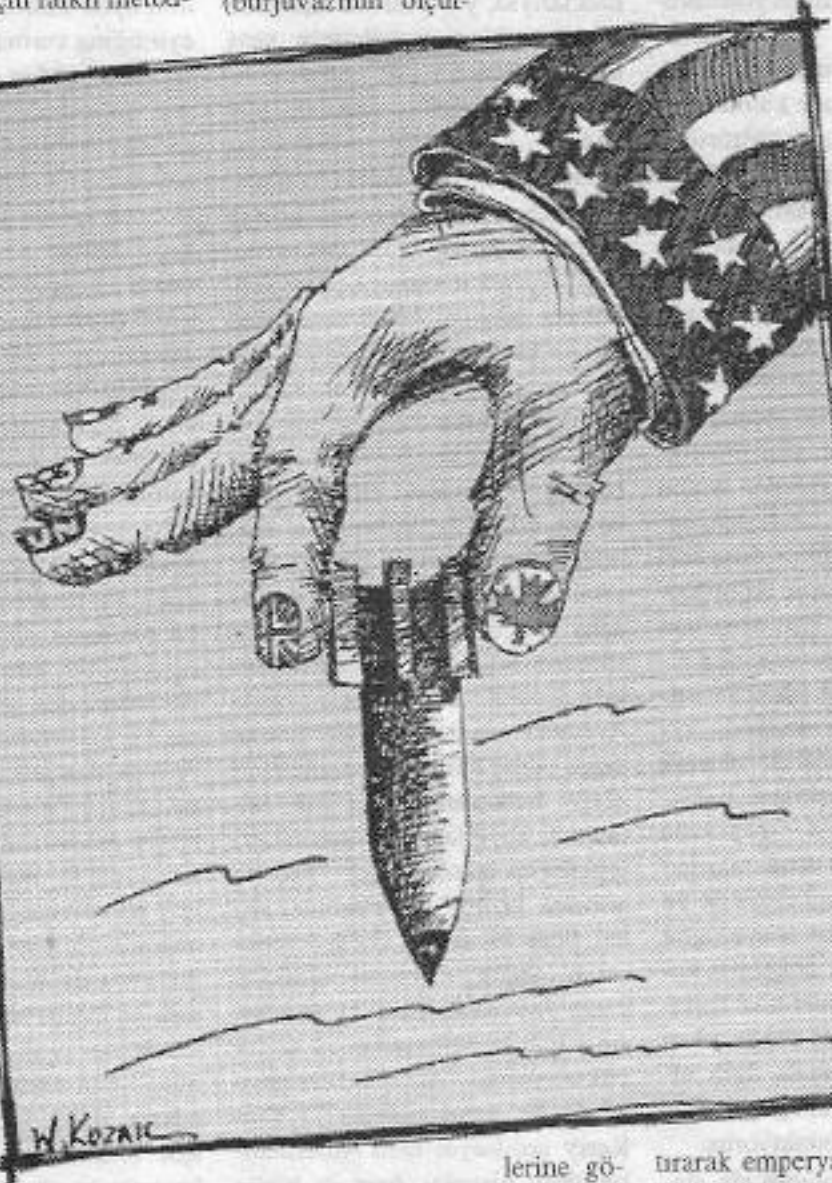
kurulması Amerika'nın anti-terör şiarına şüphesiz daha yumuşak-seveceen bir maske uyduracaktır." (International Herald Tribune, Kasım 13-14, 2004). Açıkça görüldüğü gibi Asyalı kan emicileri de Amerika'yı gerçek yüzünü daha iyi gizlemesi için farklı metodlara başvurması gerektiğini, hem böylece kendilerine de kırntılar düşebileceğini dolaylı yollardan ifade ediyorlar. Benzer yorumlar seçimlerden sonrada gelmeye devam etti; çünkü onlar seçimlerin sonuçlarından bağımsız, genel hatlarıyla aynı politikaların devamlılığını sağlamaktan başka bir işlevi olmayacağını çok iyi farkındalar.

Bu şekilde bölgesel özdeşleştirme yaparak üç kategoride incelediğimiz ABD dış politikasına dışardan ve içerden gelen tepkiler bir tek şeyi tartışmasız olarak ortaya koyuyor ki o da şudur: Birbirleriyle alttan altta klik savaşı yürüten emperyalistler dünya halklarının tepkisini kahrıraç gibi kullanıyor. Aracıda seçim-

Gelelim Irak'ta yapılan seçimlere. Birçokları için Irak'ta yapılan seçimler tam bir 'fiyaskoyla' sonuçlandı; çünkü 'demokratik' bir seçim değildi. Diyelim ki seçimler demokratik oldu. Yani (burjuvazinin ölçüt-

tamının hakim olduğu bir devlette başka kriter aramaya gerek yok. Bu aldatmaca furyasına sözde Marksistler de katılınca iş daha da vahim bir hal aldı. Burjuva medyanın tartıştığı ve maalesef içine kendini Marksist sayanlarında ka-

tilararak tartıştığı tek şey, seçimlerin uluslararası seçim normlarına uygun olup olmadığıydı. Peki, bizim, Marksistlerin normlarıyla kendini bütün ulusların sözcüsüymiş gibi lanse eden "uluslararasılığı" kendine yakıştıran kan emicilerin normları aynı mıdır? Bir kere, biz ulusların değil halkların normlarıyla hareket ederiz. Bu minvalde bize düşense uluslararasılık safatasıyla halklara yutturulmaya çalışılan halkların halk olma bilincini muğlaklaş-

lerine göre) her kesimden Irak halkının büyük oranlarda katıldığı bir seçim oldu. Bu durumda Irak devleti bağımsız, ulusu da özgür mü sayılacak? Irak'ta yapılan seçimlerin olumlanmasının (burjuva medyaya göre) tek ölçütü seçime katılım oranı. Tabii, her derdin devası seçim olunca, hele Irak gibi kaos or-

tararak emperyalist 'leş kargalarının' halklar üzerinde oluşturmaya çalıştığı sinsi tahakküm yasalarını teşhir etmektir. Öyleyse bugün halka Marksist politikayı taşıyanların yapması gereken seçime gidilirken kullanılan araç ve yöntemlerin uygunluğundan yola çıkarak seçimleri tanımak ya da tanımamak kertesinde değerlendir-

rından eğitim kurumlarına kadar ki bilimum organlardır. Irak'ın şu anda tamamıyla ABD'nin elinde olduğu da unutulmamalıdır. Tüm bu nedenlerden dolayı Irak'taki seçimler tam anlamıyla komedi, saçmalıklardan ibarettir. Ülke nüfusunun yaklaşık %40'ını oluşturan sünni Araplar parlamentoda temsil edilmeyeceğinden değil, Kerkük'te Türkmen ağaları-beyleri kendini daha iyi pazarlama şansından mahrum edildiği ve de Kürt ağaları-beyleri kendilerini gramından daha fazla gösterdikleri için değil, seçimin kendisi tam bir burjuva sahtekârlığı olduğundan seçimler saçmalıklardan ibarettir. İşgalci kuvvetler en başta da ABD, şimdi diğer dünya halklarından tebrikler bekliyor, çünkü Irak'ta uzun bir aradan sonra ilk defa birçok partinin katılımıyla kendileri kadar olamasa da zulüm defterine yine bugünkü işgalcilerin yardımıyla bir ekol olarak kayıt düşebilmiş olan devrik lider Saddam'sız, kendilerini bile şaşırta bir katılım oranıyla, "demokratik" bir seçim yaptılar(!). Başka bir ifadeyle, olurda bir gün tek bir partiyle yollarına devam edemelerse Baas Partisi ile olduğu gibi, hizmette kusur etmeyecek yeni bir parti yaratmak görüldüğü üzere biraz zor olabiliyor. Şimdi seçeneklerini arttırdılar; biri olmazsa diğeri. Hem halkın da uşaklıkta kusur eyleyenleri cezalandırma ya da seçme özgürlüğü oluyor. Bu şekilde halk psikolojik tatmin yaşıyor, sömürücülerde cebini dolduruyor; sen sağ, ben selamet! Ama ruhu doyurulmuş (!) halkının karnı aç, sırtı açık. Olsun özgürlük ve demokrasi geldi.

Bir zamanlar özgürlük ve demokrasi için önce piyasa ekonomisini ihraç eden ABD, şimdi bunun mümkün olmadığı yerlerde doğrudan demokrasi ve özgürlük

ihraç ediyor. Afganistan'da bu ihracatı yaptıktan sonra pekişsin diye bir de demokratik seçim yaptı. Şimdi orada Condolezza Rice'in gözünü yaşartan özgürlüğü ve demokrasiyi savaş ağaları koruyor. Birde hizmette kusur etmeyen ve etmeyecek olan, ama zaman zaman marın kırın eden sadık Türk Devletinin askerleri var orada. Şimdi Afganistan'daki savaş ağaları hiç olmadıkları kadar güçlüler. Bu güçlerini geçen yıl içinde yapılan seçimlerde pekiştirdiler. Dünyanın neresinde, hangi çağında görülmüş feodal bir yönetimin özgürlük ve demokrasi tahsis ettiği. Şimdi aynı yöntemlerle Irak'a demokrasi götürülüyor. Bu durum Financial Times'ın 5 Kasım 2004'te çıkan sayısında yansıtıldığı gibi işgalcilerin kendi bora-zanlığını yapan yazarlarına bile pes dedirtmiş olacak ki şöyle yazıyor: "Kökten dinci Şeyh, Sistani, direnişi desteklemediği için ılımlı, seçimi desteklediği içinde demokrat olarak niteleniyor." Gazete durumu çok göze batmayacak şekilde işgal kuvvetlerine sunulmuş ağabeyi nasihati gibi yansıtıyor ama durum tam da bundan ibaret. Seçimlerden dinci lider Sistani'nin etkisi altında olan Şii birliği birinci parti olarak çıktı. Yani ABD'nin getirdiği özgürlük ve demokrasiyi ağalar ve şeyhler koruyup yayacak. Yani işgalci ABD bizim tarih bilincimizi dumura uğratmak niyetinde. Bugün, görebildiğimiz en iyi haliyle ileri kapitalist ülkelerde tahsis edilebilen burjuva demokrasiden bile yakınıken, ABD'nin feodalizmin takke ve sopasıyla demokrasi ve özgürlük tahsis ettiğini görüyoruz. Tarihsel olarak geri sosyal sınıflara dayanan bir yönetim kadrosundan demokrasi hele özgürlük gibi ancak ve ancak görelideğil verili ileri toplumsal üretim

ilişkileri içinde hayat bulabilecek olguların oturtulmasını, hali hazırda uygulamada olan yöntemlerle oturtulacağını beklemek su katılmamış burjuva sahtekârlığına alet olmaktır. Egemen sınıf elbette kendi ideolojisiyle toplumu şekillendirme çabasında olacaktır. Feodalitenin hakim sınıfın bel kemiğini oluşturduğu Irak ve Afganistan gibi ülkelerde yönetim şekli adı ne olursa olsun zora dayanır. Afganistan ve Irak'taki resmi ideolojinin logosu tarihsel bir gerçeklik olarak 'sopa' olmak zordur. Dolayısıyla, ABD emperyalistinin doğrudan tahakkümü altında olan ve de feodalizmin hakim olduğu Afganistan'da ve Irak'ta ilerici, özgürlükçü, demokratik bir toplumsal formasyonun ortaya çıkmasını beklemek ham bir hayaldir; çünkü emperyalizm feodaliteyle daima uzlaşta içinde olacaktır. İşte emperyalistler tüm bu sahtekârlıklarını seçimle kapatmaya çalışıyorlar. Çünkü onlar Irak halkının sandığa gitmesini işgal politikalarının teyit edilmesi olarak yansıtıyorlar. Ama unutulmamalıdır ki Irak halkları işgali onayladıklarından değil, tam tersine bu yolla işgale son verebilecekleri yanılısaması içinde olduklarından sandığa gitmişlerdir. Dolayısıyla Irak halkının öfkesi bir nebze olsun azalmamıştır.

Sorun, Irak halkına önderlik edebilecek yani Irak'ta ulusal halkçı bir hareketi devreye sokabilecek önderlik sorunudur. Bugün Irak'ta olan, Güney Asya'da meydana gelen tsunami felaketinden çok daha acı bir biçimde insan eliyle yaratılan bir felakettir. Irak'tan öğrenecek çok şey var. En başta da devrimci bir önderliği yaratacak olan devrimci hareketin, devrimci durumun gerisinde kalmaması ve devrimci

durumu iletirmek için sabırla ve sebatla çalışması gereğidir. Ancak bu şekilde bulandırılmaya çalışılan bilincimiz arınır ve ancak bu şekilde uyuyan uyanır.

ABD dış politikasına yönelik tüm bu eleştiri ve yorumların altında dünya halklarından saklanmaya çalışılan bir gerçeklik daha var. Şöyle ki, bizlerin bu soruyu sorması gerekiyor, "acaba

ABD, diğer emperyalistlerin yorumlarında ifade edildiği gibi, daha 'akılcı' yollardan sömürme yolları varsa, neden 'bile bile' acemi bir haydut gibi talana çıkıyor?" ABD'ye acemi haydut AB'ye ve Asya emperyalistlerine de onu dizginlemeye çalışan akıl hocası demek onların ekmeğine yağ sürmekten başka bir şey olmayacağı gibi bizimde politik miyoplüğümüzün açık belirtisi olacaktır. Özellikle AB'nin ülkemizdeki reformist-değişimci çevrelerce ne kadarda ak pak olduğu halkımıza yutturulmaya çalışılırken yapılması gereken bu yönelime sahip reformist-revizyonist çevrelerin ekseninde hareket eden gençliği de içine alacak şekilde tüm halk gençliğine özeldir AB'nin genelde bütün emperyalistlerin saklamaya çalıştıkları yüzünü gün yüzüne çıkarmaktır. Bu bağlamda hiçbir tereddüde yer bırakmadan söylenebilir ki, ne ABD böyle vahşi bir tutum içinde olduğu için, ne de AB ABD'nin bu yöneliminin gerçek sebeplerini anlayamadığı için aptaldır. AB'nin ABD'ye karşı ge-

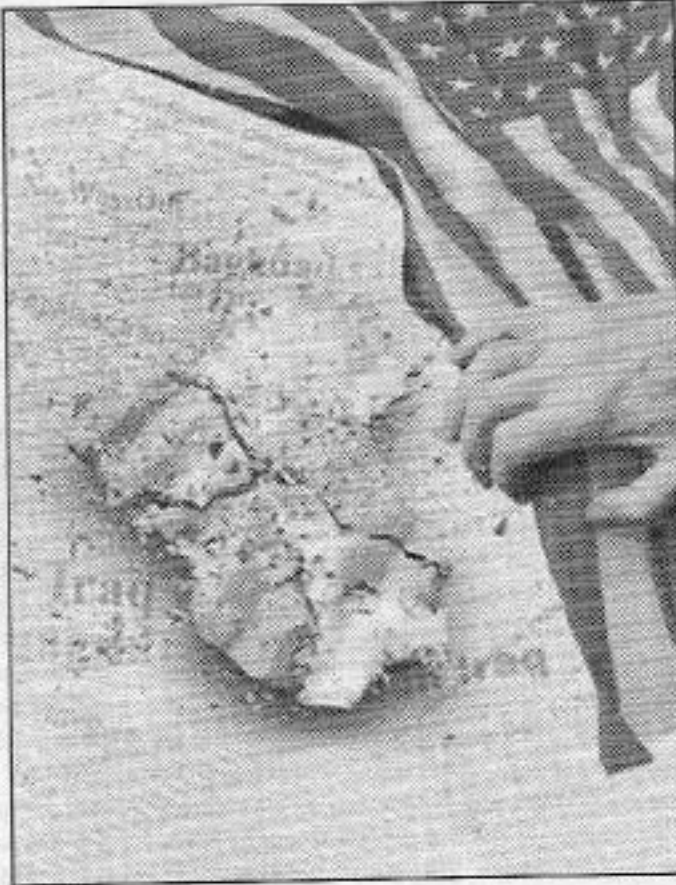
liştirdiği karşı söylemini "bizi de gör" ün ötesine taşınmamasının altında yatan iki belirgin neden vardır. Birincisi, AB bugünkü tutumunu kapitalizmin tarihsel gelişimi içerisinde zamanında kendine düşen rolü unutturarak dünya halklarına masum görünmeye çalışıyor. Soğuk savaş döneminde SSCB'ye karşı ABD'nin en büyük destekçileri AB ve Japonya

da pazarlarını genişletmeyi amaçladı. Şimdi soğuk savaş dönemi bittiğine, yani "tehdit" ortadan kalktığına göre kapitalizmin değişmez yasası gereği, Jean Jaures'in "kapitalizmin, savaşı bulutun fırtınayı içinde barındırdığı gibi barındırdığı" söylemi kadar açıktan olmasa da alttan alta AB ve ABD'nin çıkarları artık çelişmeye başlamıştır. İlişkilerinin bu

aşamaya geldiğinin ilk sinyali Körfez Savaşı olarak algılayabiliriz. Afganistan'ın işgali ve halen devam etmekte olan Irak işgali de AB ve ABD arasında baş gösteren çatlakların açık örnekleridir. Tekrar ifade etmek gerekirse AB'nin bu yönelimi onun dünya halklarına daha da yakınlaşmış olduğunu değil, bir bakıma ABD'ye ayak bağı olduğu için zorunluluktan ortaya çıkan, kapitalizmin değişmez yasalarının sonucudur. Samir Amin bu durumu şöyle özetliyor.

"Arkasına Japonya ve Avrupa'yı alan ABD, açık hedeflere bilindik yöntemlerle ulaşma politikası izledi; yani, çevre ülkelerde egemenliğini (hammaddeye ulaşma, piyasaların genişlemesi, askeri üsler, vs.) garanti altına almaya çalıştı. Egemenliğini (SSCB'ye karşı) bu ortak strateji üzerinden kuran ABD, (SSCB'nin yıkılmasıyla) müttefikleri karşısındaki avantajını kaybedince aynı stratejiyi kendini öne çıkarmak için kullandı." (Amin, Samir, E.Y, s.183).

Öz itibarıyla ABD'nin kendi

idi. "1917'den beri faşist ve demokrat batılı güçler bir an bile SSCB'yi alt etme hevesinden vazgeçemediler." (Amin, Samir, Entelektüel Yolculuğum, s.182) SSCB'nin tecritten kurtulmak için Avrupa ile yakınlaşma (barış içinde yaşama) çabalarını, Avrupa ABD ile işbirliği içinde SSCB'ye "savaş devleti" (sanki SSCB Avrupa'yı işgal etmek istiyormuş gibi) muamelesi yaparak Ortadoğu

başına hareket etmesi –en azından geçici bir süre için- AB'nin ve AB'cilerin lansé etmeye çalıştıkları gibi ABD'nin kendi salaklığından/aptalığından değil, AB'nin de en büyük iştirakçilerinden olduğu vahşi kapitalizmin kendi yasalara gereğidir. Başka bir ifadeyle, ABD'nin son yıllarda izlediği dış politika tercihi zorunludur. AB kendisinin de en az ABD kadar suçlu olduğu kapitalist sistem içinde işgal ettiği yeri rakibine veryansın ederek maskelerken, vahşi kapitalizmin dünya halklarına rağmen işleyişini gözlerden geçiriyor. Bir taşa iki kuş... Oysa AB ve ABD'nin genel hatlarıyla aynı felsefeye sahip oldukları unutulmamalıdır. ABD'nin arka bahçesi Latin Amerika ve Orta Asya'dır, AB'nin ki ise Afrika... Keza, AB'nin şahinlerinden Fransa tıpkı ABD gibi uçakları itaatte kusur eylediğinde gerçek vahşi yüzünü rahatlıkla gösterebileceğini Fildişi Sahilleri'nde patlak veren olaylarda hiç bir şüpheye yer bırakmayacak şekilde gözler önüne sermiştir. Öte yandan ABD'nin BOP'una karşılık AB de Barcelona sürecini başlatmıştır. Öyleyse nasıl uyutulduğumuzun güzel bir örneği de temelde hiç bir anlayış farkına sahip olmayan, aynı sistemin farklı bileşenleri olan AB ve ABD'den birincisine halkımızın büyük oranda sıcak bakması, ikincisine ise %90'lara varan yüksek bir oranla karşı tavır alınmasıdır. Aynı oranda karşıtlık AB'ye karşı da gösterilmeliydi. Aksi, yani bugünkü durum, tam anlamıyla emperyalistler arası çıkar çatışmalarına meze yapıldığımızın resmidir.

Samir Amin'den yapılan bir alıntıyla ABD'nin neden yalnız başına hareket ettiğini (ve ya öyle gördüğünü) açıklamaya çalıştık. Şimdi Amin'in alıntısını biraz

daha açarak ABD'nin hareketinin tarzı üzerine yorum yapalım. Yukarıda bahsettiğimiz gibi, Amin ABD'nin kendini öne çıkarması gerekliliğinden bahsediyor. Kapitalist bir ülkenin öne çıkması sadece zor kullanarak ulaşılan bir hedef değildir. Ama ABD özellikle soğuk savaş döneminden sonra zor kullanarak uşak devletler yaratma yoluna gitmiştir. Özellikle diyoruz çünkü soğuk savaş döneminde ve öncesinde de ABD'nin bu tip girişimleri oldu. Bu nokta önemlidir. Çünkü ABD'nin askeri güç kullanarak uşak devletler yaratma çabasının miladını 11 Eylül'ümüz gibi göstermeye çalışırlar. ABD'nin 11 Eylül öncesi geçmişini unutturmaya çalışarak bu tarihte yaşanan saldırılardan sonra ortaya çıkan tepkisini kısmen haklı göstermeye çalışıyorlar. Bu oyuna gelmemek lazım. 11 Eylül' den sonraki saldırıları biraz daha farklı kılan sadece AB ve Rusya'nın doğrudan etkisinin olduğu bölgelerde zorla hakimiyet sağlamaya çalışmasıdır. ABD daha önce de öne çıkarken dolaylı yollarla Avrupa'nın doğrudan etkisinin görülmediği fakat doğrudan zor kullanmayı da gerek görmediği, aynı zamanda Avrupa'nın etkisinden dolayı dolaylı müdahaleye başvurmak zorunda olduğu ülkelerde vardı. Birincisine Şili, Bolivya ve de denemesi başarısızlıkla sonuçlanan Venezuela, ikincisine de Franco'nun desteklenmesi ve başına kabak gibi patlayan Saddam yönetiminin desteklenmesi örnek olarak verilebilir.

Sonuç olarak, ABD'nin talan politikası kapitalizmin tarihsel gelişimi içerisinde yeni ortaya çıkan bir yönelim değil. Bush yönetimiyle birlikte topyekün ABD dış politikasını aptalca diye damgalamak, sınıfsal tarih bilincine var-

mış ezilen halklar için hiçbir şey ifade etmez. Ya da ancak şu anlama gelir: Emperyalistler birbirlerinin politikalarını yererek bilinç bulanıklığı yaratmaya çalışıyor, halkları uyutmaya çalışıyor. Dünya dengeleri değişiyor ama hala değişmeyen şey sömürünün alabildiğine devam ettiğidir. AB ve ABD ile sınırlı tuttuğumuzda bin bir türlü yalan, çarpıtma ve uydurma söylemlerle örtülmeye çalışılan gerçek ise sadece, AB ve ABD arasında oturtulmuş olan dengele- rin soğuk savaş sonrasında değişmeye başladığıdır. Bu değişim kendini Körfez savaşından bu yana açıkça ortaya koymaktadır.

Dünya halkları cephesinde kayda düşülmesi gereken gerçek ise şudur; emperyalistler bizi sofralarına hem rakı hem de meze yapıyorlar. Bunu seçimle, bunu halkların geri yanlarını besleyerek, bunu geri sınıfsal yapıları ayakta tutarak yapıyor; topyekün ideolojik saldırıyla başarıyor. Bir yandan doğrudan doğruya bizi sömürürken bir yandan da dünyanın bir yerinde sıkıştırdığı bir halkı sömürebilmek için dünyanın geri kalan halklarını kaldıraç gibi kullanıyor. Tıpkı 11 Eylül sonrasında ABD'nin dünya halklarının tepkisini terörizme karşı savaş safatasıyla arkasına alarak AB'nin ve Rusya'nın rahatça at koşturduğu pazar devletlerde Irak ulusuna karşı zor kullanmayı meşrulaştırmaya çalışması gibi. Yine tıpkı, AB'nin dünya halklarının Irak işgaline karşı gösterdiği tepkiyi kendi söylemlerine yedekleyerek ABD'ye "beni de gör" demesi gibi.

Artık uyanmanın vaktidir. Ona buna değil kendimize güvenmenin vaktidir. Hep bir ağızdan bağırmanın vaktidir: Ne sofranızda rakı ne de rakınıza meze olacağız; ensenizde nefes olacağız! □

YABANCI LAŞMIŞ EMEK

Marksizm, felsefe yapmanın odağına insanı koyar. Kurgusal (spekülatif) felsefelerin tersine tüm sorunların tartışılma çerçevesi insandır. Daha önce insan dışında yapılan araştırmalar insana döner. Yabancılaşma, Marksizmin insanla ilişkilendirdiği önemli kavramlardan biridir. Hegel felsefesinde tüm oluş Tanrı'ya (Tanrı, ruh) dönüşümleridir. Oluş diyalektik süreçlerle ilerler. Diyalektik süreç, bir olgunun (tez) içinden karşıtının (anti-tez) çıkması, tezin ve anti-tezin birleşerek sentez oluşturmasıdır. Tanı başlangıçta, kendine yabancılaşarak, içinden kendi anti-tezini, doğayı çıkarır. Hegel'de yabancılaşma tanının edimlerine ilişkindir. Tanının gelişme evrelerinde etkin olduğundan yabancılaşmaya, Hegel olumlu bir anlam yükler. Sol Hegelci Feuerbach ise yabancılaşmayı olumsuzlar. Feuerbach'a göre, insan yaratıcılığını mutlaklaştırıp soyutlayarak kendi dışında aşkın bir varlığa yükler. Bu aşkın varlık tanrıdır. İnsan tanrıyı yaratarak kendi kendine yabancılaşır. Kendi özünden çıkardığı tanrıyı kendi dışına koyup, karşısında edilgenleştiği için insan yabancılaşır.

Marks, Feuerbach'ın görüşleri-

nî onaylar, ancak Marks'ta dinsel yabancılaşma, yabancılaşmanın türlerinden yalnızca biridir. Marks'ta yabancılaşma temel olarak üretim ilişkileri içinde çözülür. Onda yabancılaşma insanın ürettiğinin, insandan bağımsızlaşarak kendi karşısına dikilmesi olarak anlatılır. İşçi meta üretir, ama ürettiği meta üzerinde denetimi yitirir ve metanın denetimi altına girer. Marks'ta yabancılaşmanın sorumluluğu yine insanın kendisine yüklenir. Emek ürünü işçinin değilse, bu ürün işçi karşısında yabancı bir erk ise, bu ancak o ürün işçi dışında bir başka insanın olduğu için olanaklıdır. İnsan üzerindeki bu erk ne tanrı ne de doğadır; bu insanın kendisidir. Bu yüzden bu gücü devirecek olan da işçinin kendisidir.

Marks'a göre işçinin yoksulluğu üretimin büyüklüğü ile doğru orantılıdır. Kapitalizmde rekabetin zorunlu sonucu olarak sermaye az sayıda kişinin elinde birikir. Sermaye güçlendikçe işçi güçsüzeleşir. Sermayeyi yaratan işçidir, ancak buna rağmen yaratan işçi aynı zamanda sermayenin (sermayedarın) egemenliğine girmiştir. İşçi ne kadar çok zenginlik üretirse, üretim hacmi ne kadar artarsa buna bağlı olarak aynı işçi o kadar

yoksullaşır. Bir başka deyişle "ne kadar çok meta üretirse o kadar ucuz meta olur."

Emek, insan için kendi yaratıcı gücüdür. Emek ürünü insandaki yaratıcılığın somutlaşmasıdır. Yabancılaşmış emek insandaki yaratıcılığa ket vurur. İnsan, emek ürünü karşısında özgür davranamaz. İşçi, belirlenmiş üretim ilişkilerinde bir otomat durumuna gelir. Yabancılaşma, insanın değerden düşmesidir. Nesnelere dünyası ne kadar çok değer kazanırsa, insanların dünyası da o kadar değersizleşir. Kapitalist düzende emek yalnızca meta üretmez; meta ürettiği ölçüde işçiyi meta olarak üretir. Bunun anlamı işçinin ürettiği nesnenin, emek ürününün, yabancı bir varlık olarak, kendinden bağımsızlaşarak ona karşı koymasıdır. Emek ürünü, "bir nesne içinde somutlaşan" emektir. Ancak somutlaşan emek işçinin elinden alınır. İşçi kendi emek ürününü yönetemez. Böylelikle emeğin somutlaşması, işçi için kendi gerçekliğinin yitirilmesi, üretim araçlarının mülkiyeti kendisinden çalınan işçi, yalnızca yaşamak için en gerekli nesnelere değil, aynı zamanda çalışma nesnelere de yoksun bırakılır. Üretir ama ne ürettiğini, nasıl ürettiğini

bilmez. İşçi kendi emek ürünü karşısında, yabancı bir nesne karşındaymışçasına konumlanır ve işçinin iç dünyası yoksullaşır. Örneğin bir cam fabrikasında çalışan bir işçinin, iş çıkışında fabrikanın önündeki satış mağazasından, kendi ürettiği bir bardak takımını indirimli fiyattan alınca sevinir. Evine gidip ailesindekilere patronun işçilere büyük bir indirim yaptığını söyler ve ona teşekkür borçlu olduğunu düşünür. Oysa belli bir emek değeri ödediği bardağı kendisinin soyut emeğinin somutlaşması olarak görmez. Yani, o artık kendi emek ürününe yabancılaşmıştır. "Bu bardağı ben yaptım ve o benim olmadığı gibi, bardağın üzerinde bir emeği gözlenemeyen sermayedarın (kapitalistin, patronun) malı oldu. Burada bir sömürü ilişkisi var." diye karşı çıkmaz. Yabancılaşmayı, yabancılaşmanın farkında bile olmadan sahiplenir.

Marks yabancılaşmış emekte şunları görür:

İşçi ne kadar çok üretirse, o kadar az tüketir.

İşçi ne kadar çok değer yaratırsa, o kadar çok değerden düşer.

Ürünü ne kadar biçimlenirse, kendisi o kadar biçimsizleşir.

Ürünü ne kadar uyarlaşırsa, kendisi o kadar barbarlaşır.

İş ne kadar güçlenirse, kendisi o kadar güçsüzlüştür.

İş ne kadar akıl işi olmuşsa, kendisi o kadar akıldan uzaklaşır ve doğanın kölesi durumuna düşer.

Yabancılaşma yalnızca işçinin kendi emek ürünü karşısında görülmez, üretici etkinliğin içinde de görülür. Ürün, üretici etkinliğin sonucudur. İşçi ürüne yabancılaşmışsa, üretici etkinliğe de yabancılaşır.

Kapitalizmde emek işçinin dışındadır. Emek işçinin kendi öz

malı olmaktan çıkar bir başkasının malı durumuna gelir. Yabancılaşmış emeğinde işçi kendini yadsır, mutlu değildir, yaratıcılığını köreltir, bedenini ve zihnini yıpratır. Çalışma kendi istemiyle değil zorla gerçekleşir. Böyle olunca işçi çalışmaya atında kendisiyle bütünlük hissetmez, ancak çalışma dışında kendi kendisinin yanında hisseder. Emeğin yabancılaşması, zorlayıcı bir etki ortadan kalkınca çalışmaktan kaçılması olgusunda açıkça görünür. Yabancılaşmış emekle insan çalışmaya da yabancılaşır.

Emek insanın en önemli etkinliğidir. İnsan emek aracılığıyla dünyasını ve kendini yaratır. İnsanın bilinçli yaşam etkinliği vardır. Hayvan kendi yaşamsal etkinliğiyle birdir. O yaşamsal etkinliğinin dışına çıkamaz. İnsan kendi yaşam etkinliğini bilincine nesne yapabilir. İnsan doğayı işler, üretim yapar. Gerçi hayvan da işler. Ancak hayvan doğayı doğrudan gereksinimi için işler. Hayvan bedensel gereksinimleri için üretir, ancak insan gereksinimi olmayanı da üretir. Hayvan yalnızca kendi kendini üretir; insan tüm doğayı yeniden üretir. İnsan ürettiğiyle kısıt altında olmadan karşı karşıyadır bundan dolayı estetize ederek de üretir. Bilinçli eylem insanı hayvandan ayırır. İnsan, kendi doğasını kendisi yaratır. Böyle olduğu için o türsel bir varlıktır. Birikimini sonraki kuşaklara aktarabilir.

Emek; yaratıcı yaşamsal etkinlik; üretken yaşam, insani gereksinimlerini gidermek, varlığını korumak olduğu kadar kendindeki olanakları yaşamaya için de araçtır. Yaratıcı çalışma ile insan bilincini, yetilerini ve toplumsal doğasını geliştirir. Bu yüzden çalışma salt geçim aracı olarak düşünülmez. Üretken yaşam türsel yaşamdır. Yaşamı doğuran yaşamdır.

Özgür bilinçli etkinlik insanın türsel karakterini oluşturur. İnsan doğayı işleyip üretmesi, onun türsel yaşamıdır. Bu üretim aracıyla doğa onun yapıtı ve gerçeği olarak görünür. Emeğin amacı insanın türsel yaşamının nesnelleşmesidir. Ancak yabancılaşmış emekle, yaşamın kendisi bile geçim aracı olarak görünür. İnsan kendini yaratmış olduğu dünyayı seyrederek, işçinin ürettiğini elinden alınca içinde kendini tanımladığı dünyası da elinden alınır. Yabancılaşmış emek insandan kendi üretim nesnesini çekip alırken ondan türsel yaşamını da almı olur. Bunun sonucunda emeği yabancılaşan işçi aynı zamanda insan türüne yabancılaşır. İşçi yemek, içmek, cinsellik gibi "hayvansal" edimlerini yaşarken ötekini, insani edimlerini yaşarken kendini "hayvanlaşmış" hisseder.

İnsanın kendi emek ürününe kendi yaşamsal etkinliğine, kendi türsel varlığına yabancılaşmasını bir sonucu da, insanın insana yabancılaşmasıdır. Yabancılaşmış emek ilişkisi içindeki her insan ötekini kendi kendisiyle ve iş olarak içinde bulunduğu ilişkiyi ölçü ve niteliğine göre değerlendirir. Bilinci, yetileri, eğilimleri kelen işçi başkalarıyla sağlıklı ilişki kuramaz.

Özel mülkiyet yabancılaşmış emek kavramının çözümlenmesinden doğar. Yabancılaşmış emek özel mülkiyetin doğrudan nedeni dir. Bunun sonucu birinin yok olması diğerinin yok olmasıdır.

İnsanın tüm köleliği işçinin üretim ile ilişkisi içinde biçimlenir. Bütün kölelik ilişkileri bu ilişkinin çeşit ve sonuçlarından başka bir şey olmadığı için insanlığı evrensel kurtuluşu, işçi sınıfının tarihsel görevi emeğin özgürleşmesinden geçer. □

AYDINLIK? SORGULAR

1) AYDIN KİMDİR? SORUSUNU ALIŞAGELDİK BİÇİMDE İRDELEMEK DEĞİL DE BUNUN PRATİKTEKİ KARŞILIĞINI SOMUTLAŞTIRACAK TARZDA ELE ALALIM İSTİYORUZ. BU KONUDA NELER SÖYLEMEK İSTERSİNİZ?

2) ÜLKEMİZDE "AYDINLAR" SORUNU OLDUĞU YÖNÜNDEKİ GÖRÜŞLERE KATILIYOR MUSUNUZ? VE SİZCE BU SORUNUN BAŞLICA NEDEN(LER)İ NE(LER)DİR?

3) İLERİCİ-DEVİRİMCİ DİNAMİKLERİN AYDINLARA YAKLAŞIM VE BEKLENTİLERİNİ NASIL BULUYORSUNUZ? VE NASIL OLMASI GEREKTİĞİNİ DÜŞÜNÜYORSUNUZ?

4) İNSANLIK TARİHİNİN, AYDINLARIN MÜCADELESİNİN TOPLUMSAL İLERLEMEDE EN AZ ORDULAR KADAR BELİRLEYİCİ OLDUĞUNU HATIRLATAN ÖRNEKLERLE DOLU OLDUĞU DÜŞÜNCEİNDEYİZ. BU AÇIDAN BAKILDIĞINDA ÜLKEMİZDE BİR 'AYDINLAR ORDUSU' OLUSTURULAMAZ MI? DÜŞÜNCELERİNİZ NELERDİR?

5) ŞİMDİYE KADAR BÖYLE BİR BİRLİĞİN OLUŞMAMASINA NEDEN OLAN EKSİKLİKLER NELERDİR? KİMLER BU NOKTADA SORUMLULUK DUYMALI, BU MESELENİN SAĞLIKLI BİR ZEMİNE OTURTULABİLMESİ İÇİN NELER YAPILMALI?

BU SAYIDA

- AŞKIN AYRANCIOĞLU
- MEHMET ÇETİN
- SİBEL ÖZBUDUN

GELECEK SAYIDA

- ATILLA ERDEN
- CENGİZ GÜNDOĞDU
- İSMAİL UÇAR

ÇALIŞMAMIZ VE KATILIMCILARIN DİLE GETİRDİĞİ GÖRÜŞLERLE İLGİLİ FİKİR VE ELEŞTİRİLERİNİZİ ÖNEMLİ VE GEREKLİ GÖRDÜĞÜMÜZÜ YİNELİYOR VE (ÇOK UZUN OLMAMAK KAYDIYLA) KATKILARINIZI BEKLİYORUZ.
ozgurdusunkolektifi@hotmail.com

Aydın en çok merak eden, en çok tartıyan, araştıran, öğrenen, arayan kişi olduğu için bu tekil eğlencilikleri içinde onun çoğullaşmasını sağlamak oldukça zahmetli olsa gerek. Sonuçta ister bir örgüllülüğün içinde, ister ağır ağır olarak aydınların ordulaşmasının onların sınıf hareketi içinde yer almalarıyla doğru orantılı olduğunu düşünüyorum.

Aşkın AYRANCIOĞLU

1→ Geçtiğimiz yıl 100. doğum yılı kutlanan şair Necip Fazıl 1939'da şu dizeleri yazmıştı: Anladım işi, sanat Allah'ı aramakmış/Marifet bu, gerisi yalnız çelik-çomakmış.

Sanat gibi insanı, insanca olanı tüm boyutlarıyla içeren ve bu niteliğinden dolayı ezilenlerden yana taraf olduğunda gerçek değerini bulan bir yaratım alanını zaten "her yerde olduğu belletilen" ve yine Necip Fazıl'ın bir şiirinde "sana daha yakın şahdamarından" dediği Allah'ı aramak olarak daraltılmak ayrı bir konu. Buradan hareketle benim dikkat çekmek istediğim asıl şu: Günümüzde "aydın" denilen yaratıklar sanatı daraltıyor dediğimiz "Allah'ı aramak" anlayışının da ötesinde "AB/D"yi arama sevdasına düşmüşlerdir. Hep sistemin içinde kalmış Necip Fazıl bile bunların yanında masumdur artık. Allahları AB/D olmuştur. Gerisi çelik-çomaktır onlara göre. Bu AB/D her yerdedir. Şili'de, Cezayir'de, Nikaragua'da... Filistin'de, Afganistan'da, Irak'ta... köylülerin tarlasında, işçilerin gırtlığında, işkence aletlerinde, okullarda, televizyonlarda, gazetelerde... her yerde. Her yerde olanı aramakla meşgul "Aydın"larımız şimdi. Burada "gerçek aydın kimdir" sorusu akla geliyor. Gerçek aydın zaten her yerde olanı arayan de-

ğilse, ona başkaldırma cesaretini gösterendir. Aydın her zaman kafa-fasıyla cesur olandır. Onun bu cesaretinin temelinde bilimsel, kültürel, sanatsal, toplumsal, insani, devrimci bilinci vardır. Bu bilinç onu önünde sonunda ezilen sınıfla da buluşturacaktır.

2→ Evet ülkemizde bir "aydınlık" sorunu vardır. Deminki sorunu yanıtlarken bir anlamda aydınlık sorununun iki farklı yüzüne değindim aslında. Şimdi kendisine "aydın" denen bol ünvanlı karanlık yaratıcılarının ve karanlık sürdürücülerinin bolluğunda yaşıyoruz. Bu önemli bir sorundur. Çünkü bunlar, gazetelerde, televizyonlarda, kitaplarda "aydınlık" yaparak sürüleştirmeyi sürdürüyorlar. Bu işin birinci yüzü. İkinci yüzünde ise şu soru var; Ülkemizde aydın var mı? Bu soruya yanıtım, evet üç-beş tane var, olacaktır. Sayısının azlığının yanında asıl sorunun aydının emekçi sınıfla buluşup kafa-kol emeği bütünleşmesini sağlayamamasıdır... Aydın kavramı bağlamında düşünmemiz gereken önemli bir sorun da budur.

Bu sorunların nedenleri uzun çözümlenmeleri gerektirecektir. Yüzyıllardır güdülmeye alıştığımızdan mıdır nedir, başkaldırı damarlarımız güçlü değil. Köklü bir aydın geleneğimiz yok. Güçlüden yana olmak kişilik haline gelmiş

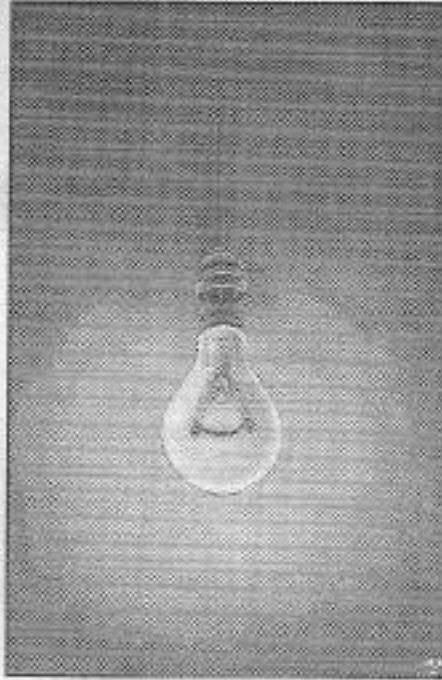

neredeysse... Bir dönem sosyalist rüzgar eserken solcu olanların şimdi AB/D rüzgarında nasıl AB/D'ci olduklarını görüyoruz. Bir içtenlik eksikliği var. Aşksızlık var. Oysa aydın aşkla düşünce üretir. Aşk çıkarsız, cesur, içten olunduğu ölçüde aştır. Aydın bilinci içselleştirilememiş bir türlü. Etiklenmelerle, "gibi" olmakla aydın olunmuyor. Bir de ütopyasızlık var. Ufku yoktur, gelecek tasarımı yoktur ve belki de bunun için emekçi sınıfıyla bütünleşemiyordur...

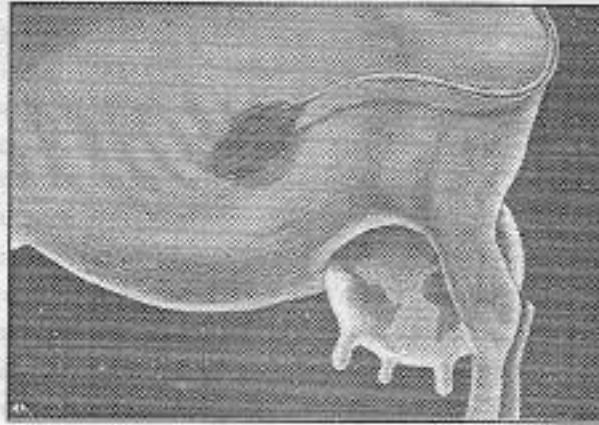
3→ Her şeyden önce onlar da aydınların -kendileri gibi- ilerici-devrimci nitelikte olmalarını istiyorlar. Bunda da haklılar. Bu kavramlar aydın kavramında içseldir zaten. Bir dönem katı bir biçimde aydını kendi memuru gibi görme saplantısı vardı. Son yıllarda bu katılık büyük oranda aşıldı ve şimdi daha geniş düşünerek aydınlarla bütünleşmek ve böylece mücadeleyi geliştirmek istiyorlar. Aydın doğası gereği bir yere ait olmayı, yönlendirilmeyi vs. sevmeyiz. O kendini belki dünyalı olarak görür... emekçi sınıfın bir parçası görür... daha geniştir ufku. Bu anlamda onlara yaklaşım bu genişlikte olmalıdır. Böylece onların sınıf aydını olmasına ve örgütlü mücadelede yer almalarına katkıda bulunmuş olur.

4→ Haklısınız, aydınların yarattığı düşünsel savaşlar dünyayı değiştirmede -özellikle bazı dönemlerde- temel belirleyen olmuştur. "Aydınlar"ın değil, "aydın"ın zor bulunduğu ülkemizde aydınlar ordusundan söz etmek bana fazla iyimserlikmiş gibi görünüyor. Ama şu da var. Aydın aydın olduğu sürece bir ordunun

doğal bir parçasıdır zaten. Daha da ileri bir şey söyleyebilirim; aydın hep çoğaldır... aydın tek başına ordu olabilir de... Ay-

dın en çok merak eden, en çok tartışan, araştıran, öğrenen, arayan kişi olduğu için bu tekil eylemlilikleri içinde onun çoğullaşmasını sağlamak oldukça zahmetli olsa gerek. Sonuçta ister bir

örgütlülüğünün içinde, ister ayrı ayrı olarak aydınların ordulaşmasının onların sınıf hareketi içinde yer almalarıyla doğru orantılı olduğunu düşünüyorum.

5→ Şimdiye kadar kurulan iyi-

kötü her birlik neredeyse hep bölünmelerle sonuçlandı. Bunda sanırım sınıfsal çıkar ve çatışmaların kişisel çıkar ve çatışmalar kadar önemli olamamasının etkisi büyük. Sınıfsız, sömürsüz, hapis hanesiz, özgür bir geleceği hangi içtenlikle istiyorsak, bir örgütlülük içinde de aynı içtenlikle olunabilmeli, emek verilebilmeli.

Aydın olanunca her şeyin halolacağı gibi bir ön kabul var. Oysa aydın da bir insan ve onun da eksiklikleri olabiliyor. Örneğin sosyalist bir aydın hem tekelliliğe karşı olup, hem de Yapı Kredi yayınlarının Nazım Hikmet kitaplarını kaliteli bastığını söyleyebiliyor. Bu tür durumlarda önemli olan eleştirme/tartışma ortamının sağlıklı yürütülmesidir. Biraz da tartışmayı bilmediğimizden olsa gerek birlikler kolay oluşmuyor, oluşsa da dağılıyor. Bu ve benzer sorunları aşmada hem aydınların hem de devrimci-herici dinamiklerin sorumluluğu vardır. Sizin bu "aydınlık sorgular"ınız bile bu sorumluluğun önemli bir parçası. Bir aydın

hareketi için nabız yoklaması oluyor. Geniş katımlı bir aydın birliğinin oluşması geniş bir bakış açısıyla sağlanabilir. Bu bakış sevindiricidir ki oluşmaktadır ve artık aydınların aydın olabilmesi için emekçi sınıfıyla buluşması kaçınılmaz olmaktadır... Çünkü bugün yaşadığımız, insana ve insanca olan her şeye karşı acımasız koşullarda aydınların tek başına başkaldırısı yeterli olamayabiliyor. Bu koşullarda ancak kariyerist, entel, kul "aydınlar" yaşayabiliyor. Emekçi sınıfıyla bütünleşmiş bir aydın ise her koşulda ölümsüz oluyor...

"DÜŞ YOLDAŞLIĞI"

 Mehmet ÇETİN

Zorunlu önaçıklama: Özgür Düşün'de sürdürülen 'soruşturma'ya yanıtlarımızın gecikerek gelmesinin nedeni bizzatıhi kendimiz. Yani, arkadaşların ısrarla takip etmelerine karşın yanıtları zamanında iletememiş olmakla 'aydın sorumluluğu'muzu zamanında yerine getirmediğimizi en baştan ve peşinen beyan etmek isteriz. Ancak...

stüreçlerinde, farklı bir tarih okumasında ve nihayetinde de bir zihniyet dünyası meselesinde saklı olduğunu ve bu anlamda tam da Batı-Merkezci bir yaklaşım olduğunu görmemiz gerekir diye düşünüyoruz. Avrupa-Merkezci zihniyet dünyasının ürettiği kavram ve dayatmalardan kopuşu yaşayamıyor oluşumuz, soruyu tersten okumamıza pek olanak tanımıyor. 'Aydın', aydınlanma çağı ve sürecine karşılık düşen sosyo-toplumsal ve tarihsel bir tekabülüyettir, 21. yy'm sorunu olmaktan da çıkmaktadır, o kadar!

1→ "Ben aydın değilim": ...ancak dediğimiz yerden başlayarak ilk sorunuzu yanıtlamaya çalışalım: uçurumun öte yakası olarak tanımladığımız elli yaş sınırında bir insan olarak, şu ana kadar kendimize sanırız hiç 'aydın' demediğimizi en baştan söyleyelim. Bu tutum başlangıçta belki sezgiseldi ama doğru ya da yanlış, hayli zamandır farkında bir tavır alış içerdüğünü söylemeliyiz. Kendisine hemen hiç 'aydın' dememiş birinin 'aydın'lara dair bir soruşturmanın muhatabı kılınması ne derece doğru bilmiyoruz ama söz hakkı tanıdığınıza göre kimi yaklaşımlarımızı paylaşmak isteriz.

2→ "Aydın sorunu bu çağın sorunu değildir": Evet, kültürel coğrafyanızda bir 'aydın'lar sorunu olduğu kesinlikle doğrudur ama soruna aynı yerden bakmadığımızı da baştan teyit edelim isteriz. Nasıl mı? Aydınlanma çağının entelektüel vicdanı olan 'aydın' dönemimizde nasıl ki kapitalist sistemin ideolojik-kültürel yeniden kuruluşunun 'islisi' oluyorsa, bundan bile nasibini pek alamamış 'aydın'ımızın sorunu daha derinde saklıdır. Münevverlikten aydınlığa terfi sürecinde 'aydın'larımız hep aynı alışkanlıkla bu ranlı yiyegeldiler. Egemen sistemin vitrin düzenlemesine muhtemel her türden hezeyanıyla katılmış 'aydın'lar, iktidarın ideolojik ör-

Böylece, 'aydın kimdir'in bizde -ve kanımızca çağda da- ilgiye değer bir karşılığının olmadığını da söylemiş oluyoruz. Evet, bunun da algı sürecinden başlayarak, kavrama ve kavramlaştırma

gütlenmesinin de misyonerleri ol-
muşlardır bize kalırsa. Örneğin et-
nisedeler, farklı diller, inançlar
şenliği bir coğrafya bu kadar
'Türk'leştirilmiş, bu kadar 'Müslü-
man'laştırılmış, bu kadar 'Tek Mil-
let'leştirilmiş ise, bunu vebalini bu
süreçte yer alan 'aydın'ların rolün-
de de aramak gerekmektedir.
'Aydın' örgütlenmelerinin tarihleri
boyunca ulusal, sınıfsal, cinsel vb.
hemen her alandaki muhalif pra-
tikleri katle yönelen sistemin yan-
nında durdukları, en iyimser haliy-
le 'hayırhah' bir tutum takındıkları
bile hatırlansa yetiyor, kanımızca.
Medya kanalıyla muhaliflerin ev-
lerinde kurşunlanmalarını alkışla-
tanlar da bu 'aydın'lardan kimileri-
dir, unutulmamalı. Yani verili 'ay-
dın' tanımıyla soruna yaklaşacak
olursak ne yazık ki durum bu..

Bir yandan sistemin ideolojik
hegemonyasının oluşturuculuğu
misyonunu oynayan bu tipoloji,
diğer yandan da ayrıcalıklı, rantiy-
er statüsünü de koruyagelmıştır.
Onlar sistemin sunduğu bu olana-
ğı kutsayarak yaşarken, muhalif
toplumsal dinamiklerin de eleştiri-
rel bir mesafe koymadan bu kutsa-
mayı başka bir yerden yapıyor ol-
maları sorunu daha da çapraşık-
laştırmaktadır. Bu kutsamalar son-
rası ulusal, cinsel, sınıfsal sümürtü,
yağma, işgal, sömürgeleştirme vb.
sorunlara hep 'üst'ten bakan söz-
konusu 'aydın', kamunun da vic-
danını satın almayı deneyen ikti-
dar-medya saldırılarının tetikçili-
ğini yapagelmıştır.

Bu anlamda, değişen tarihsel-
toplumsal koşullarda ne artık 'ay-
dın' ne de 'aydın sorunu' diye bir
sorun vardır bize kalırsa. Sorun
Bolşevik işçinin 90 yıl önceden
sufle ettiği yerde saklıdır yine: "bu
dünyada iki sınıf tanırım ben; biri

burjuvazi, diğeri de proletarya.."

Evet ama, bu kadar indireyerek
sorunu dah—zorlaştırmıyor mu-
yuz? Evet, öyle. Bu kadar indirge-
meyelim ama sorunun enetelektü-
el-etik tutum alışta saklı olduğun-
u, bunun da ideolojik bir tutum
alışla açıklanabilir olduğunu söy-
lersek, meram biraz daha anlaşıl-

**Acıdır ama açıklayıcı-
dır; sistem, iktidara ke-
sin muhalif olmama kay-
dıyla her türden davranışını
mübah gördüğü ve gösterdiği
bir 'aydın' tabaka yaratmış
ve bunlara kendi yaşam, de-
ğer kültürünün propagan-
distliği rolünü vermişken,
muhalif toplumsal dinamik-
ler de aynı zihniyet dünya-
sıyla, sadece verili iktidara
karşı elma saikiyle benzeri
bir rolü kutsayagelmıştır.
Sözkonusu muhalif dinamik-
lerin 'aydın' ile 'şöhret' iliş-
kisine nasıl baktıkları da ay-
rıca bir sohbet konusu olsa
gerekir.**

miş olur. Yani, en 'solcu'sundan en
'aynılıkçı'sına kadar 'aydın'larımı-
zın 'Kemalizm Korosu' başka na-
sıl açıklanabilir?

Ezcümle; egemen sistemin her
an ve yeniden ideolojik kurucula-
rından olan 'aydın'lar ile entelektü-
el emek, yaratıcılık, vicdan ve
tutum alış mecrasındaki insanları
mutlaka ama mutlaka ayırmak,
meseleye biraz da burdan bak-
mak gerekir diye düşünüyoruz.
Değilse, yüzyıllara karşı bir ma-

nifesto olarak anlaşılabilen 'g
lin gül ile tartılacağı' bir gelece-
imgesini oluşturup hayatlarını a-
kurdukları düşlere adayanları a-
lamamız çok gecikebilir, ve dai-
nice benzeri durumu..

3→ "İnsan kendi putunu kend-
si yapar, kendisi tapar": Heric
devrimci dinamiklerin 'aydın'la
yaklaşımını nasıl mı buluyor.
Niyet referansını ayrı tutarsa
devletin yaklaşımı gibi buluyor.
Durum bu ve üstelik bize kalır:
da meşru bir yaklaşım bu. Niy-
mi? Politikayı, verili iktidarı de-
ralma amacıyla kutsamış, özne
düşünün nesnesi kılmaş, kutsal b-
amaş için insanı araçsallaştıran
bir anlayışın kendi propagand-
sını yapacak 'aydın'ı işine yaradıl-
ça kutsaması, ona 'aydın rantiy-
yedirilmesi, işine yaramadığı yer-
de pat diye yol kenarına bira-
ması ya da kendisine karşı durdu-
ğunda başını şu veya bu araçla e-
mesi -niyet referansını yineleme-
miz gerekecek ama- devlette
farklı değil. Çünkü iktidar, örgü-
disiplini, özne-örgüt diyalektiği
vb. pek çok alanda egemenlik
paradigmadan ideolojik bir kopu-
yaşanabilmiş değil kanımızca. So-
run politikanın ve politika yapma-
nın kendisinde, düpedüz o 'prag-
matizm'de saklıdır. Diğer yandan
pek çok kifayetsiz muhteris 'ay-
dın'ın, insanların yaşamları pahası-
na yarattıkları değerleri ve olanak-
ları -onlardan olma sahteliğiyle
nasıl yağmaladıkları da görülürse.

Acıdır ama açıklayıcıdır; sis-
tem, iktidara kesin muhalif olma-
ma kaydıyla her türden davranış-
ını mübah gördüğü ve gösterdiği
bir 'aydın' tabaka yaratmış ve bun-
lara kendi yaşam, değer kültürü-
nün propagandistliği rolünü ver-

mişken, muhalif toplumsal dinamikler de aynı zihniyet dünyasıyla, sadece verili iktidara karşı olma saikiyle benzeri bir rolü kutsayagelmıştır. Sözkonusu muhalif dinamiklerin 'aydın' ile 'şöhret' ilişkisine nasıl baktıkları da ayrıca bir sohbet konusu olsa gerekir.

Bitirilmelidir. Ne çağın ne de hayatın gerçeğidir bu: 'ayinesi iştir kişinin lafza bakılmaz'ı iyi düşünüp, buna uygun yaklaşımlar ve tutum alışlar örgütlenmelidir. Etik, ideolojik bir kopuş yaşanmadan ve bu kopuş toplumsallaştırılmadan şu veya bu biçimde hayatlarımızı, değerlerimizi, düşlerimizi, emeklerimizi yağmalamaya devam edeceklerdir bunlar.

Böylece, ilerici-devrimci dinamikler hem verili kavramlaştırma ve hem de bunda vücut bulmuşlarla arasına eleştirel mesafe koymalı ve sınırsız/sınıfsız bir gelecek imgesini hayatına çağınmayı deneyen entelektüel birikimle daha sahici bir buluşmanın olanaklarını ve ifade araçlarını yaratmayı, iktidar olma ve yönetme hürsundan daha arınarak eşitlerin buluşması ve dayanışmasını denemelidir, diye düşünüyoruz.

4→ "Bu hasret bizim değil": Soruyu sorduğunuz yerdeki iyiniyet referansına tanığız çünkü o hayattan geliyoruz bugüne. Ancak, tüm iyiniyet referans ve pratiklerimize karşın, kullandığımız tanım ve kavramlaştırmalarda daha dikkatli olmalıyız sanki. Kavramlar hiç de masum değil çünkü. Sorunuzu iki uğrakta soluklandırdığımızda da göreceğimiz bu olsa gerek. İlki, toplumsal ilerlemede orduların önemine yaptığımız atf, kanımızca çok riskli. Yani tarihte zorun rolünü böyle mi okumalıyız?

Bir tür militarist kutsamayla tarih ve toplumsal ilerlemeye yapılan gönderme hiç de doğru olmasa gerek. Ve ikinci uğrak da zaten çok daha tehlikeli; yani bir tür metafor değilse sözü edilen şey 'aydınlar ordusu' gibi bir hasret ise, heywax..

Hayır, böyle bir hasret bize dair olmasa gerek, hayır!

Bir tür alan örgütlenmesi olarak 'aydın hareketi' ya da kendi tanımımızla 'entelektüel vicdan pratiği' buluşmaları, örgütlenmeleri başka bir şey; 'aydınlar' ordusu çok başka birşey olsa gerekir. 'İnsanları aydınlatma sanatı' olarak da tanımlanagelen politikanın bir tür düş yoldaşlığı ile bu tür pratiklerin, örgütlenmelerin ve hareketlerin oluşumuna katkı ve katılım sağlamaktan başka, bunu bir tür 'ordu' modeliyle düşünüp tasarlaması ise çok başka bir şey.

5→ "Buluşma zemini de, imgesi de 'düş yoldaşlığı'dır". Şimdiye kadar böyle bir birliğin olamayışın elbette ki birden çok nedeni var ama iki temel eğilim etrafında toparlanabilir bunlar. İlki, hemen her konuda kendisini 'bir bilen' olarak ilan edip kendisini dayatan politikanın cehaletidir, pragmatizmdir, sezgi ve hakkaniyet ve düş yoksunluğudur. İkincisi de devlet kültürü ve zihniyetine örgütlenmiş geleneksel 'aydın' kafasının, muhalif örgütlenmeye tarihsel' alerjisidir, vb.

İktidar olma hürsü kadar örgütsüzlüğü kutsamayı da ahlaki bir düşkünlük olarak anlayan yanımız, böyle bir örgütsüzlüğün zaten olamadığını, egemen sistemin hemen her anlamda onları kendilerine örgütlediğini söyleyegelmektedir. Bu anlamda ve öncelikle muhalif toplumsal dinamikler ve bunların bir üst okuması olarak

kullanageldiğimiz 'politika'nın kendisi yönetme ve iktidar hürsundan arınabildikçe, düşünsel ve kültürel alan örgütlenmelerinin özgül birer örgütlenme ve faaliyet alanları olduğu ve özerkliklerini görebildikçe, muhalif entelektüel pratik içinde olanlar da insanın ve doğanın özgürleşmesi mücadelesinin kendileriyle başlayıp kendileriyle bitmediğini ve bu anlamda da diğer toplumsal muhalif pratiklerle bir 'düş yoldaşlığı' içinde olmaları gerektiğini anladıkça..

Evet, duyulması gereken 'sorumluluk' ortak bir sorumluluk olsa gerekir. Ama sorumluluktan önce ve deyim yerindeyse 'tarafaların' birbirlerini duyması gerekmektedir. Muhataplar birbirlerini dayabildikçe, birbirlerini anlayabildikçe birlikte davranma kültürünün olanaklarını da birlikte arayacaklardır. Asıl sorun burda olsa gerekir; birbirimizi duymamanın olanaklarını yeterince aramıyor olmak. Oysa biliniz; 'arayanlar her zaman bulamayabilirler ama bulanlar mutlaka arayanlardır', değil mi?

Ezümle: günlük yarar, azami fayda, kâr, ün, şöhret, rant vb. her türden zaman ayarlı tahrir unsurlarını dışarda bırakmayı deneyen, sınırsız ve sınıfsız bir gelecek hasretini bugünden ve yaşamıyla deneyen pratiklerin buluşma zemini de, imgesi de 'düş yoldaşlığı' olsa gerekir diye düşünüyoruz.

Dünyanın bir düşe ihtiyacının olduğu böyle bir yıkıcı tarihsel kesitte buluşma olanaklarımızı, devrimleşmenin ideolojik-entelektüel olanaklarını aramayı birlikte deneyecek olan 'düş yoldaşlığı' kavramı üzerinden tartışalım isteriz..

Mart'05, Amsterdam.

Aydınlardan ordu olamagacağı bir yana da; verili durumunda bir "manga" ko-
lanabilir mi, o bile çok müphemdir...

Kanımca devrim yolunda ezilenlerin tarihsel bağunu oluştururken; ona ok-
lenmesi gereken "aydın mangası"nı var edebilmek; ülkemizdeki verili dü-
şünsel ortama örgütlü radikal sosyalist müdahale ve eleştiriden geçer...

Sibel ÖZBUDUN

1 → Özgür Düşün Kolektifi'nin sıraladığı soruları okur oku-
maz; sadece düşünmekle yetin-
meyip, "Hakikati söylemek
yetmez; yalanların da maskesi-
ni indirmek gerekir," vurgu-
suyla eyleyen düşüncenin vaz-
geçilemezliğinin altını özenle
çizen Dean Rackley'in; ve de
"Zalim zulmünü işletirken, ak
ellilerin elleri temiz olamaz,"
diyen Halil Cibran'ın uyarıları-
nı anımsadım...

"Neden" mi? "Aydınlık Sorgu-
lar"ın dert edindiği "Aydın Sor-
runu" eyleyen düşüncesiz irde-
lenemez... Çünkü "Yeni Dünya
Düzen(sizliği)" ("YDD") pa-
nopticon'unda yaşamaya mah-
kum edilmiş insan(lık)ın malül
olduğu bütün soru(n)lar; aydın-
lar için de geçerlidir...

"Nasıl" mı? W. Shakespeare'in,
"İnsanların çoğu kaybetmekten
korktuğu için sevmekten kork-
uyor... Sevmekten korkuyor,
kendisini sevmeye layık gör-
mediği için... Düşünmekten
korkuyor, kendisini sevmeye
layık görmediği için... Konuş-
maktan korkuyor, eleştirilmek-
ten korktuğu için... Duygularını
ifade etmekten korkuyor,

reddedilmekten korktu-
ğun için... Yaşlanmaktan korkuy-
p gençliğinin kıymetini bilme-
ğ için... Unutulmaktan kork-
uyor, dünyaya bir şey vermed-
ğ için... Ve ölmekten korkuy-
p aslında, yaşamayı bilmed-
ğ için..." betimlemesiyle müt-
lak bir uyum içinde olan "küres-
leşme dünyası"nda aydın; ey-
lediği düzlemde yaşadığı ça-
meydan okuyan, varolanı so-
gulayandır...

Duraksız hesapsız, korkusuz
bir arayış, bir karşı çıkıştır...
Sakinimsiz duruşu, sorulara
yanıtları ve eylemiyle; iktidar-
ın ve resmi ideolojinin kâb-
sudur... (Ya da Schopenhauer'un,
"Aslında, bizler olmamız için
varlıklarız. Onlar için tükeniriz..." dediğidir...) Özetle, aydının görevi meta-
zikle hesaplaşmakla başlar; de resmi ideolojinin, iktidar her tür ve türevine karşı çıkış sürdürülür...

Bu güzergâhta da "Ne", "Kim",
"Nasıl", "Neden" ve "Ne Ya-
malı" ve de "Nasıl Yapmalı"
ayrıca da "Nereden Başlamalı"
soru(n)larının yanıtı; kend-
kendilerine sınır koymada

oto-sanstür uygulamadan; yani kişisel görüşlerini, yazma özgürlüğünü hiçbir şeye (ve elbette tehdide) ciro etmeyen; bu yolda dünyanın değiştirilmesi için "11 Tez"e sarılan; hasılı "yaşayan"dır aydın...

Tıpkı İsmail Beşikçi, Fikret Başkaya, Haluk Gerger örneklerindeki üzere...

2→ Sadece Türkiye'de değil; yerkürenin dört bir yanında "aydın sorunu" vardır; yaşanan "geçiş süreci" uzadıkça da "olacaktır"... "Reel-Politiklikten malûl Türk(ıye) münevver(ler)i sorunu"nun bir yanı "entel-dantel" denilen yaşamdan kopuk (ahkâm kesen ve eylem sorumluluğundan soyutlanmış) teorizme uzanırken; öteki yanı da "medyatiklik"le (örneğin şu son günlerdeki Sabetayıcılık dedektifliği gibi) örtüşür...

Aziz Nesin, Türk(ıye) aydınının niteliklerinden üçünü şöyle sıralar: i-) "Kısayörüslülük, dar çevrenlik", ii-) "Gönlüne göre gerçek", iii-) "Ödleklik"

Bunlara (tercüme odasında doğduğu için) akli olmayıp, nakli olması; Kemalizm ile bağlarını kopartmaması, "Avrupa-merkezci"liğin kulu kölesi olması gibi bir dize olumsuzluk daha eklenebilir...

3→ Hülya Avşar'ın bile, "Gerçek entelektüel olduğum için," dediği bir kavram kargaşasının orta yerinde; ilerici-devrimci dinamikler "Aydın" nitelmesi konusunda -kanımca- oldukça "bonkör" davranıyorlar...

Herkes "aydın" olamaz. Aydın; doğası gereği azdır; belki uçurumlarda açan nadide bir çiçektir...

Tıpkı Robert Fisk'in satırlarındaki betimlemesiyle: "Edward Said nadir bulunan bir kuştur. O, hem bir ikon hem de bir ikon kırıcıydı."

"İyi de Onlardan ne beklenmeli" mi?

Sınıflı sömürücü iktidara karşı mücadelede aydınlardan; gereğinden (ne az ne de) fazla şeyler beklenmemelidir...

Ya da bir diğer deyişle; aydınlardan, onları içiçileştirip, işçileri aydınlaştıran mücadelede özgürce yer almaları talep edilmelidir...

4→ Aydınlardan ordu olamayacağı bir yana da; verili durumda bir "manga" kotarılabilir mi, o bile çok müphemdir... Kanımca devrim yolunda ezilenlerin tarihsel bloğunu oluştururken; ona eklememesi gereken "aydın mangası"nı var edebilmek; ülkemizdeki verili düşünsel ortama örgütlü radikal sosyalist müdahale ve eleştiriden geçer...

Fikret Hoca'nın deyişiyle, "Yalanın karşısında, gerçeğin safında yer almak, işin doğası gereği ve kaçınılmaz olarak egemen sınıfın, güç ve iktidar odaklarının karşısına dikilmektir..."

[Bu bağlamda] entelektüel'in yalan cephesinin karşısında 'doğru'nun ve gerçeğin safında yer alması demek, onun gerçeğe ihtiyacı olanların safında olması demektir ki, bu niteliğinden ötürü entelektüel, doğası ve

misyonu gereği devrimcidir."

5→ "Aydın mangası"nın, ezilenlerin tarihsel bloğunda yerini alabilmesi için aydınlardan içiçileşmesi "olmazsa olmaz"dır! "Küreselleşme panopticonu"nda, ezilenlerle omuz omuza olmayan, "11 Tez"e sarılmayan aydın, "yaşayan aydın" olamaz! Çünkü Terry Eagleton'un dediği gibi, "Hiç ayak basmadığımız bir dünyayı değiştiremeyiz!"

İnsanın, insanlıktan sorumlu oluşunun bilgisi ve insan(lık)tan sorumlu olmanın yüzü pratiğe döndük eylemi, ancak bilinç aracılığıyla yapılan özgür seçimlerle somutlanabilir...

Albert Camus'nun Oran kentinde geçen "Vebe"sında anlatılan budur...

Veya "İnsanlar bir kere olayın içine girdiler mi artık ondan korkmaz olurlar. Yalnız bilinmez olan ürkütür insanları. Ama o bilinmezle yüz yüze gelen kişi için o bilinmez artık artık bilinmez değildir..."

Bizi kurtaran bir adım atmaktır. Sonra bir adım daha. İnsan aynı adıma hep yeniden başlar...

Herkes herkesten sorumludur. Herkes tek sorumludur. Herkes herkesin tek sorumlusudur...

Kimse kendini hem sorumlu hem umutsuz duyamaz..." diyen Saint-Exupéry'nin "Gece Uçuşu"nda altını özenle çizdikleridir...

2 Ocak 2005, Ankara.

Dünya hakimiyeti ve

ABD emperyalizmi, 11 Eylül saldırılarını bahane ederek yeni pazarlar yaratmak, hammadde kaynaklarını ele geçirmek ve dünya hakimiyetini sağlamak için yeni saldırılara girişti. ABD'nin amacı, dünyayı kendi istek ve ihtiyaçları doğrultusunda yeniden şekillendirmek. Bu şekillendirme için ABD'nin izlediği iki yöntem var. Birincisi darbeler ve siyasi müdahalelerle kendine uşak iktidarlar kurmak, ikincisi ise askeri güç kullanarak işgal etmektir.

ABD'nin dünya hakimiyetini sağlamak için gözünü diktiği bölge ise Eurasia'dır. Bu bölgenin özelliği hem yeraltı kaynakları bakımından dünyanın en önemli bölgesi olması hem de jeo-politik açıdan stratejik bir yerde bulunmasıdır. Eurasia, ekonomik açıdan dünyanın en üretken üç bölgesinden ikisini ve dünya nüfusunun yüzde 70'ini barındırıyor. Dünyanın fiziki zenginliğinin çoğu, gerek yer altı kaynakları gerekse yerüstü tesisleri olarak bu bölgede bulunuyor. Eurasia, dünya da Gayri Safi Milli Hasıla'nın (GSMH) yüzde 60'ını üretiyor ve

yeryüzünde bilinen enerji kaynaklarının dörtte üçünü sınırları içerisinde barındırıyor. Bugün ABD'nin bu bölgeyi ele geçirmek istemesindeki en önemli neden bu bölgenin başta petrol, doğalgaz ve diğer önemli yer altı kaynakları açısından önemli olmasından kaynaklanmaktadır. Bu bölge ele geçirildiğinde bugünün ve geleceğin en önemli enerji kaynaklarından olan petrol ve doğalgazın denetimi sağlanmış olacaktır. Böylece ABD, hem kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecek hem de diğer emperyalist ülkeler üzerinde bu enerji kaynakları üzerinden denetim sağ-

layarak tek hakim güç olacaktır.

ABD, 17 Eylül 2002'de Yeni Ulusal Güvenlik Stratejisi'ni açıkladı. Bu stratejiye göre ABD, dünyada eşi görülmemiş bir güce sahiptir ve bu durumun ABD'ye yeni sorumluluklar ve fırsatlar getirdiği söylenmektedir. Buna göre ABD'nin şu mücadele alanlarını benimsediği belirtiliyor: İnsan haysiyetinin gereği olan değerleri savunmak, bölgesel çatışmaları yatıştırmak için iş birliği yapmak, küresel terörle mücadele, kitle imha silahlarının tehdidini önlemek, demokrasiyi dünyaya yaymak ve yeni bir küresel ekonomik büyüme dönemi başlatmak.

"ABD'nin yeni büyük stratejisi üç önemli özellik taşımaktadır; birincisi, ABD'nin kendisini eşi görülmemiş ve benzeri olmayan bir güç olarak tanımlaması ve bu nedenle de küresel sorumlulukları olduğunu iddia etmesi, ikincisi, küresel terörü ve özellikle de kitle imha silahları ile mücadelede, potansiyel tehditleri henüz tehdit oluşturmadan önleyici darbelerle (preemptive strike) yok etmeyi öngörmesi, üçüncüsü ise ABD'nin bölgesel krizlere davet olmasa bile müdahale edebilecek olmasıdır."(1)

ABD'nin bu yeni stratejisinden de anlaşılacağı üzere kendini dünyanın hakimi ve koruyucusu olarak görmekte ve davet edilmede istediği bölgeye istediği gibi müdahale etme yetkisini kendinde görmektedir.

Bugün Ortadoğu ve Orta Asya'da yaşanan gelişmelere bu çerçeveden bakıldığında ABD em-

peryalizminin işgal hareketleri ve Ukrayna, Gürcistan vb. ülkelerde siyasi müdahalelerle kendine yakın olan partileri nasıl iktidara getirdiği daha iyi anlaşılacaktır.

Eurasia Projesi

Eurasia teorisi, ABD'nin dünya hakimiyetini nasıl sağlayacağını ortaya koyan bir projedir. Bu

Afkanistan'dan sonraki hedef olan Irak'ta Ortadoğu'da büyük petrol rezervine sahip bir ülke olarak ABD'nin hedef tahtasına oturtuldu. Irak'ın da ele geçirilmesi ABD'nin bölgede hakimiyetini artıracak ve petrol rezervlerini ele geçirmesini sağlayacaktır. ABD, kitle imha silahlarına sahip olduğunu ileri sürdüğü Irak'a saldırıda çok gecikmedi. Ancak ABD, Irak'ı Afganistan kadar kolay ele geçiremedi. Saddam rejimi kısa sürede yıkılsada Irak ulusal direnişi Amerika'nın burada tam olarak hakimiyet sağlamasını engelledi.

teorinin kurucusu bir çok ABD başkanına danışmanlık yapmış Polonya asıllı Yahudi bir siyaset bilimci olan Zbigniew Brzezinski'dir. Brzezinski, Eurasia projesini anlattığı Büyük Satranç Tahtası adlı kitabında, *"Beş yüzyıl önce kutuların politik olarak birbirleriyle ilişki kurmaya başladığından bu yana, Eurasia Dünya gücünün merkezi olmayı sürdürüyor."*(2) diyerek bu bölgenin dünya hakimiyeti için ne kadar önemli olduğunu belirtiyor.

Yirminci yüzyıl sona ererken, Amerika'nın dünyanın tek süper

güçü olarak ortaya çıktığını söyleyen Brzezinski, Amerika'nın dünyadaki bu istisnai rolü sürdürmesi için küresel stratejisinin ne olması gerektiğini de şöyle açıklıyor: Eurasia'ya hakim olan dünyaya hakim olur. Bu nedenle ABD'nin süper güç olarak varlığını sürdürmesinin tek yolu dünya nüfusu, doğal kaynakları ve ekonomik etkinliği açısından en büyük bölge olan

Eurasia'da gücünü nasıl kullanacağıdır. Amerika'nın öncelikli olarak yapması gereken Avrupa, Asya ve Ortadoğu'daki anlaşmazlıkların, Amerika'nın çıkarlarını tehdit edecek biçimde ortaya çıkmasını engellemek üzerine yönlendirmektir.

Brzezinski'nin, Eurasia olarak adlandırdığı bölgeye Doğu Almanya'dan Polonya'ya, oradan Rusya ve Çin üzerinden pasifik Okyanusu'na kadar uzanan topraklar giriyor. Ayrıca Ortadoğu'nun tamamı ve Hint yarımadasının büyük bölümü de bu alan içerisinde yer alıyor. Bu alanın en önemli noktası ise

dünyayı hakimiyet altına almanın kilit noktası olarak gösterilen Orta Asya'dır. Brzezinski'ye göre Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan'ın hakimiyet altına alınması sadece maden ve petrol açısından yeni kaynaklara ulaşılması anlamına gelmiyor. Ayrıca Amerika'yı İran Körfezi'ndeki petrolü kontrol altında tutabileceği hakim bir pozisyona da getiriyor. ABD'nin petrol kaynaklarını ve dünya hakimiyetini ele geçirmek için başlattığı savaşların çerçevesini çizen hedef de Eurasia'dır.

Kazakistan, Kırgızistan, Tacik-

kistan, Türkmenistan ve Özbekistan ülkelerinden oluşan ve zengin petrol kaynaklarına sahip olan Orta Asya, Rusya, Çin ve İran'ın bölgesel güçler olarak bu enerji kaynaklarından pay kapma mücadelesi bu bölgeyi önemli kılmaktadır. Bu bölgenin diğer bir özelliği de jeo-politik olarak dünyanın merkezinde olmasıdır. Orta Asya, doğu ile batıyı birbirine bağlayan tarihi ticaret yollarının geçtiği stratejik bir konumda olması bakımından önem kazanmaktadır. Yine Ortadoğu'da dünya petrolünün yüzde 65.19'unun ve doğal gazın yüzde 36.43'ünün çıkarıldığı bir bölge olması ve stratejik öneme sahip jeo-politik konumu nedeniyle düzene sokulması gereken bir bölgedir.

ABD emperyalizminin Orta Asya'ya ilgisi yeni değildir. Rus Sosyal Emperyalizmi'nin çökmesinin ardından bölgede yaşanan otorite boşluğu çeşitli emperyalist güçlerce doldurulmaya çalışılmıştır. Yeni kurulan Rusya'nın yanı sıra Çin ve Avrupalı emperyalistlerin bu bölgedeki enerji kaynaklarını ele geçirmek için mücadeleleri ve ABD'li petrol şirketlerinin bu bölgedeki çıkarlarının artması ABD'nin bu bölgeye ilgisini artırmıştır. Sovyetlerin yıkılmasıyla bu bölgedeki ülkelerle yakın ilişkiler kuran ABD, 1999'da hayata geçirdiği 'İpek Yolu Strateji Yasası' ile iletişim, ulaşım, eğitim, sağlık, enerji ve ticaret alanlarında alt yapının gelişmesine katkı sağlamaya yönelik çalışmalar yapmış ve böylelikle bu proje kapsamında özel sektör yatırımcılarının bölgeye girişini teşvik etmiştir.

Bölgede hakimiyet kurmak için bölge ülkelerine ekonomik yardımlarda bulunan ABD, 1992-1999 yılları arasında 2.3 milyar dolardan daha fazla yardımda bulunmuştur. Bu yardımlar demok-

ratik reform, ekonomik yeniden inşa ve mali reform, hukuk, eğitim, ticaret, enerji etkinliği, pazar reformu, sağlık özel sektör girişimleri, barış gönüllülerinin faaliyetleri ve zirai teknik yardımlar gibi çeşitli alanlarda kullanılmak üzere yapılmıştır.

11 Eylül saldırılarından sonra ABD, bölgeye askeri yığınak yapmış ve burada kalıcı olduğunun sinyallerini vermiştir. "Afganistan'a komşu veya ona yakın dokuz ülkede onüç askeri üs kurmuş, asker sayısını 25.000'den 80.000'e çıkarmıştır." (3) Bölge ülkelerini denetiminde tutmaya çalışan ABD, terörle mücadele söylemiyle de bu ülkeler üzerindeki hakimiyetini iyice artırmış ve burada kalıcı hale gelmiştir.

Kendine dünyanın efendisi misyonunu biçen ABD, ilk olarak 11 Eylül saldırılarının sorumlusu olan El-Kaide'yi desteklediğini ileri sürerek Afganistan'a saldırdı. Saldırdan kısa bir süre sonra Afganistan'ın kontrolünü sağlayan ABD, 9 Ekim 2004'de yaptırdığı devlet başkanlığı seçimlerinde Afganistan'da kendi politikalarını hayata geçirecek kukla başkan Hamid Karzai'yi seçti. Karzai'nin iktidara gelmesiyle Afganistan, ABD'nin Türkmenistan bölgesindeki en önemli askeri üssü konumuna geldi. NATO'nun da 11 Ağustos 2003'den itibaren bu ülkede konuşlanmasıyla ABD'nin eli iyice güçlendi. Türki Cumhuriyetleri uzun zamandır kendi denetiminde tutma uğraşı veren ABD, Afganistan'ın da ele geçirilmesiyle bu bölgedeki hakimiyetini iyice artırdı.

Ukrayna'da ise 21 Kasım 2004'de yapılan başkanlık seçimlerinin ikinci turunu Rusya yanlısı başbakan Victor Yanukoviç'in kazandığının açıklanmasının ardından ABD'nin desteklediği muha-

lefetin başı Victor Yuşenko itiraz etmiş ve 26 Aralık 2005'de tekrarlanan seçimleri ABD yanlısı muhalefet kazanmıştı. Yuşenko, ABD yanlısı politikalar izleyerek, Kafkasya'da ABD'nin taşeronluğunu yapmaya başladı.

Hatırlanacağı gibi Gürcistan'da yaklaşık bir yıl önce yapılan seçimleri kaybettiği açıklanan ABD'nin desteklediği muhalefet, yapmış olduğu gösterilerle seçimleri iptal ettirmiş ve yenilenen seçimleri Mihail Saakaşvili önderliğindeki muhalefet bloğu kazanmıştı. Bugün Ukrayna'daki seçim sonuçlarıyla iç dinamikler açısından farklılıklar yaşansa da Gürcistan'a benzer bir senaryonun tekrarlandığı görülmüştür.

Gürcistan'daki "Gül" ve Ukrayna'daki "Turuncu devrimler"le Orta Asya'da uşak iktidarlar yaratan ABD'nin son hedefi Kırgızistan.

Kırgızistan'da 27 Şubat'ta yapılan başkanlık seçimlerinde Rusya yanlısı Cumhurbaşkanı Askar Akayev'e karşı muhalefet bloğunu destekleyen ABD, burada da kendi çıkarları doğrultusunda hareket edecek uşak bir başkan seçtirmek için çaba harcıyor.

27 Şubat'ta yapılan başkanlık seçimlerinin ilk turunu Rusya yanlısı Akayev'in açık farkla kazanmasının ardından bir açıklama yapan Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı (AGİT), seçimlerin uluslararası demokratik normlara uygun olarak yapılmadığını ileri sürdü.

İlk tur seçimlerinin ardından ülkede "Limon devrimi" yapacağını açıklayan muhalefeti destekleyen ABD, Ukrayna ve Gürcistan'da olduğu gibi burada da kendine uşak bir iktidar yaratmak için elinden geleni yapacaktır.

Bölgedeki Türki Cumhuriyet-

leri'de denetiminde tutan ABD, son olarak Afganistan'ın işgali, Ukrayna ve Gürcistan'daki seçimleri de ABD yanlılarının kazanmasıyla birlikte Orta Asya bölgesinde 'düzeni' kendi istediği şekilde sağlamış oldu.

Burada Türkiye de önemli bir role sahiptir. Türkiye'nin görevi ABD adına Türki Cumhuriyetleri denetim altına almaktır. Bu çerçevede Türki Cumhuriyetler'in Türkiye'yle olan ilişkileri de sürekli güçlenmektedir. Bu ülkeler ordularının eğitimi için Türkiye'nin yardım teklifini kabul etmişler ve 1996 yılında ulaşım, ticaret, eğitim ve kültür alanlarında işbirliğini öngören Taşkent Zirvesi'nde anlaşma imzalamışlardır. Türkiye, ABD için Kafkaslar'da Rusyanın önünü kesmek ve etkinliğini azaltmak için kullandığı bir tampondur. Bu görevin yanında Türkiye'nin önemli bir diğer görevi de NATO'nun güney ayağı olarak hizmet etmesidir.

Bugün dünyadaki en büyük enerji kaynağı olan petrol, her geçen gün azalmaktadır. Amerikan Dış İlişkiler Konseyi ve Baker

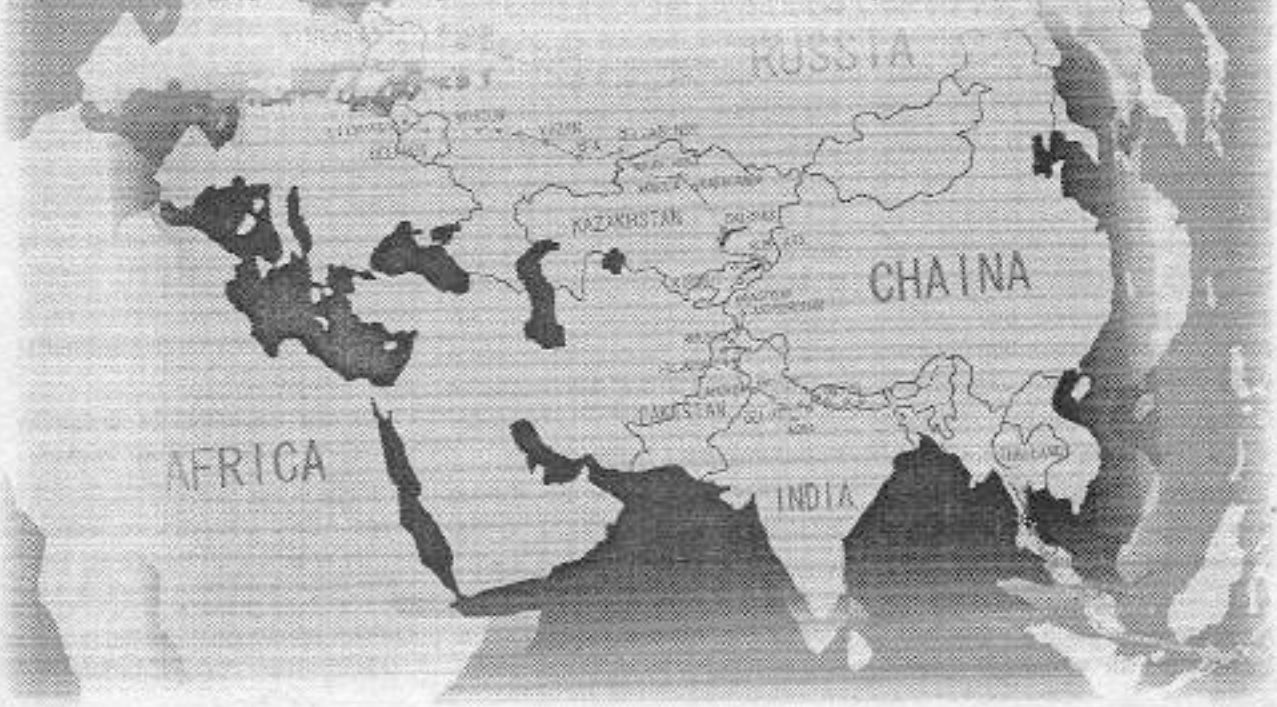
Institute for Public Policy isimli strateji şirketinin 2001 yılında ortak hazırladıkları bir raporda, dünyadaki petrol üretiminin her geçen gün azaldığı ve bu azalmanın Amerikan gücünü önemli oranda etkileyeceği belirtiliyor. Aynı raporda, dünyada sadece bir ülkenin genel petrol üretimini artırma kapasitesinin olduğu söyleniyor. Bu ülke ise büyük petrol rezervine sahip olan Irak. ABD'nin Ortadoğu ve Orta Asya'da hakimiyet sağlamak için başlattığı savaşların asıl nedeni ise dünya hakimiyetini ele geçirmenin aracı olan petroldür.

Afganistan'dan sonraki hedef olan Irak, Ortadoğu'da büyük petrol rezervine sahip bir ülke olarak ABD'nin hedef tahtasına oturtuldu. Irak'ın da ele geçirilmesi ABD'nin bölgede hakimiyetini artıracak ve petrol rezervlerini ele geçirmesini sağlayacaktı. ABD, kitle imha silahlarına sahip olduğunu ileri sürdüğü Irak'a saldırıda çok gecikmedi. Ancak ABD, Irak'ı Afganistan kadar kolay ele geçiremedi. Saddam rejimi kısa sürede yaktıysa Irak ulusal direnişi Ame-

rika'nın burada tam olarak hakimiyet sağlamasını engelledi.

Ortadoğu'daki durumda Orta Asya ile benzerlikler göstermektedir. Bölgeye genel bir bakıldığında burada da ABD'nin kendi çıkarlarını doğrultusunda yıllardır bu bölgeyi şekillendirmeye çalıştığı rahatlıkla görülebilir. Yıllardır ABD'nin uşaklığını yapan Türk devleti, İsrail'den sonra bölgedeki en büyük güçlerden birisidir. İsrail, ABD'nin bölgedeki en yakın müttefiki ve bölgedeki karakolu'dur. Birinci Körfez Savaşı'nda Irak tarafından işgal edilen Kuveyt, bugün ABD'nin en sadık uşakıdır. Ayrıca coğrafi konumu itibarıyla da Basra Körfezi'ne açılması nedeniyle stratejik bir öneme sahiptir. Bu nedenle ABD için önemli bir askeri üstür. Zira Kuveyt'in bugünkü görevinde budur.

Bölgedeki sorunlardan biri de Filistin-İsrail sorunudur. Yıllardır Filistin topraklarını işgal eden İsrail'e karşı savaşan Filistin halkının haklı mücadelesi ABD'nin gözetiminde ve Ortadoğu projesi çerçevesinde gerçekleştirilen Şarm El Şeyh zirvesiyle teslim

alınmaya çalışılıyor. Arafat'ın ölümünden sonra Filistin'in başına geçen ve ABD yanlısı olarak bilinen Mahmud Abbas, İsrail başbakanı Ariel Şaron ve yine ABD yanlısı Mısır ve Ürdün başbakanlarının katılımıyla yapılan bu zirve ABD'nin Ortadoğu'yu düzene sokmak için düzenlediği bir zirvedir. Bu zirveyle birlikte Filistin-İsrail sorununun çözülmesi (!) ve İsrail'in rahatlaması düşünülüyor. Çünkü Ortadoğu'yu yeniden şekillendirme projesinin son iki ayağı olan Suriye ve İran'a yönelik müdahalelerde ABD İsrail'in desteğine ihtiyaç duyacaktır.

Buraya kadar anlatılan Amerikan müdahalelerinin amacı, bölgede kendi çıkarları doğrultusunda yeniden bir düzenleme yapmanın yanı sıra doğuda gelişmekte olan Çin'in ve kuzeyde de Rusya'nın önünü kesmek içindir. Bölgede tam olarak hakimiyetin sağlanması ve bölgenin 'istikrara' kavuşması için Suriye ve İran'ın da yeniden düzenlenmesi gerekiyor. Ortadoğu'yu yeniden şekillendirme projesinin ilk ayağı Irak'ın işgali ile hayata geçirildi. Filistin-İsrail sorununun "çözümüyle" rahatlayacak olan ABD, bundan sonra bütün dikkatini Suriye ve İran'a çevirecektir.

Zincirin son halkası: Suriye ve İran

ABD'nin dünya hakimiyeti için başlattığı projenin Ortadoğu'daki son ayağını Suriye ve İran oluşturuyor. ABD için bu iki ülkeden İran birinci sırada yer alıyor. Suudi Arabistan'dan sonra bölgede ikinci büyük petrol rezervlerine sahip olan İran'ın ele geçirilmesi ABD için hayati önem taşıyor. İran'ın ele geçirilmesiyle birlikte hem petrol rezervleri ele geçirilmiş olacak hem de Basra Körfe-

zi'nden uzanan ve Türkiye Cumhuriyetleri'nin yanı sıra Irak ve Türkiye'yi de kapsayan kritik bir coğrafyaya hakim olunarak neredeyse tüm bölge kontrol edilebilecek. Öte yandan da İran ABD için geniş bir pazar olacak. Bunların yanı sıra İran Afganistan'la birlikte, orta vadede ABD'nin rakibi olabilecek bir Çin'in de önünü kesmekte kullanılacaktır.

ABD'nin Irak'ı işgalinden sonraki dönemde izlediği politikaya bakıldığında, Ortadoğu ülkelerine yönelik planlarını bölge yönet stratejisi ile uygulamaya koyduğu görülmektedir. Irak müdahalesi sırasında bu stratejiyi kullanan ABD, Kürtler, Şiiler ve Sünniler arasındaki anlaşmazlıkları kullanarak büyük oranda başarılı oldu. ABD başkanı George Bush son dönemlerde yaptığı ulusa sesleniş konuşmasında, İran içerisindeki muhaliflere ayaklanma çağrısı yaparak bölge yönet stratejisini İran için de kullanacağını sinyallerini veriyor.

ABD, İran içerisindeki muhalif unsurları kışkırtarak İran yönetimini zayıflatmaya çalışıyor. Bu durum Suriye için de geçerli. Suriye'de Şiiler iktidarda olsalar da nüfus bakımından çoğunluğu oluşturuyorlar. Ayrıca Suriye'deki Kürtler de ABD'nin destekleyeceği güçlerden birisi.

Suriye ise bölge dengelerini etkileyebilecek bir güce ve yer altı kaynaklarına sahip değil. Ancak Lübnan'ı işgali ve İsrail ile 1967'de yaşanan savaş sonucu İsrail'in Suriye'ye ait Golan Tepeleri'ni işgal etmesi nedeniyle yaşanan sorunlar ve ABD'nin bölgede kendi denetiminde olmayan hiçbir ülkeye tahammül edememesi Suriye'yi de hedef durumuna getiriyor.

Dünyaya barış ve demokrasi

getirme misyonunu kendine biçen Amerika'nın asıl amacı dünya hakimiyeti için stratejik bölgeleri ele geçirmektir. Birçok ülkeye terörle mücadele bahanesiyle saldıran ABD, Nikaragua'da uyguladığı terörle Dünya Mahkemesi tarafından uluslararası terörizm suçlamasıyla kınanan tek ülkedir. Bugün demokrasi havariliğine soyunan ABD dünyanın bir çok yerinde işgaller, darbe ve komplolarla gerçek terörizmi yaratmıştır. Bunun son örneği ise Nepal'de NKP(M)'nin önderlik ettiği halk demokrasisi mücadelesini engellemek için Nepal kralı Gyanendra'nın parlamentoyu fesh ederek yönetime tamamen el koyduğu darbeyi üstü kapalı da olsa desteklemesidir.

Emperyalizm hiçbir zaman halklara barış ve demokrasi getirmemiştir. Tam tersine emperyalizm girdiği her yerde baskı, zulüm, katliam getirmiştir. Çünkü emperyalizm doğasından kaynaklı olarak sömürü ve talana dayanır. Sömürü ve talanın olduğu yerde demokrasiden, insan haklarından ve barıştan bahsedilemez.

Dipnotlar

- 1) Cumhuriyet Strateji, Sayı: 21, s: 5
- 2) John Pilger, Dünyanın Yeni Efendileri, Timaş, s: 133
- 3) Cumhuriyet Strateji, Sayı: 18, s: 13

Kaynakça

- Dünyanın Yeni Efendileri, John Pilger, Timaş
Cumhuriyet Strateji, muhtelif sayılar
Devrimci Demokrasi gazetesi muhtelif sayılar
Büyük Ansiklopedi, Milliyet yayımları
İmparatorluğa Hayır, Michael Parenti, Ütopya □

BERABER TARTIŞALIM...

Yüz Çiçek Açsın Kültür Merkezi Yönetim Kurulu

Yüz Çiçek Açsın Kültür Merkezi (YÇKM), kültürel alanda yeni demokratik kültür perspektifiyle on yıldır emek veren bir kurumdur. Devrimci ve ilerici kültür merkezleri içerisinde saygın bir yeri de olan kurum. Geçen yıl, 29 Şubat'ta Demokratik Haklar Platformu bileşenleriyle birlikte gerçekleştirdiğimiz Demokratik Haklar Gece'sinde de görüldüğü gibi, en kötü dönemlerinde bile binlerce halk kitlesiyle buluşabiliyor. Bu binlerce halk kitlesine önemli kültürel-sanatsal ve politik mesajlar taşıyabiliyor. Ancak buna rağmen dışarıdan bir parça görülen fakat içeriden biz kültür ve sanat emekçileri tarafından derinden hissedilen bazı sıkıntılar yaşıyoruz.

İlki, herkesin bildiği bir du-

rum. Gerici iktidarın siyasal yaklaşımlarına paralel gelişen hukuksal yaptırımları. Gerici kültüre karşı, kültürü dönüştürmeyi ve yeniden üretmeyi amaçlayan bir kültür

ci iktidar 2000 yılında kültür merkezimizde düzenlediğimiz bir panelimizi gerekçe göstererek kurumumuzun sahnesini ve böylelikle

kurum içi üretimin büyümesini engellenmiştir. Tüm girişimlerimize ve yoğun çabamıza rağmen, gereksiz ve keyfiyetçi gerekçeler gösterilerek bir hukuksal kuşatma altında hıraklıyoruz. Örneğin bir yetkili çekimeksizin şunu söyleyebilmiştir: "Boşuna uğraşmayın, sorunu bu ralardan aşmanız bile imar gerekçesi ile yeniden kapatırız. Okmeydanı'nın hemen hemen toplamında bir imar sorunu var nasıl olsa(!)"

İkinci sebebe geçmeden önce kültür ve

sanat çalışmalarının bir halk hareketi için ne denli önemli olduğunu devletin bu yaptırımından hareketle ortaya koyalım: Devlet iktidarı neden kurumu bir bütün değil

merkezi olarak devletin cezai yaptırımları ile karşı karşıya kalıyoruz.

Beş yıldır kültürü yeniden üretme çabamızı engelleyen geri-

Bu yazımız bir anlamda halk kitleleri ile tartışmanın, tartışabilmenin vesilesidir. Hukuksal kuşatmaların yanı sıra, yapısal bazı sorunlar yaşadığımız ve bu iki engeli aşarak yeni bir kurum ile ileri bir adım atmaya düşündüğümü zü belirtmiştik. Önümüze bir buçuk yıllık bir zaman dilimi koyduk. Belgelerin hazırlanması ve tartıştırılması içerisinde de bu bir buçuk yıllık zamanın bir üç ayını kullanmış bulunuyoruz.

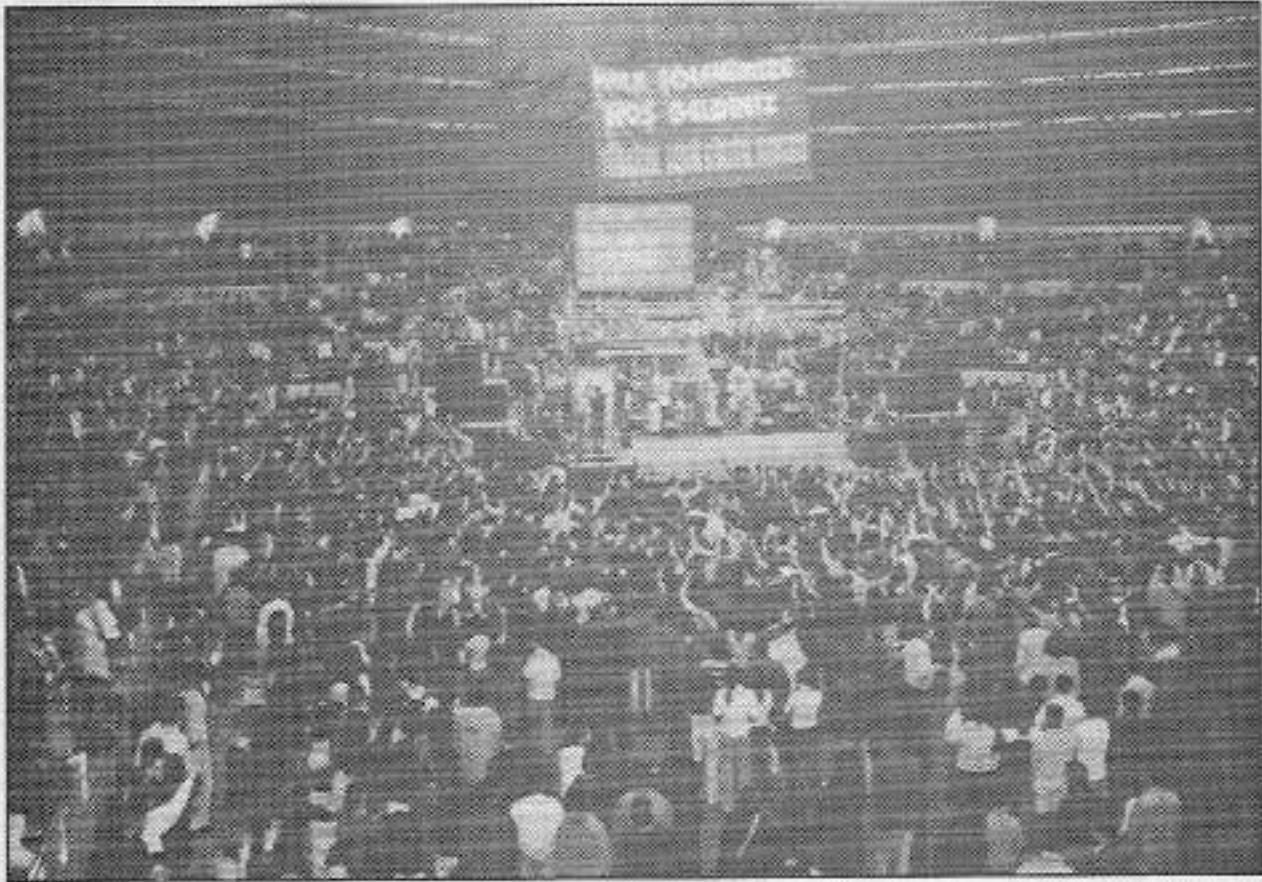
de, sanatsal üretimlerin bulunduğu sahneyi kapatıyordu. Tohum romanındaki Süleyman Nakış karakterinin şu sözünü hatırlayarak düşünelim; "İşin olmadığı yerde kaşını başlar." İşte, devlet iktidarı, kültür-sanat evlerinin iş üretilen kısımlarını kapatırken, sanatçısını ve çalışanını da Oblomovca kaşıntılara terk ediyordu. Bu, bir ilerici kurumun halkla buluşmasında önemli bir aracının elinden alınması anlamına gelirdi. Devlet iktidarının üzerine böylesine incelikli düşündüğü bir alana, bizler tarafından neden önemsenmesi gerektiğini sanırsanız bu gerçekten hareketle bile olsa kavrayabiliriz.

İkinci sebep ise şu: Bu üretimsizlik içerisinde yapısal bazı sorunlar içerisine de düşülmüştür. Bugün, bu yapısal sorunları aşmak için de belli bir uğraş ve çaba içerisindeyiz. Çünkü bu yapısal sorunları gideremediğimiz

taktirde, hukuksal engeller aşılsa bile geriye doğru bir düşüş yaşanacağından, akıntıya kürek sallamaktan çok, boşa kürek sallama gibi bir duruma düşmüş oluruz. Dolayısıyla acele etmeden, zamana yayararak ve en ince ayrıntıları bile mümkün olduğunca yaygın bir şekilde tartışarak engin bir perspektif ve vakur bir yürüyüşle ileri atılmayı düşünüyoruz.

On yıllık deneyimimizi bir dökümanter film çalışmasına paralel olarak incelemeye çalıştık. Bu dökümanter film çalışmaları içerisinde kimi aydın ve sanatçılarımızın da görüşlerini aldık, almaya devam ediyoruz. Örneğin, Grup Yorum'dan bir arkadaşımız bu film için yapılan röportajlarda şöyle bir soru sormuştur, "Kültür merkezi diyoruz ama şöyle bir düşünün. İdil'den Grup Yorum'u çekip alırsanız geriye ne kalır. YÇKM'den Grup Munzur'u çekip

alırsanız geriye ne kalır. Salt müzikle de kültürel merkez olunmaz. Farklı kültür ve sanat dallarında da ürünler çıkarmak, atölyeler oluşturmak gerekir." Bu, sorduğumuz ve cevaplamaya çalıştığımız bir sorunun, bir sanatçımız tarafından, kurumsal deneyimlerine de dayanarak daha berrak ifade edilmesiydi ya da Grup Kızılrmak'tan İlkay Akkaya, yapılan bu röportajlarda, siyasal bir gönderme yaparak, "Neden merkez olsun ki," diyordu. Yeni bir kültür merkezi ekseninde yaptığımız tartışmalarda ve yürüttüğümüz yazışmalarda Bakış Can (Devrimci Demokrasi gazetesi Ufuk Çizgisi köşe yazarı), "Evet, önce kızıl" diyordu ve ardından ekliyordu; "Burası kızılın üretildiği bir merkez olacak ama buranın dışında da kızılın üretilebileceğini unutmamak gerekir." Bu noktalar, düşüncemizde genel olarak var olan şey-

Bu yüzden "Önce kızıl" perspektifini hayata geçirebilmek için, kültür devrimlerinden ilham alarak "önce siz" diyoruz. Çünkü bu gibi devrimlerde kitlelerin ellerindeki duvar gazetelerinin duvarları donattığını biliyoruz. Bugün iktidar devrimci-demokrat-ezilen kesimin ellerinde olmadığı için, duvarları donattırma ya da takip etme şansına sahip değiliz ama teknolojinin nimetlerinden yararlanarak bir kampanya ekseninde kitleler için eleştiri duvarı oluşturabiliriz.

lerdi ama tartışmalarımızda ya da oluşturduğumuz belgelerde kaçırdığımız noktalar. Şimdi bugünden yarına tartışmaya çalışıyoruz; "merkez" tanımlaması ne kadar doğru, böyle bir tanımlama hem sanatın doğasına ve hem de "yüz çitçek" fikrine tezat bir durum yaratmaz mı? Henüz cevaplayamadığımız ama tartışmalardan hareketle bir ayrıntı olarak üzerinde durduğumuz bir tartışma konusu.

Bahsettiğimiz dökümanter filmin haricinde Bakış Can örneğinde ya da Muzaffer Oruçoğlu'nun geçtiğimiz haftalardaki bir köşe yazısından da fark ettiğimiz gibi, YÇKM tarafından hazırlanan bazı değerlendirmeleri aydın ve sanatçılarımızla tartışmaya başladık. Fakat yaygın olarak henüz tartışmadığımız ama bir zorunluluk ve sorumluluk olarak tartışmayı düşündüğümüz bir kesim daha var: YÇKM'ye ilgi duyan, ona karşı sorumluluk taşıyan ve ondan beklentileri olan halk kitleleri.

Bu yazımız bir anlamda halk kitleleri ile tartışmanın, tartışabilmenin vesilesidir. Hukuksal kuşatmaların yanı sıra, yapısal bazı sorunlar yaşadığımızı ve bu iki engeli aşarak yeni bir kurum ile

ileri bir adım atmaya düşündüğümüzü belirtmiştik. Önümüze bir buçuk yıllık bir zaman dilimi koyduk. Belgelerin hazırlanması ve tartışılması içerisinde bu bir buçuk yıllık zamanın bir üç ayını kullanmış bulunuyoruz. Şimdi hala devam eden bu tartışmalara, bir başka noktadan da sorular sorabilmek ve bu sorularla birlikte cevaplar arayarak projemizi toprağa daha bir sağlam bastırabilmek için beraber tartışalım diyor ve bu ihtiyaca cevap olmak için oluşturduğumuz yazışma adresimizi sizlere sunuyoruz:

yuzdicek2005@hotmail.com

Bu yazışma adresi ile bizden beklentileri olan halk kitlelerinin eleştirilerini derlemeye çalışıyoruz. Bunu belge ve tartışmalarımızı yayımlayarak yapmayı düşünmüyoruz. Çünkü böyle olduğunda ya "Aaa, hoş" gibi nidalarla karşılaşabiliyoruz ya "Valla reçete iyi ama nasıl olur bilmiyorum, Allah kolaylık versin" takılmalarıyla karşılaşılıyor ya da ... Ancak biz, kendi aynamızda kendi gerçeğimize daha doğru bakabilmek için biz söylemeden önce bizlere neler söylendiğini anlamak istiyoruz. Bu yüzden "Önce

kızıl" perspektifini hayata geçirebilmek için, kültür devrimlerinden ilham alarak "önce siz" diyoruz. Çünkü bu gibi devrimlerde kitlelerin ellerindeki duvar gazetelerinin duvarları donattığını biliyoruz. Bugün iktidar devrimci-demokrat-ezilen kesimin ellerinde olmadığı için, duvarları donattırma ya da takip etme şansına sahip değiliz ama teknolojinin nimetlerinden yararlanarak bir kampanya ekseninde kitleler için eleştiri duvarı oluşturabiliriz. "Önce kızıl" perspektifinden hareketle "önce siz" diyerek e-mail adresimizi sizlere sunuyoruz. Mao Zedung'un dingin ama fırtınalı duruşundan aldığı rahattıktan aldığı ilhamla, bizler de şöyle diyoruz; küfrünüzü de, taktirinizi de yazın ama lütfen aklınıza takılanı, gönlünüzden geçeni söyleyerek kızılı üretmemize destek olun, çünkü kızıl, halka ait olmalıdır.

Bu yazışmaya ilişkin belirlediğimiz birkaç noktayı da vurgulamak da fayda var:

1. Bu herhangi bir yazışma değil, bir sürecin ihtiyacı olarak kültür devrimi ilhamıyla siyasal bir kampanya şeklinde düşünüldüğü için, bu yazışmalara bir zaman dilimi koymak gerekir.

2. Yazımız yayımlandığı tarihi başlangıç kabul ederek iki aylık bir zaman dilimi iyi olur. Şu durumda 1 Mayıs'ı bitiş olarak belirliyoruz.

3. 1 Mayıs'la birlikte gelen tüm eleştiriler derlenecek, konuyu paylaştığımız aydın ve sanatçılarımızla birlikte tartışılarak değerlendirilecek.

4. Bu değerlendirmeler sonrasında çıkarılan sonuçlar halkla paylaşılacak.

Son söz olarak "Önce kızıl" perspektifiyle ekliyoruz: "Önce siz!" □

SOSYOLOJİK DÜŞÜN

GÖÇ ve Toplumsal Hareketlilik

Özgür Düşün'ün 26.sayı-sındaki "Türkiye Gerçekliği ve AB" adlı yazımızda, Türkiye-AB arasındaki ilişki-de en fazla pürüzün çıktığı nokta-nın Türkiye'nin toplumsal karakteri ve özellikle de % 37'lik kırsal nüfusun gelecekteki rolü olduğuna dikkat çekmiştik. Bir yönüyle Türkiye'de kırsal nüfusun hareketliliği, diğer taraftan da bu hareketliliğin ya da göçün, daha belirgin açıdan da emeğin dolaşımının uluslararası boyutta önemli değişimleri de beraberinde getirme tehlikesi, AB'nin emperyalist tahakkümünü ve birliğini riske sokan unsurlar olarak görülmekte.

Kapitalist sistemin çelişik olarak hem emeğe ihtiyaç duyması hem de onun serbest dolaşımını sınırlaması, dayandığı felsefi temel olan liberalizmin iki yüzlülüğünün de bir göstergesidir. Ucuz emek gücü sağlaması açısından bu "serbestlik" devam eder. Ancak iktisadi-sosyal sistem ile devletin sosyal güvenliğinin çatıştığı noktada sınırlamalara gidilir. Bu sınırlamaların ve sömürünün meşrulaştırıcı argümanı ise işsizlik olmaktadır. Türkiye'nin toplumsal yapısı-üretim sistemi ile 70 milyonu geçen nüfusunun bu sistem içerisindeki geleceği egemen sınıfların ciddi korkularından olmakla birlikte,

aynı kaygılar AB'de de görülmektedir. Tayyip Erdoğan'ın önümüzdeki dönemde 15 yeni üniversite açma girişimi, 15 bin yeni polislin üniversite mezunlarından seçilmeye çalışılması, yine AB'nin mesleki ve beceri geliştirmek ve yabancı dil öğretmek için (üstelik katılımcılara ücretler de ödeyerek) oluşturduğu kampanyalar ve daha birçok noktadaki planlamalar, önemli bir oran teşkil eden genç nüfusun sistemle çelişmesini törpülemeyeve onu tamamen olmasa bile büyük ölçüde kendine entegre etmeyi amaçlamaktadır. Sanayileşmeden, kendini kapitalist bir sistem gibi modern gören, modern

olmadan da postmodernizmi yaşama-ya kalkan bir düzende bu genç nüfus, sistemin başını ağrıtabilecek güce sahiptir. Sistem bu kesime iyi bir gelecek beklentisi vermediği müddetçe bu güç hep tetikte olacaktır. Genç nüfusun yapısı ve toplumsal hareketlilik içindeki yeri ve buna benzer konulara ilerleyen sayılarda değineceğiz, ancak bu ve buna benzer konuların daha geniş bir sosyolojik yelpazede anlaşılır kılmak bir açıdan da kırdan kente göçün (hem göçün meydana geldiği yer ve hem de göçün yöneldiği yerin) değişen karakterini doğru okumakla mümkün olabilir. Göçün bu iki yönü olan köy ile kentin tarihsel-sosyolojik analizini ileride daha geniş yapacağız. Şimdilik bir toplumsal olgu olarak göçün bu topraklardaki toplumsal hareketlilik içindeki konumuna değineceğiz. Göç bağlamındaki bu değerlendirmeler nasıl bir toplumsal hareket ve bu hareketin rotasının nasıl olması gerektiği noktasında önemli bilgiler verecektir.

Göçü, gencl olarak biyoloji ve zoolojide, bir grup canlının belli mevsimlerde veya kalıcı olarak yer-yurt (mekan) değiştirmesine verilen ad (Güvenç, 1997) olarak alabiliriz. İnsan toplulukları açısından göç, farklı dinamiklerin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Göç, salt demografik bir süreç değildir. Kültürel, iktisadi, sosyal ve siyasal boyutlarıyla bütünsel bir üretim sisteminin meydana getirdiği toplumsal bir olgudur. Demografik açıdan insanların buldukları yerden bir başka yere hareketliliğini ifade etmesinin yanında, üretim sistemindeki çeşitli faktörlerin bir araya gelmesiyle toplumsal bir özellik kazanır. Dolayısıyla toplumsal bir değişmeyi de ifade eder. Türkiye'de göç hareketlerinin seyrini iç ve dış göç-

ler olmak üzere ele alabilmemizin yanında, tarihsel olarak baktığımız vakit bu iki göç hareketinin de aslında birbirini tanımladığını görebiliriz.

Türkiye'de iç göçlerin, mekansal değişiklikteki yönü kırsaldan kente doğru görülür. Ancak bu belirleme 1950 sonrası Türkiye için daha geçerlidir. Zira gelişmiş ülkelerde feodalizmin çözümlüyle paralel giden göç, kapitalist üretim biçiminin yaygınlaşmasıyla ihtiyaç duyulan iş gücünün karşılanması bakımından 18. yüzyılda başlarken; Türkiye'de bu kapitalistleşme süreci geç başladığı için kentleşme hareketi de aynı yıllara tekabül etmiştir. Üner (1972: 77), iç göçü, bir ülke içinde bölge, kent, kasaba ve köy gibi bir yerden diğerine yerleşmek amacıyla yapılan nüfus hareketleri olarak tanımlar. İç göçün oluşmasında etkili olan faktörleri tarihsel kesitlerde analiz etmeden önce Akkayan(1979:22)'in göçün oluşmasında rol oynadığını belirttiği iki faktöre dikkat çekmek gerekir. Bunlar serbest irade ile gerçekleşen göç ve güdümlü (otoriter bir baskıyla) gerçekleşen göçtür.

Göç, bireylerin kendi inisiyatifleriyle gerçekleştirdikleri, serbestçe oluşan bir mobilite(hareketlilik) olabileceği gibi, bireylerin istekleri dışında çeşitli kuvvetlerin etkisiyle de gerçekleşebilir. Fertler daha iyi hayat şartları, sosyal güvenlik, iş imkanları, mali olanaklar, emniyet, istikrar ve çeşitli sosyal imkanlar elde edebilmek arzusu ile serbestçe yer değiştirebilirler. Serbest göç diyebileceğimiz bu kategorideki hareketlilik dünden bugüne Türkiye'de en fazla yaşananıdır.

Güdümlü göçlerde ise fertler kendi arzuları dışında çeşitli güçlerin etkisiyle yer değiştirmek mecburiyetinde kahrılır. Devletin çeşit-

li sosyal, ekonomik, güvenlik vb. konularda aldığı kararların tatbikatı sonucunda nüfusta yarattıkları mobilite (sosyal hareketlilik) güdümlü göçü oluşturur. Baraj yapımı gibi yatırımlar sonucunda olabileceği gibi deprem, sel vb. doğal afetlerle veya iç savaş nedeniyle de güdümlü göçler söz konusu olmuştur. Son yıllarda Türkiye'de kentleşmede sıra dışı bir hareketlilik oluşturan ve kentleşme olgusunda çarpıklaşmanın yanı sıra birçok sosyal problemleri de ortaya çıkaran Doğu ve Güneydoğu'da zorla boşaltılan köylerden büyük şehirlere akan Kürt göçleridir.

Tekeli ve Erder, Türkiye'de kırdan kente göçü tetikleyen temel faktörün kırsal yapıda meydana gelen dönüşüm olduğunu iddia ederek, iki önemli bağımsız değişkene dikkat çekerler: Nüfus artışının hızlı olması ve tarımsal kesimde hızlı bir kapitalistleşme-modernleşmeye gidilmesi. Bu değişkenler, birbirlerini etkileyerek kırsal alandaki dengenin bozulmasına neden olmuş ve bu yüzden yapısal bir değişim başlamıştır (Tekeli ve Erder,1978:301). Kırsal dönüşümün kentleşmeyi etkilemesinin ya da belirlemesinin teknolojik, siyasal ve sosyo-psikolojik nedenleri vardır ve bu nedenler aynı koşullardaki mekanlar için de genelleştirilebilir. Bu belirlemelerden yola çıkarak ve Türkiye'nin kalkınma stratejilerini de hesaba katarak iç göçü üç evrede inceleyebiliriz. Bunları 1923-1950 arası birinci dönem; 1950-1980 arası ikinci dönem ve 1980 sonrası dönem olarak evreleştirebiliriz.

1950'li yıllara kadar olan dönem, Kemalist iktidarın kendi ideolojisiyle inşa edilmeye çalışılan ülkenin ağırlıklı üretimi tarım alanında idi ve sosyal hareketlilik sınırlıydı. Türkiye'nin toplumsal

karakterinde önemli değişiklikler doğuran dönem 1950 sonrası ile 1980 sonrası dönem sayılabilir. Ancak 1950'li yıllara kadar Kemalist ideolojinin planı, kırsal kesimin tasfiyesini değil, kırsal kesimin yerinde kalarak kalkınmasını amaçladığından göç için büyük şehirlerde, özellikle sanayide cazip koşullar oluşmamış idi. Diğer taraftan Şeyh Sait, Dersim 1937 isyanı gibi Kült coğrafyasındaki hareketlilikler sonrasında binlerce sürgünler verilmiş ve yine zorunlu iskan çerçevesinde bazı Kült toplulukları Anadolu'nun iç ve batı kesimlerine yerleştirilmiştir.

Cumhuriyet döneminde başlanan ve gerçekleştirilen, vergi (öşür), eğitim ve sağlık politikaları, ancak 1950'lerden sonra köye ulaşır ve etkisini gösterir. 1950'li yıllarda izlenen, köye/köylüye yol, su, enerji, toprak ve kredi politikası sonucunda, artan kırsal nüfusun da etkisiyle, giderek artan bir hızla kentlere göç başlar. Bu dönem aynı zamanda modernleşmenin, daha doğrusu kapitalistleşmenin hızla yayıldığı bir dönemdir. Marshall programıyla

teknolojik yenilik artmış, ancak buna bağlı olarak da Türkiye'nin dış ödemeler dengesindeki bunalımın ilk tohumları da bu yıllarda atılmış oldu. Özellikle traktör ithalindeki değişimler buna örnektir. Bu programlarla kırdan kente göçten ziyade, kırsal yapıda değişim söz konusu olmuştur. Tarımda makineleşmenin artması ve toprağın bölünmesi kırsal göç için ikinci güçlerini oluşturmaya başlamış, enformasyonun (özellikle radyonun) yaygınlaşması ve sanayileşmenin hızlanmasıyla da kentin çekici nedenleri iç göçü bu dönemin sonlarına doğru arttırmıştır. 1950-1980 arası dönemde görece sanayileşme etkili olurken, 1980 sonrası ise neo-liberal politikalar ve ihracata dayalı kalkınma stratejisiyle küçük işletmelerin-atölyelerin teşvikleri olarak büyümeleri ve sonrasında post-fordist üretimin yaygınlaşması göçün bu dönemdeki nedensellikleri arasında sayılabilir. Bu dönemdeki bir diğer önemli nokta ise Kült ulusunu parçalama politikasından ileri gelen jeostratejik göç hareketleridir.

Bütün bunlardan hareketle

Türkiye'de iç göçün nedenselliklerini şöyle özetleyebiliriz:

1) Kırsal yapıdaki teknolojik dönüşümle küçük tarımsal işletmelerin ve ortaklıklarının olumsuz etkilenmesi sonucu, tarımsal üretimdeki insan gücüne gereksiniminin azalması. Hızlı nüfus artışı ile toprağın bölünmesi, zaten küçük üretim yapan kırsal üretimi kendi kendine yeter olmaktan çıkarmış olması.

2) Bazı önemli kentlerdeki sanayinin hızla genişlemesi. Türkiye'deki

sanayileşme hareketinin plansızlığının bir sonucu olarak göç, daha çok büyük kentlere (İstanbul, Ankara, İzmir ve Adana) yönelmiş ve bu kentleri metropol kentler durumuna getirmiştir.

3) Köyün itici ve kentin çekici nedenlerinin varlığı. Kentin çekici nedenleri arasında en önemlileri sosyal güvenlik, iş garantisi ve sosyo psikolojik faktörlerdir (Yalçın, 2004: 115-117).

4) Göç, kentlerin sosyal yapısını da değiştirmiştir. Bağımsız bir sanayileşmeden ziyade bağımlı komprador bir burjuvazi ile devletin kapitalist işletmeler gibi hareket etmesiyle sınırlı bir sanayileşme yaşanmış, ancak gelişmeler sonucunda ihtiyaç duyulan emek gücünün istihdam biçimi de rasyonel değil feodal bağlarla ve ilerleyen yıllarda da klientalist (adam kayırmacı) sistemle yürümüştür. Bu sistemden en fazla yararlanan bölgeler normal koşullarda en fazla göç de veren yerler olmuşturlar.

5) Kemalist sistemin bağımsız bir Kürdistan istememesin-

den ve ulus-devletin homojenliğini sağlamak için Kürtleri göçe, iskana zorlayarak Türklerin yoğunluklu bölgeler içinde erimelerini-Türkleştirmelerinin sağlanmaya çalışılması.

6) Batıdaki kapitalist ülkelerdeki sanayileşmenin göçle birlikte gecekondulaşma sürecini geçirmiştir. Ancak bu gecekondular, kapitalist ülkelerde kentin merkezinde yoğunlaşırken, Türkiye'de ise kentlerin çevresinde yoğunlaşmıştır. Bunun en önemli nedenini Osmanlı'dan miras alınan yağmacı kültürle devlet ve üretim sisteminin toplumsal çelişkilerinde aramak gerekir. Ortalama her beş yılda bir getirilen gecekondular affı sanayileşmeden gecekondulaşmayı ve dolaylı olarak da göçü hızlandırmış, diğer taraftan da devlet ve sistemle olan çelişkisini yumuşatmak amaçlanmıştır. Özellikle bunun hemen hemen bütün merkezi ve yerel hükümetler tarafından yapılması aynı zamanda bir "demokrasi" oyununun da kurumsallaşmasını sağlamıştır. Zira daha önce demokrasinin kalıcılığı için bir seçmen kitlesi olarak görülen köylülük, artık giderek şehirlere akmakta ve üretim ilişkilerindeki yeni konumlanışa göre (bu hümpenleşme de olabilir) siyaset belirlenip yeni seçmen kitlesi yaratılmakta idi. Bu sürecin maddi öncüllüğünü yapanlar, aynı zamanda ideolojik öncüllüğünü de yapmış oldular (Menderes'ten bugüne Taşra burjuvazisinin İslami ideolojiyle kendini gösterip büyümesini bu minvalden okumak gerekir.).

Göç olgusunun, insanlar üzerindeki değişimlerini ülkemizde inceleyen sosyolog M. Kıray, şu saptamayı yapmıştır. "Gerçekten, kırsal alanlardan göç edenlerin göç nedeni olarak % 52, toprak yi-

timini ve % 22 işsizliği göstermektedir. Bu oranlar kırsal çevrede insan-toprak ilişkilerinin temelden değişmekte olduğunu, "köylülerin" artık köylü olmadıklarının ve olayların dönüşü olmayan bir süreç niteliği taşıdığını ortaya koymaktadır." (akt. Ersel, 2002). Bu süreç, 1980 sonrası (öncesinde kapitalistleşme adımlarının atılmasıyla da) dönemde değişen kalkınma stratejileri, IMF politikaları ile küreselleşme olgusunun etkin faktörleriyle kırsal dönüşümü hızlandırmıştır.

"Tarımsal farklılaşma ya da kırsal değişimin iç göç nedeni" olduğu saptaması; nüfus ve emek verimliliği değişkenlerini etkileyen unsur, tarımsal ilişkilerin farklılaşması, değişme ve dönüşüm dinamiklerini (Ecevit, 1997) kabullenmemizi bir taraftan sağlarken; diğer taraftan da aynı süreçte (1960 sonrası) Batı Avrupa'nın yeniden inşasıyla oluşan yeni işgücü oluşan yeni işgücü ihtiyacının Türkiye'den sağlanmasını kolaylaştıran bu iç göç dinamiklerine de dikkat etmek gerekir. Zira kırsal dönüşümdeki bu farklılaşma yaşanmasaydı Türkiye'nin dış göçü diye bileceğimiz iş göçü hareketliliğinin oluşması da farklı şekilde gerçekleşecekti. Yalçın (2004) Ülkemizde 1950'lerde başlayan iç göç akımlarını, aslında kırdan kente değil; kırdan kent basamaklı yurt dışına doğru olduğunu belirtir. Dolayısıyla yazımızın başında da belirttiğimiz gibi egemen sınıfların ve AB'nin Türkiye nezdindeki sıkıntısı da burasıdır. Bugün %37'lik bir kırsal nüfusun önemli oranının olası göç hareketi kuşkusuz önceki göç biçimlerinin izlediği yollardan farklı olmayacaktır. Çünkü hala Türkiye'de kapitalist ülkelerdeki gibi kentler cazip değildir, öyleyse ilk

hedef yurt dışı olacaktır.

Türkiye'den Dışa Göç

Cumhuriyet öncesi dış göçler çeşitli ülkelere olduğu kadar Amerika'ya da yönelmiştir. Cumhuriyet sonrasında ise dış göçün dinamikleri değişmiş ve özellikle 1960 sonrası dönemde ülkenin ekonomik yapısında da olumlu işlevler görmüştür. Bu süreçte dış göç hareketlerini esasta "iş göçü" (veya emek göçü) olarak kabul etmek gerekir.

Üner (1972) dış göçün tanımını, uzun süre kalmak ve çalışmak ya da yerleşmek amacıyla bir ülke sınırlarını her iki yönde aşarak yapılan nüfus hareketleri olarak verir. Türkiye'den dışa göç engellenemez bir süreç olarak kabul edilmektedir.

Türkiye'de 1960'lardan itibaren dış göç başlamış ve daha önce Türkiye'de yaşanmamış bu olgu, 1970'lerde beklenmedik boyutlara ulaşmıştır. Dış göçün durdurulduğu 1973 yılı sonunda bir milyona yakın Türk işçisi Batı Avrupa'da çalışmaktaydı. Yurtdışındaki Türk nüfusunun % 40'ını 18 yaşın altındaki işçi çocukları oluşturmaktaydı (Durugönül, 1997).

İkinci Dünya savaşı sonrası sermaye ve işgücü hareketleri uluslararası bir nitelik kazanır. Amerikan kaynaklı çok uluslu nitelik kazanan sermaye büyük bir oranda, Avrupa teknolojisi üzerinde egemenlik kurmak için, başta Almanya olmak üzere sanayileşmiş Batı Avrupa ülkelerinde yatırıma dönüştürüldü. Bu yoğun sermaye yatırımları, her gün biraz daha artan bir oranda işgücü talebi doğurdu. Bunun sonucunda, Türkiye'yi de içine alan, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere doğru bir işgücü akımı meydana gelir (Sayın, 1997). Türkiye'den ilk dış göç dalgala-

rı, iç göçün dinamikleri sonucu meydana gelen hareketlerden önemli oranda beslenmiştir.

Önceki Türk işçileri yurt dışına çıkmakta pek istekli davranmamışlardır. Fakat 1960 yılına yakın günlerde, Türk işçilerinin, geçici iş bırakmalarla Türkiye'ye ziyarette gelebilmelerine izin verildikten sonra, bu durum değişmiş ve gelenlerin Almanya'daki çalışma koşullarının olumlu yanlarını anlattıkça, yeni edindikleri mal ve paraları çevrelerindeki etkilemişlerdir. Diğer taraftan o dönem Türkiye'sinin içinde bulunduğu siyasal ve iktisadi iklim de bu göçlerde etkili olmuştur (Onuldu- ran ve Renselaar, 1978: 28 - 30).

Yalçın (2004: 134-138) 1960 ile 1990 tarihleri arasındaki dış göçü 3 grupta toplayarak incelemiştir:

1) 1960 - 1973 dönemi: İlk deneme evresini de kapsar. Bu dönemin önemli karakteri, Türkiye'nin yeni bir durumla karşılaşmaya başlaması ve dış ülkelere kapılarını açarak elindeki işgücünü artan bir hızla göndermeye başlamasıdır. Bu dönemde göç edilen ülkelere işten atılan Türk işçiler geri gelmek yerine diğer ülkelere göçü tercih etmişlerdir.

Bu dönemde Türkiye'deki sosyal ve siyasal formasyona dikkat etmek gerekir. 1960 sonrasında üretim-birikim-düzenleme biçimi büyük ölçüde değişmiş ve daha yaygın bir birikim, büyük ölçekli üretim ve Batıdaki içeriği ile gerçekleşme de sosyal refah devletine geçiş gündeme gelmiştir. Planlı dönemin başlangıcı ve sonu olarak da adlandırılabilir (1960-1980) dönemi, yeni rejimin gerektirdiği dengelerin kurulamadığı ve nüfus-kentsel büyüme ve

bu süreçte ortaya çıkan gereksinimlerin kalkınmanın getirilerinin üstünde olması ile betimlenebilmekte ve nüfus artışının ve göçün kentlerde (iç göçün) yarattığı sorunların ağırlaşması ön plana çıkmaktadır (Eraydın, 2003: 33). Bu sorunlar aynı zamanda dış göçün oluşmasında içerdeki itici faktörleri de tetiklemiştir.

2) 1974 - 1980 Dönemi: 1973 yılında dünya çapında patlak veren petrol krizi sonrası Batılı ülke-

leri ve para biriktirme gibi unsurlar sıralanabilir. Ancak daha geniş ölçekte üç nedenle bu süreç açıklanabilir. Birincisi demografik nedenler içerisinde sıralayabileceğimiz nüfus artışı ve istihdam sorunları ile 1960-1970'li yıllarda dünya konjonktürünün elverişli olmasıyla yurtdışı göçünün bu sorunu rahatlatılabilme olanağı. İkincisi ekonomik etkenler içerisinde ele alabileceğimiz ve Türkiye toplumunda mobilizasyona (toplumsal hareketliliğe) yol açan faktör-

ler. Üçüncüsü ise sosyal ve politik etkenlerdir (Şen ve Koray, 1993).

Ekonomik ve siyasal açıdan 1760'dan sonra 20 yıl uygulanan ithal ikameci sanayileşme (İİS) dış göçü işlevsel hale getirmiştir.

İthal ikameci sanayileşme (1960 sonrası), ekonomik politika üretilen her alanda sonuçları olan bir bütünsel strate-

Egemen sınıflar toplumsal sorunları-çelişkileri, sistem içinde kısa süreli çözümlerle ertelemek amaçındadırlar. Ancak tarih aynı çözümleri kaldırmayacak kadar yol kat etmiştir.

lerin gelen göçleri engelleme çabalarına rağmen, Türkiye'den bu ülkelere göç devam etmiştir. Türkiye'den göçün bu dönemdeki önemli etkisi daha önce bekar göç eden bireylerin daha sonrasında eşlerini ve çocuklarını da yanlarına almaları sonucunda meydana gelen aile birleşmeleri olmuştur.

Yurt dışına göç eden Türk işçileri üzerinde bir araştırma yapan sosyolog M. Abadan Unat'ın belirlemelerine göre; daha önce küçük sanat erbabı olanların ya da hizmet sektöründe çalışanların dörtte üçü, inşaat işçilerinin yarısı ve hemen hemen bütün satıcılar Federal Almanya'ya gittikten sonra imalat süreci işçisi olmuşlardır (Akt. Ersel, 2002).

İşçi göçü nedenleri arasında işsizlik sorunu, gelir dağılımındaki eşitsizlikler, geçim sıkıntısı, iş kit-

jidir. Temel varsayımı, yerli sanayinin ithalatın yasaklanmasına dayalı olarak gelişebileceğidir. Böylece kalkınma en kolay sektörlerden başlayarak, zaman içinde daha kompleks ve teknolojik açıdan zor sektörlerle yayılacaktır (Keyder'den akt. Şen ve Koray, 1993:13). Bu strateji ile hükümetin başlıca hedef, sanayicilere korumalı sektörlerde belli bir pazarı garantileyerek imalat sanayinin gelişmesini sağlamaktır. İmalat sanayi üreticileri, üretim süreci için gerekli tüm ara maddeleri ithal etmede serbesttirler. Bu da, imalat ülke içinde yapıldığı sürece teknoloji, makine, hammadde ve enerjinin dışardan ithal edilebileceği anlamına gelmektedir. Dışa yönelen göçlerin bu stratejik kalkınma planında sanayileşmenin kaynak sorununda yurt dışından

gelen işçi dövizlerini kullanması, göçün uzun süre devamlılığını da sağlamıştır. Yurt dışına göçün dünyadaki gelişim ve konjonktürün yarattığı olumlu havanın da etkisiyle Türkiye'de 1960 sonrası yürütülen İthal İkameci Sanayileşme politikasında şu rolleri vardı: (1) İşçi dövizlerinin döviz rezervleri üzerindeki olumlu katkısı; (2) bununla birlikte işçi dövizlerinin iç pazarın büyümesi üzerindeki katkısı; (3) göçün istihdam üzerindeki hafifletici etkisi; (4) işgücünün dışarı ithali ile işçi dövizlerinin İthal İkameci Sanayinin getirdiği dengesiz kalkınmayı bir ölçüde hafifletmesi (Şen ve Koray, 1993: 15-16).

Türkiye'den dışarıya olan göçü dünya konjonktüründe de dikkate almak gerektiğini belirttik. Batılı ülkelerin yeni sermaye birikim sürecini yaşamalarıyla açığa çıkan işgücü ihtiyacının, eş zamanlı olarak da birçok az gelişmiş ülkede (ve Türkiye'de) bu süreçte İthal İkameci Sanayileşme

stratejisinin benimsenmesi, bu ülkelerden batıya yönelen nüfus hareketlerini de işlevsel hale getirmiştir. Ancak öte taraftan bu türden asimetrik kalkınma üzerine tartışmalar, az gelişmiş bölgelerin, yurtdışına iş bulma amacıyla göç eden nüfusun çoğunluğunu karşılayıp karşılamadığı sorusuna yol açmaktadır. Gerçekte, işçi göçü ile az gelişmiş bölgeler arasındaki bu ilişkinin farkında olan Türk hükümetlerinin politikası, az gelişmiş olarak adlandırılan bölgelerden gelen başvuru sahiplerine yurtdışına gitmede öncelik tanımak olmuştur (Şen ve Koray, 1993: 15).

3) 1980 Sonrası Dönem: İlticacılık ve Kaçak Göç: 1980 sonrası Türkiye'nin içinde bulunduğu durum ile dünya sisteminin değişen rotası arasındaki farkın önemli belirleyicisi 12 Eylül askeri darbesi ve onun sonuçlarıydı. Ancak 1980 sonrası dönem daha önce 24 Ocak kararları olarak bilinen ve Özal'ın öncülüğünde ge-

lişen neo-liberal politikaları içeriyordu. Değişen kalkınma stratejisi artık ihracata dayalı hale gelmiş, buna paralel olarak da siyasal alan dışarının entegrasyonu yönünde dönüşüm de geçirmiştir. Bu süreçte dış göçün en fazla meşguliyetini sağlayan iltica hareketi ve sonrasında kaçak göçler idi. Özellikle PKK ile güncellenen Kürt sorunu, bu bölgeden önemli bir zorunlu iç göç oluşturmuş ve bu iç göç eş zamanlı olarak dış göçe ve ilticaya dönüşmüştür. Kuşkusuz bu ilticalar yeni değildi daha önceki darbe dönemlerinde de iltica göçü yaşanmıştı. 1960 darbesi sonrasında dinci gruplar ve Kürtler; 12 Mart 1971 askeri darbesinde sosyalistler ve 1971 sonrası süreçten rahatsız olan ve hukuki anlamda rejimle sorunları olanlar; 12 Eylül 1980 askeri darbesinde çoğunluğu sol - muhalif olan kişiler (1980'in kışında sayı 50.000'e ulaşmıştır); ve 1990 sonrasında ise yoğunluklu olarak Kürtler iltica göçlerine katılmıştır. Ancak il-

tica göçlerini diğer göçlerden bağımsız düşünmemek gerekir. Bu dönemdeki dış göçlerin nedenleri olarak dünya konjonktüründe Sovyetler Birliği'nin dağılması sonucu değişen dünya dengeleri ve Ortadoğu gerçekliğini de hesaba katarak, içerdeki ekonomik beklentilerin sıkıntıları ile politik, dini ya da etnik sorunsallıklar da dikkate alınmalıdır. Bu dönemin katı baskıcı karakteri göçün kaçak yollarla yaşanmasına yol açması yanında, sosyal emperyalist bloğun çökmesiyle Sovyetlerin kendi güneyinde kontrol etmeye çalıştığı bölgelerden göçler Türkiye üzerinden daha da hızlanmıştır. AB'nin emeğin dolaşımı konusunda çekindiği bir diğer husus da Türkiye üzerinden Orta Doğu'dan gelen ve gelebilecek olan olası göçlerdir.

Sonuç Yerine

Bütün bu aktarımlar ışığında AB merkezli emperyalist ve kapitalist düzenin Türkiye bağlamında bir hegemonya kurmak istemesinin yanında, diyalektik olarak kendi karşıtı yaratması da kaçınılmaz olduğundan kendi mezar kazıcılığını da yapmak istemektedir. Daha doğrusu Avrupa bağımlı ülkelerden ve sömürge ülkelerinden elde ettiği artı ürünün kendi coğrafyasında görece bir refah rejimi ve bununla birlikte kısmi sosyal güvenlik geliştirilmiş olmasının olanaklarını, sömürdüğü ülkelerden gelecek göçlerle paylaşmak istemeyecektir. Avrupa'nın yaşlanan nüfusu, kendi sistemlerinin yeniden üretimi için ihtiyaç duyulacak nitelikli iş gücünü Türkiye'den elde etmeye çalışmakta ama yukarıda işaret ettiğimiz göç bağlamındaki tehlikelerin (Özellikle Türkiye'de kırdan göçün kent basamaklı yurt dışına yönelik olması), kendi güvenliği-

ni tehdit ettiğinin de bilincindedir. AB Anayasası ile güvenlik ve savunma işbirliği çerçevesindeki düzenlemeler emperyalist sistemin sürekliliği içindir. Eğitimden sağlığa kadar pek çok düzenleme bu entegrasyon içindir. En büyük tehlikesi ise Türkiye'nin kırsal nüfustan kaynaklı toplumsal yapısıdır. Genç nüfusun bu yapı içindeki konumunu da gözden kaçırmamak gerekir. Türk egemen sınıflarının sürekliliğinin sağlanması da bu genç nüfus ile kırsaldan gelebilecek göç dinamiğinin AB temelinde entegrasyon sağlanması oranında olacaktır. Ancak IMF politikaları ile tasfiye edilmeye çalışılan köylülük AB'nin ön gördüğü üretimi bu koşullar altında dönüştürebilecek koşullara da sahip değildir. Bu durum Türk egemen sınıflarının bir elinin ABD'nin, diğerinin ise AB'nin cebinde olmasından kaynaklıdır. Diğer taraftan önemli bir nokta da köylülüğün tasfiyesi sorunudur. İleride köysel sistemin sosyolojik ayağında değişeceğiz, ama şunu da belirtmemiz gerekir ki, bu tasfiye sorunu esasında kapitalistleşme, göç ve kentleşme sorunudur. Bu noktadan hareketle, Türkiye'de bırakın yatırımlarla üretim yapıp istihdam olanakları sağlamayı, var olanların özelleştirilmeye çalışılması düzenin çıkmazlarını oluşturmaktadır. Ve oyalanmak için de AB ile ilişkilerin sürekli sıcak tutulması ve bir umut beklentisini hissettirilmesi gerekiyor. Ancak bu süreci tersine çevirebilecek olan yine kitlelerdir. Bazı köşe yazarlarının Türkiye'nin içinde bulunduğu devrimci durumu sistemin devamlılığı için işlevsel hale getirmek için sol bir partinin ihtiyaç olduğunu ifade etmeleri ve peşi sıra sosyal demokrat cehahta partilerin türeyebileceği haberleri, giderek berrak-

laşan sınıf çelişkilerinin yumuşatılıp sistemin devamlılığını sağlayacak bir umut olarak sunulmasının amaçlarıdır. Egemen sınıflar toplumsal sorunları-çelişkileri, sistem içinde kısa süreli çözümlerle ertelemek amacındadırlar. Ancak tarihi aynı çözümleri kaldırmayacak kadar yol kat etmiştir. Tüm bu süreçleri, çıkmazları, çelişkileri, oyalanmaları ve umutların suistimallerini çözüme dönüştürecek bir toplumsal sistem, bağımsız ve özgür bir ülke alternatifininin göç olgusunda aktör olan kitlelerin bilincine kazanmasıyla gerçekleşebilir...

KAYNAKLAR

- AKKAYAN, TAYLAN(1979) Göç ve Değişim, İstanbul, İÜ. Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- DURUGÖNÜL, ESMA(1997) "Sosyal Değişim, Göç ve Sosyal Hareketler", Toplum ve Göç, II. Sosyoloji Kongresi, Ankara, DİE.
- ECEVİT, MEHMET(1997) "İç Göçün Unutulan Kaynakları: Tamsül Farklılığına ve Dönüşüm Dinamikleri", Toplum ve Göç, II. Sosyoloji Kongresi, Ankara, DİE.
- ERAYDIN, AYDA(2003) "Kentleşme-Kalkınma ve Nüfus", Türkiye'nin Nüfus ve Kalkınma Yaşam-Eleştirel Bir Değerlendirme, Ankara, Türkiye Bilimler Akademisi.
- ERSEL, BİRSEN(2002) "Türkiye'den Yurt Dışına İgci Göçü Akımı ve Ortaya Çıktığı Sosyal Politika Sorunları", Kentleşme Göç ve Yoksulluk, 7.Sosyal Bilimler Kongresi.
- GÜVENÇ, BOZKURT(1997) "Göç Olgusu ve Türk Toplumunu", Toplum ve Göç, II. Sosyoloji Kongresi, Ankara, DİE.
- ONULDURAN, ERSİN, RENSELAAR, HERMAN VAN(1978) Göç ve Gelişim, Ankara, A.Ü. SBF Yayınları.
- SAYIN, ONEL(1997) "Küreselleşmenin Sermaye ve İşgücü Üzerindeki Etkileri", Toplum ve Göç, II. Sosyoloji Kongresi, Ankara, DİE.
- ŞEN, FARUK; KORAY, SEDEF(1993) Türkiye'den Avrupa Topluluğu'na Göç Hareketleri, Türkiye Araştırmalar Merkezi, Onel Yayınevi.
- TEKELİ, İLHAN; ERDER, LEİLA(1978) Yerleşme Yapısının Uyum Süreci Olarak İç Göçler, Ankara, H.Ü. Yayınları.
- ÜNER, SUNDAY(1972) Nüfusbilim Sözlüğü, Ankara, H.Ü. Yayınları.
- YALÇIN, CEMAL(2004) Göç Sosyolojisi, Ankara, Am Yayıncılık. □

"Şehrin ışıkları, yıldızlar kadar engin, okyanuslar kadar derindi."

Düştü. Kalktı. Tekrar koşmaya başladı... Kitle-
den arta kalanlarla birlikte, ara sokakların güvenli
karanlıklarına sığındı...

* * *

"Bana kalırsa, haklı bir zeminde, sınırları göze-
tilmeksizin organize edilen her eylem, genel müca-
delenin kitlelerle bütünleşmesinin önündeki en bü-
yük engellerden birisidir. Ciddi bir tahribattır."

"Bırak baba ya!... Neyin sınırından bahsediyor-
sun sen. Bu tür eylemlerde eninde sonunda ne ola-
cağı bellidir. Çatışma kaçınılmazdır işte. Bu işler
böyle yürür. Kavga, zaferin mayasıdır."

"Eylem, sadece bir araç. Bir biçim. Nasıl, nere-
de ve ne zaman yapılacağına sen karar verirsin el-
bette ama bu kararını belirleyen de mevcut mücade-
lenin gerçekliğidir. Senin, düşmanlarınla ya da ara
güçlerle olan ilişkilerin, karşılıklı nesnel durumları-
nız, güç dengeleriniz yani, ülkede ve bulunduğun
yerlerdeki politik durumlarınız, halk nezdindeki
meşruiyet dereceniz örneğin..."

Eylem olsun diye eylem yapılmaz ya da anılara
bir yenisini eklemek için eylemlere gidilmez. İster-
sen her gün çık sokağa, bağır çağır, bu şekilde ol-
guları değiştiremezsin.

Elbette ki eylem, aktif mücadele içerisinde
önemli bir araçtır. Ama nerede, ne zaman ve nasıl
sorularına devrimin lehine sonuçlar getirecekse
gündeme alınması gereken bir yöntemdir..."

* * *

İlınmış çayından bir yudum alıp, karşısında,
azimli çıkışlarla iki de bir sözünü keserek, heyecan-
la ve biraz da küçümsemeye konuşan, saçları, kaş-
ları ve seyrek sakalları sanki kızıla boyanmış gibi
duran çocuğu dinlemeye devam etti.

Karşısındaki, kendinden emin ve taviz vermez
tutumuyla, Orhan'ı önce entelektüel birikimini pra-

tikle yeterince beslemediğinden mahkum etti. Ar-
dından, unlu Bolşevik ajitator Kalinin'in söylevleri-
ni aratmayacak jargonlarla, bürolardan barikatlara
uzanan güzergahta, dört dörtlük bir idam sehpa-
sı kurdu. Ve son dönemlerdeki birkaç çatışmada yaşı-
nan kahramanlık örnekleri ile Orhan'ın ipini çeke-
rek, sürekli eleştirdikleri bir siyasetin kudemlilerin-
den birisine karşı kazandığı politik zaferin getirdiği
mağrur bir edayla masadan ayrıldı.

Bir süre arkasından baktı, Orhan. Arkadaşlarının
yanına gidişini, arada bir dönüp kendisine bakarak
konuşmalarını seyretti.

'Niye hep böyle olur?' diye düşündü. Her sene
üniversiteyi kazanan onlarca insan, şu veya bu se-
bepten... ama sonuç olarak genel devrimci hareke-
tin bir köşesinden tutunuyordu. Bir yanda reform-
istler, bir yanda küçük burjuva maceracılığı, yarı
anarşist yarı troçkist bir sürü küçük grupçuk... Bu
insanları çevreliyor ve yutuyorlardı. 'Nerede bizim
eksikliğimiz? Yayınların yeterince bu konuları tartış-
mamasında mı? Yoksa kolektiflerin bu meseleyi aktif
bir şekilde propaganda ve tartışmalarda işleme-
mesinde mi?...'

Orhan soru listesini uzatırken, yanına oturup se-
lam veren Sedef'i duymadı bile.

"Günaydın!..." Bastırarak yineledi Sedef.

Uzun siyah saçların çevrelediği esmer bir çehre-
de, ışıldayan kara gözleri gördü Orhan.

"Merhaba, ne zaman geldin? Hiç fark etmedim"

"Etmezsin tabi. Öyle bir dalmıştın ki."

"Erkencisin?"

"Ders vardı. Hoca gelmedi yine... Derse çıkar-
ken gördüm sizi, tartışıyordunuz... Vaktini onunla
boşa harcıyorsun, şu saatten sonra çok geç bence."

"Bu tür konularda yanlış düşünüyorsunuz bence.
Örgütlü insanlarla ideolojik tartışmaları canlı tut-

mak da en az yeni insanlarla ilişkide olmak kadar önemlidir. Doğru devrimci fikirleri pratikle sınamak elbette ki esas olandır, ama bu düşünceleri yanlış olarak nitelendirilenlerle tartışarak zenginleştirmek de gerekir. Sonuçta onlar da belirli pratiklerin ürünüdür ve her pratik, şu veya bu noktada doğruya yaklaşan harekete olumlu ya da olumsuz deneyimler bırakır..."

Orhan konuştuğu, Sedef suskunlaştı. Bir süre sonra da duyuyor ama dinlemiyordu. Hemen her kolektif toplantısında artık alışılacağı söylevlerinden bazı parçaları Orhan'ın anlattıkları.

Orhan uzattıkça, Sedef'in düşünceleri de çeşitlenip, zenginleşti. Şaşıyordu çoğunlukla. Okula ilk geldiğinde de Orhan buradaydı ve birkaç aya kadar bitiriyordu ama Orhan'ın en azından bir senesi daha vardı. O'nun cezaevi süreci makul bir gerekçe olabilirdi belki. Ama hiç değilse bu sene de bitirebilirdi pekala. Sonuçta, öğrencilik dışında da yapılacak tonla iş vardı... Peki ya diğerlerine ne denmeliydi? Neydi bunlara sebep? Bu durumun, üzerine basıla basıla eleştirilen devrimcilik anlayışından farkı neredeydi? Orhan'ın ya da diğerlerinin 'doğru' tarafta saf tutmuş olmaları mı?...

Sedef'in yüz ifadesinden tek taraflı sohbetinin nihayetinde farkına varan Orhan, kendine has üslubu ile söylevini noktalandı... 'Yine işi gevezeliğe döktüm galiba' diye düşündü. İnsanlar saygı duyuyor ve dinliyorlardı ama her fırsatta, üstelik kolektife yeni katılanlara karşı bu kadar öğretici olmak da düşüncesizlikti. Bu kadar abartmaya ne gerek vardı. Yok muydu konuşacak başka şeyler? Kızdı kendi kendine...

Müsaade isteyip dersliğin yolunu tuttu Orhan. İsteğe, anaç bir gülümseme cevap oldu.

* * *

Sokak aralarında tekrar toparlandılar. Eylemin başlangıcından bu yana bir hayli ayrılan olmuştu ama yine de cüretkar hamlelerde bulunabilecek ölçüde insan vardı.

Etrafına bakındı. Berelerin, atkılının, puşilerin sarmaladığı gözlerde heyecan, korku ve öfke gördü. Eylemden sonra görüşmeyi kararlaştırdıkları yere gidip gitmemeyi düşünürken, yaşadıklarından şaşkına dönmüş bir çift göz karşısında dikiliverdi.

"Ne yapıyoruz şimdi?"

"Yanıdakiler nerde?"

"Caddeye çıktığımızda birlikteydik ama buraya kaçtıktan sonra görmedim. Ne olacak şimdi? Neyi

bekliyoruz?"

"Sanıyorum tekrar caddeye çıkmayı deneriz ama bu kadar adamla zor gibi görünüyor. Cezaevlerinde olağanüstü gelişmeler yaşanıyor, biliyorsun. Polis, tutumunu daha da sertleştirecektir. Arkadaşlarına bakın, bulursan fazla zaman kaybetmeden buradan çekilin. Zaten, artık eylem komitesi diye bir şey de kalmadı... Haber bekleyin. Size ulaşılan kadar kendinizi koruyun..."

Sloganlarla konuşmaları bölündü... Aynıldılar.

Caddede, sokak girişini tutan panzerlere ve aydınlatma direklerinin turuncu atmosferinde ışıltıyan çelik kasketli kalabalığa yönelen çatışma yorgunu kitle, arada elli metrelik bir mesafe kalıncaya kadar ilerledi ve kendinden beklenmeyecek bir gözü peklikle koşar adım saldırıya geçti. Sloganları öfkeli haykırışlar ve küfürler bastırdı. Ardından, bu haykırışlara, atılan taşların çarptıkları yerlerden çıkardıkları metalik sesler ve inlemeler eklendi...

* * *

Oğlen yemeğinin ardından bir süre kantinde oyalandı Orhan.

Eski simalardan, kendi döneminin hızlıları bugünün yorgunları dışında, tek tük birkaç kişi kalmıştı. Zordu artık, aynı dilden sohbet edecek adam bulmak.

Dolu midenin üzerine içtiği çayın getirdiği rahavetle bahçeye çıktı. Serin olmasına rağmen, kendisini yavaş yavaş hissettiren bahar güneşi, miskinliğe açıktan davetiye çıkarıyordu. Uygun bir bank bulup bıraktı kendini. Dersin başlamasına en azından iki saat daha vardı. Kitap ya da dergi okumak-tansa, insanları seyretmek daha cazipti.

Değişiyordu işte her şey. Olabildiğince kendi doğallığında ve sade. Abartıya ya da anlaşılmazlığa ancak değişimi anlamayanlar rağbet ediyordu. Giyim kuşandan, sıradan-gündelik sohbetlere, kadın erkek ilişkilerinden, davranışlara, düşüncelere, politik tutumlardan bir bütün olarak gündelik yaşam kültürüne kadar yenileniyordu hayat...

Kendisinden daha genç yüzlere bakındı. Çimlere uzanan gruplara, ayakta dikilenlere, konuşanlara, gülenlere, sarmaş dolaş sevgililere, cüretkar sloganlarla insanları devrime ve sosyalizme çağıran afişlerin önünden acele adımlarla binalara girip çıkanlara bakıp durdu öylece.

Neden geçmişe özlem duyuyordu? Neden hep referans 'eski'nin gerçekliği idi? Neden insanlar bu soruların etrafında dönüp dolanıyordu da bugüne

bakmayı reddediyorlardı ya da, bir inkardan öteye koca bir politik darlık mıydı bütün bunlara sebep? Bugünün beğenilmeyen gerçekliğinin cevabı, eskiyi eski yapan yöntemlerin başarıyla uygulanmamasında mıydı? Belki de problemin esas kaynağı burada olmalıydı. Sürekli kendini tekrar eden yöntemlerle istenilen sonuç ortaya çıkmadığında da işin faturası her şeyi bir kenara bırakmış üç beş insana kalıyordu genelde. Maddî ve manevî olarak, sürekli koşuşturmacadan yıprananlara da eninde sonunda bir köşeye çekilmek kalıyordu ...

Sabahki kızıl saçlıyı düşündü. Hafiften bir tebessüm belirdi yüzünde.

... Bu meseleleri tartışmaya başladığında çoğu insan, kendisine dinden çıkmış gibi bakıyordu. Tabii bir de başka bir siyasetin elemanı olma faktörü vardı ki neredeyse uzlaşmaz bir çelişki gibi karşılıklı ilişkileri kırıp parçalıyordu. Tartışmalarda karşısına çıkarılan biricik argüman, bir zamanlar kendisinin de dahil olduğu, çok da uzak olmayan bir geçmişin hızlı süreçleriydi. Halbuki, geçmiş, bugünle kıyaslandığında, evet, daha iyiydi ama kendisinden önceki süreçlerle kıyaslandığında ise güdük kalıyordu. Onu özgül kalan, kendi dönemsel gerçekliği idi. Elbette ki bugünde de ondan parçalar vardı, tıpkı onda kendisinden de öncekilerden olduğu gibi. İşte bugünü bugün yapan özgül dinamikler gözden kaçırıldığında, tüm fedakar ve onurlu çabalar, kendini aşamayan kronik kısır döngülerdi en fazla ...

Durgun havada aheste aheste kıvrılan sigara dumanını seyretti bir süre. Kalın giysilerin içine işleyen güneş gibisi yoktu. Tüm kış boyu kasılan, gerilen vücut için en faydalı ilaçtan daha tesirliydi... Okuduğu kitaplardaki sanatoryum tasvirlerine kaydı aklı. 1930'lu yıllarda inşa edilen fakülte, fazlasıyla benziyordu onlara. Geniş bahçeleri, korulukları ve sakin havası, fakülteyi çevreleyen anayollardan gelen gürültüler çıkarıldığında, insanı sükunete ve düşünmeye sevk ediyordu.

... İnsanın, eğer yaşamakta olduğu andan mutlu değilse, genelde yaptığı biricik şey, geçmişin olumlu tecrübelerine ve bu tecrübelerin yarattığı doygun bütünlüğe geri dönme çabasıydı. Yaşamadığı gerçekliği bilemeyeceğinden yani geleceğe gidemeyeceğinden, başvurduğu kaçınılmaz bir düşünsel duraklama ya da geri dönüşü bu. Yaşamakta olduğu andaki tüm engellenmiş isteklerini, özlemlerini, ihtiyaçlarını ve arzularını şu veya bu şekilde daha öncesinden yaşamış olduğu dönemlerdeki biçimiyle

tekrardan bir doyuma ulaştırabileceğini düşünüyordu. Çoğunlukla düşünsel olan bu tavır, doğal bir sonuç olarak pratiğine de yansıyor insanın.

Psikolojide birey davranışının çözümlenmesine dair geliştirilen bu açıklama, sürekli eleştirilen bazı pratik-politik çizgiler için de pekala geçerli olabilirdi. Hatta tartışılması gereken önemli noktalardan birisiydi. Üniversiteleri dolduran yeni kuşakların çözümlenmesinden, pratik açılımlara kadar tüm alanlarda mevcut gerçekliği görmek tek başına yeterli değildi. Bir de buna uygun bir yöntem sorunu vardı ki teoriyi teori yapan pratiğin ta kendisini ilgilendiriyordu. İşte bu noktadaki eksiklikler giderilmediğinde de kaçınılmaz olarak teori de kısırlaşıyor ve kendi küçük ama 'mutlu' dünyasına hapsolüyordu ...

Paltosunu çıkarıp, kazağının kollarını dirseklerine kadar sıvazladı, zira güneş, tahmininden de öte, yakıcıydı. Öteberisini bankın geri kalanına attı. Kıştan paçayı kurtarabilmiş bu güzel, güneşli öğlen vaktinde paylaşmaya niyeti yoktu, düşünsel üretimini itekleyen mekansal rahatlığını.

... Yönteme ilişkin en bariz kafa karışıklığı, eylemlere ilişkili hep. Eğer eylem, genel mücadele hattı içerisinde bir araç olma işlevi ile var idiyse, o zaman belirli bir anda ki hedefleri ve sınırları ile birlikte var olmalıydı. Daima ilerleme, hiç durmadan mücadele etme, sonuna kadar kavgayı sürdürme stratejik belirlemelerin ötesinde taktiksel ateşkeslerin, geri çekilmelerin inkarıysa eğer, bu, tam da düşmanın istediği bir durumdu. Karşı güçlerle, stratejik anlamda, kesin bir hesaplaşmaya gidileceği ana kadar derinden ve emin adımlarla, mevzi mevzi hesaplaşarak ve kazanarak ilerlemek bir zorunluluktaki. Bunun dışında kalanların hepsi, eldeki birikimin ya da kazanılan mevzilerin çarçur edilmesinden başka bir noktada durmuyorlardı. Halkın düşmanları içinsic bu durum, arayıp da bulamadıkları fırsatları sunuyordu. Çünkü onların her zaman istedikleri, halkın güçlerini henüz zayıfken kesin hesaplaşmalara çekerek ezmektir. Dünyadaki başarıya ulaşabilmiş, tüm devrimci tecrübelerin tarihi ise gerektiği yerde saldırıya ya da geri çekilişi ön görebilmiş ve kararlılıkla uygulayabilmiş pratiklerle örülüydü. Belki de tüm mesele "tarih" in yeterince kavranamamasındaydı ...

Kesik kesik öksürdü. Gökyüzünün parlak mavisine baktı. Sonra, gözleri botlarına ilişti.

Botlar... Birbiri ardısıra ileri düşen ve her kaldı-

rışında daha da ağırlaşan botlar...

* * *

"İyi misin sen?"

Saatleri bulan koşuşturanın yarattığı gerilimin, heyecanın ve fiziksel yorgunluğunun ağır yükü altında kıvrılan Orhan, hantal bakışlarla etrafını süzerken yakalandı, bu ani soruya, ve ancak karşısındaki atkısını indirdiğinde tanyabildi, eylemden sonra buluşmayı kararlaştırdığı arkadaşlarından birisini.

"Yoo iyiyim. Birşeyim yok. Tanyamadım birden"

"Gürol yakalandı."

"Evet gördüm. Ben de oradaydım."

"Şu durumda, bundan sonrası için ikimiz karar vericez. Fazla vaktimiz yok. Hemen konuşalım."

...

Polisin durmaksızın yönelttiği karşı saldırı ve takiplerin ağır baskısı, eylemin başlangıcında oldukça kalabalık sayılabilecek kitleyi hemen tamamen dağıtmış ve nerdeyse hepsini örgütlü insanların oluşturduğu küçük grupların da şehrin merkezinden bir hayli uzaktaki mahallelere dek süren dağıntık bir geri çekilişini de beraberinde getirmişti. Bu gruplardan pek azı, düzenli sayılabilecek ölçülerde geri çekilebilmişlerdi. İçlerinde, en derli toplusu Orhan'ın da içinde bulunduğu gruptu... Dik bir yamaça yaslanan gecekonduların arasında kıvrılan dar sokakta, mahallelinin korku ve kaygıyla gözettiği yorgun kalabalık, küçük gruplar halinde toplanmış ve hareketli konuşmalara dalmıştı...

Önce Orhan ve eleman, ardından da tüm grup uygun bir zula köşede, genel bir değerlendirme yaptılar. Kayıpları büyük boyutlara ulaşmamıştı. Arkadaşlarından öğrendikleri ve kendi bildikleri kadarıyla, geri çekilmelerini öngördükleri çevre ilişkilerinin hemen tamamı güvendedi. Haber alamayanların sayısı fazla değildi. Yeterli sayıda olduklarından ve yaşamakta olan durumun hassasiyetinden dolayı, bundan sonrası için, esasen kendi güçleri ile hareket etmeyi kararlaştırdılar.

Görev dağılımı yapılırken, gruptaki yüzleri seçen bir tavırla süzen Orhan, ancak sağlamlıkla inşa edilmiş bilinçlerin imkan verebileceği sakinlikte ve kararlılıkta, konuşulanları dinleyen, aldıkları görevleri mağrur bir baş hareketi ile onayan ve önerilerde bulunan kadınları ve erkekleri gördü, dinledi. Bir kez daha yaşadığı andan haz duydu.

* * *

Gökyüzüne kırmızının naif tonlarını bırakarak batan güneş, pencere çerçevesinin müsaade ettiği görüş alanında asılı duran bulutları da ihmal etmemişti. Gri ve gri tonlarında süzülen bulutların güneşi gören yüzlerindeki kızallık, ancak şafakta yakalanabilecek türden bir güzellikeydi... Daldı gitti Orhan...

... Ne demeye terkedilmişti bu mimari anlayışı. Geniş, gün ışığından mümkün olan en fazla verimi kullanmaya imkan veren pencereler, yüksek tavanlı ve iç ferahlatıcı büyük salonlar ne demeye yerlerini kibrit kutularını andıran beton yığınlarına bırakmışlardı? Halbuki ne kadar da davetkardı şu salonlar düşünmeye, üretmeye, tartışmaya, insanlığın sorunlarına çözümler üretecek zengin derslere ...

Gözlerini geniş çerçevelerin aydınlığından amfiye çevirdi. Ön sıralardaki kalabalıktan arkalara doğru ağır ağır, seyrekleşen insanları şöyle bir gözden geçirdi. Kendisi gibi arka sıraları tercih eden ve büyük bir dikkatle makyajını tazelemek uğraşında olan kıza takıldı. Bu davranışın sebebi surf kredi için alınan bir derse yoklama kaygısından katılmak mıydı, yoksa başka bir izah mümkün müydü? Peki ya kızcağızın hemen arkasında sıradan bir mahalle kahvesinin müdavimleri gibi sohbet edenler? Gazete karıştıranlar? Uyuklayanlar? Tüm bunlara tek sebep, kürsüden bezgin bir ses tonuyla yayılan, Piaget'in genç erişkinlik üzerine teorileri olamazdı herhalde?

Etrafında olup bitenleri gereğinden fazla mı kafasına takıyordu, karar veremedi. Gözlerini tekrar geniş çerçeveye ve onun görüşündeki kızılığa çevirdi. Doğa ne kadar da sade ve kendi halindeydi. Yaşamakta olan 'an' güzeldi.

... Maddenin kaçınılmaz yasası işte. Modernitenin 'insan' merkezli felsefi yansımalarından, aynı sürecin 'para' merkezli gerçekliğine uzanan çelişkiler diyalektiği... Akademi, unvan, maaş, koltuk, devasa bir para döngüsü, sınırları 'belirlenmiş' bir bilim, tek yönlü aktarım, zorunlu ders, soru sormayı unutmmuş kalabalık, hiç bitmeyecekmiş gibi uzayan bir akşamüstü. ...

Aminin diğer ucunda, kendi varlığından yorguncasına, sarmış ders notlarını rutin hareketlerle değiştiren ve hep aynı bezgin ses tonuyla ötündekileri okuyan silüete baktı. Acaba hep böyle miydi bu kadın?

Dikkatini masasında yoğunlaştırdı, notlarına baktı, sağ elinde evirip çevirdiği kalemine birkaç

parende attırdı. Sol avucunun tanıdık rahatlığına bıraktı kendini ve kaleminin üzerindeki yazılara takıldı.

... Eylem... Herhangi bir düşüncenin geçerliliğinin, belirli bir zaman ve mekandaki, biricik sınanma fiili. Peki ya hep tekrar eden hatalar? Birbiri ardısıra gelen kuşaklar arası basit bir iletişim problemi midir yoksa süreklileştirilemeyen kurumlar mıdır onca kayba ve hep yeniden başlangıçlara sebep?

En basitinden, mücadelenin kitlelerle bütünleşmesinde dolayumsuz bir işlev yüklenen sokak gösterilerinin; iletişim teknolojisindeki hızlı değişimin ufak ama etkili bir eylemi milyonlara ulaştıran imkanları içerisinde, sisteme doğrultulan ama ters tepen, kendini vuran bir silaha dönüşmesi durumu. Kırık camlar, darmadağın sokaklar ve polislerin önünde kaçışan, ezilen insanlar.

Eylemin biçimi, ne için örgütlendiği ile doğru- dan ilintili bir seçimse eğer ya da en azından öyle olması gerekliyse, bugüne kadar yaşanmış yüzlerce deneyim hiç mi bir şey bırakmaz insanlara?

Akademik-demokratik talepler ekseninde inşa edilen bir kampanya ya da halk nezdinde meşruluğu tam bir politik süreç, sokaklara taşacak kadar ilerlemişse; pankartların ardındaki yüzlerce insandan heyecan duyarak, her eylemi polis barikatlarına sürüklemek ne derece militanlıktır? Hadi sürdün diyelim... Be adam! polisin copu, panzeri, gazı, köpeği varsa senin de neredeyse bir buçuk yüzyıla yaslanan bir eylem tecrüben var. Hiç mi taktik öğrenemedin? Hedef seçtiğin düşman, esnaf camlarından, billboardlardan, duraklardan mı ibaret? Birkaç istisna dışında, neredeyse hepsinde, kendini ve arkandakileri polise ezdirmek, bugüne kadar, devrime ne kazandırdı?

Ne diyordu büyük öğretmen: "Düşmanla ne zaman hesaplaşacağımıza o değil, biz karar veririz". Kaldı ki mücadele, her parçası ile bütünlük arz ettiği ölçüde ciddi kazanımlara ulaşmıştır hep. 68'in gençlik eylemlerinin başarısı, büyük işçi grevlerinin ve köylülerin toprak işgallerinin açtığı gedikten gelmiştir biraz da. Sınıf mücadelesinin genel seyri, burada önem kazanır. Diğer alanlarda nesnel bir duraklama ya da geri çekiliş söz konusu ise onlardan kopuk bir çıkış en fazla kendini tüketmektir.

Etkili bir araç olarak eylemin, kitlelerin somut talepleri ile birleşerek, onların inisiyatifinde ve senin öncülüğünde sokaklara taşması ve toplumun diğer kesimlerinden de destek görmesi durumunda, meşruiyet kazanmasında yani; acaba hangi güç en-

gelleyebilir bu gidişi. Polisin ya da başka güçlerin o vakitten sonra uygulayacağı her türlü şiddet, sadece senin güçlenmene hizmet eder. İşte, ancak böyle bir durumda gündeme gelebilir, eylem taktikleri. Sokaklarda nasıl çatışılacağı, Elindeki kuvvetin en verimli şekilde nasıl kullanılacağı. Bu ana kadar da yapılan eylemlerin sınırlarının belirlenmesi ve ciddiyetle gözetilmesi kitlelerin kendine güvenini pekiştirmez mi? Uygun koşullar olgunlaştığında, emekçilerin yürüttüğü mücadeleye güçlü bir cephe açarak eklenmek devrimin lehine değil midir? ...

"Efendim, anlayamadım?"

Birden irkildi Orhan, önünde oturan kızın ilgili ve meraklı bakışlarla yönelttiği soruyla. Heyecanlandı, oturduğu yerde gayet rahatsız, ileri geri kılmıyordu, ne cevap vereceğini kestiremedi. Fısıldar gibi, bön bir "Ne?" çıkabildi ancak, dudaklarından.

"Bir şey sordunuz sanki?" diye tekrarladı karşıdaki, sevecenlikle. Bu esnada, iri ela bir çift göz, suçüstü yakalanmış utangaç çocuklar gibi kıvranan Orhan'ı incelemekteydi.

"Yo hayır" dedi Orhan. İlk şaşkınlığı üzerinden atmaya başlamıştı.

"O zaman, bana öyle geldi galiba"

"Olabilir"

Bu kez ses, biraz daha diri bir tondaydı. Sanki biraz daha zorlasalar, çocuklar gibi, burnunu havaya dikip 'Evet, sordumsa sordum, ne var, ne?' diyecek gibiydi.

Orhan'ın, çatık kaşlı yüz ifadesi, tebessüme dönüşmüş, buruk bir çehrede karşılık buldu. "Peki, tamam" gibilerinden kafa sallayıp, önüne döndü kız. Sesi kırılmış gibiydi. Arada bir derslerde gördüğü ve kendisinde sürekli merak uyandıran birisiyle konuşamamanın getirdiği sıkıntılı bir tepkiyle 'Ne garip insanlar var şu okulda' diye düşündü.

Bir müddet, kalakalan Orhan, kızın ses tonuna takıldı önce, katı ve ters davranarak karşındakini üzmüş olabileceğini düşündü. Birşeyler söylemek istediye de yanlış anlaşılabilirdiği ihtimalini düşünerek sessiz kalmayı tercih etti. Zira uzunca bir süredir uzaktan bakmaktaydı.

Gözlerini cama çevirip, 'artık psikolojide okuyanlara, şu sesli düşünme işini danışsam yeridir' dedi kendi kendine.

Önünde oturan kızın sırtındaki hırkanın desenlerine dalan Orhan, az önceki konferansın acaba ne kadarını yüksek sesle konuştuğunu düşünmeye başladı.

* * *

Arkasına gizlendiği bahçe duvarından yavaşça süzülerek kaldırma indi ve gözüne kestirdiği kamyonetin arkasına saklandı. Peşinden iki kişi daha geldi.

Kamyoneti ve hemen önüne park edilmiş bir başka aracı kendilerine siper ederek birkaç metre daha ilerlediler ve kendilerine en uygun olan noktada, buldukları yolun bağlandığı dört yol ağzında konuşlu panzerlerden kendilerine en yakın olanına aniden saldırdılar.

Boşlukta asılı gibiydi sanki bir an için. Yükseldi ve yükselebileceği en uç noktada öylece kaldı. Parçası olduğu her şeyden ayrı, uzak, alakasız... Karanlığın ortasında salınan koca bir alev topu... Kimse ne kadar süre öylece asılı durduğunu bilemedi. Sonra birden, yayından boşanırcasına, hızla kayıp gitti... Ardından bir başkası ve bir başkası daha.

Semt merkezinin biraz uzağında, gecekonduların sıra sıra uzandığı yamacın hemen başlangıcındaki açık bir yol ağzında, Orhan'ın ve ekibinin saldırısına uğrayan iki panzer ve yaklaşık 40-50 kadar polis, son hazırlıkların ardından geri dönüş için otobüslerine binmek üzereydiler. İlk atılan ve en yakın panzerin ön koruganlarında dağılan alev toplarının yarattığı kısa süreli şaşkınlığın ve karmaşanın ardından toparlananlar, bu fırsattan yararlanıp uzaklaşmaya çalışan Orhan'ın ve ekibinin peşine düştüler.

Orhan ve yanındakiler var güçleri ile yokuşu tırmandılar ve ilk sokaktan saparak kayboldular. Peşlerinden gelen ve güçlü farları ile kaçanları oldukça zor durumda bırakan diğer panzer, elemanın ekibinin pususuna takıldı. İlk ekibin kaçarken saptığı dönemece yaklaşırken, yolun karşısındaki bir başka bahçeden üzerine birkaç alev topu atıldı. Panzer, ani bir manevra ile tuzaktan kurtuldu, kaldırma çıktı ve elektrik direğine çarptı. İşleri daha da uzatmamak niyeti ile belki, belki de korkudan, sürücünün yanındaki memur teğne asıldı...

Beklenen bir tepki alan diğer ekip, bahçe duvarlarını siper ederek yamacın karanlıklarında kayboldu.

Orhan ve yanındakiler, semttekilerin kılavuzluğunda, saldırı noktasından güvenle uzaklaştılar. Belirledikleri noktalara kayıpsız ulaşan ekipler, kararlaştırdıkları üzere, kendi içlerinde gruplara ayrılıp, dağıldılar. Orhan ve diğer ekibin önderliğini yapan

eleman, yanlarına aldıkları refakatçileri ile, buluşmayı kararlaştırdıkları yere doğru harekete geçtiler.

* * *

Hantal hareketlerle notlarını toparlayıp çantasını düzenledi, paltosunu giydi ve derslikten çıkan kalabalığa karıştı. Koridorda, derste suçüstü yakalandığı iri ela gözlerle tekrar karşılaştı. Bu kez, yaptığını düşündüğü kabalıktan mahcup bir tebesüm vardı yüzünde. Karşısındakinden şaşkın ama memnun bir karşılık aldı.

Dersliklere çıkan merdivenlerin başladığı geniş salona, uğuldayan kalabalık içerisinde inerken, benzer kalabalıklarla düzenledikleri boykotlar aklına geldi. Dersliklerin bulunduğu üst katların balkonlarından salona sarkıtılan pankartlar, duvarları kaplayan afişler...

... Neydi değişen? Sadece insanlar... İnsanların oluşturduğu sosyal ortam. Değişen işte sadece oydu. Yoksa duvarlar, merdivenler, derslikler, fakülte, kampüs... olduğu gibiydi. Nadiren yaşadığı teknik yenilenmelerin haricinde. Halbuki yarı başında arkadaşları ile şakalaşarak merdivenlerden inen şu gruptakiler için durum tam tersiydi. Şimdi onların zamanydı. Şu durumda, anlaşılmaz olan neydi ki? Anlaşmazlık ya da anlayamama hayata ciddiyetle bakmamış olanlara ait bir durumdur. Burada dikilip, duvarlara bakıp geçmişe gömülmek neyin tatminiydi? Sadece ciddiyetsizliğin getirdiği, hayatın tokadının yarattığı acının pansumanı. Ama sonucu olmayan bir pansuman.

Fakat yine de dostlar arasında olmak vardı şimdi canım... "Dostların arasındayız/Güneşin sofrasındayız..." Ne de şevkle söyleniyordu eylemlerde...

Artık hayata yetişmenin, onunla yüzleşmenin vaktidir. Okulu bir an evvel bitirmek ve deneyimi ihtiyacın bol, insanın az olduğu alanlara sunmak. En baştaki şevk ve heyecanla işlere sarılmak. Yeni süreçler yaratmak.

Dışarıda, akşamın keskin soğuğu, Orhan'a baharın henüz gelmediğini hatırlattı. Biraz daha gömüldü paltosuna. Askılı çantasını çaprazlama takip, ellerini ceplerinde güvenceye aldı. Kasketinin ve atkısının arasında soğuktan yaşaran gözleri ile, kampüsten çıktı.

Akşam kalabalığına karıştı. Eve gitme düşüncesi gözünde büyüdükçe büyüyordu. Dostları özledi. Tanıdıklara yaptıkları çat kapı baskınlar geldi aklına. Bu esnada yanından geçmekte olduğu

durakta bekleyen insanların arasında bir silüet belirdi. Arkası dönüktü ama ela gözlerin sahibini tanıdı. Ne olduğunu tam kestiremediği bir his karın boşluğunu karıncalandırdı yine. Eğer Gürol, yanlış tarif etmedi idiyse bu his... Adımları hızlandı. Nilüfer'i iş çıkışı yakalayabilme umuduyla yönünü değiştirdi. Eğer yanlış hatırlamıyor idiyse bugün etüdü olmalıydı. Şu durumda danışılacak yegane kaynağı. Hem Gürol'un son haberlerini de almış olurdu.

Bambaşka bir iklimdeydi Orhan. 'Git bize Gürol'u getir' deseler; duvarları parçalayabilecekmiş gibi hissediyordu. Sanki her şey daha parlaktı şimdi... Yapılacak ne çok iş vardı.

Şehrin ışıkları, yıldızlar kadar engin, okyanuslar kadar derindi.

* * *

"Yıldızlar kadar engin, okyanuslar kadar derin"

Sözler ağzından kaçırılmıştı. Fark etmedi bile söylediğini. Gecekonduların yaslandığı tepelerin birinde, elemanla birlikte boş bir arazide, gelecek üçüncü kişiyi bekliyordu Orhan, şehrin ışıklarına dalıp gitmişken.

"Senin gibi adamlar olmalı her zaman"

"Ne?"

"Senin gibi adamlar diyorum. Lazım her zaman."

"Neden? Ne var ki bende?"

Eleman da kapılmıştı şehrin manzarasına. Açık ayaz gecede, o kadar parlaktı ki ışıklar... Gözleri manzarada, ellerinde kamufle ederek içtikleri sigaralar. Çamura bulanmış üst başları, yorgunluktan esen rüzgarla hafiften salınmaları ile sahnede gibiydiler.

"Kapılmış gidiyoruz akıntıya. Özellikle son altı ayda. Ne çok koşturuyoruz. Şu koca hayat başka bir yerde kaldı sanki. Sen en azından dışına çıkabiliyorsun. Bense hiç beceremem."

"Hayret. Senden böyle laflar işitmek de güzel. Mekandan olsa gerek."

"Evet. Sanırım mekandan."

Ayakları altında uzanan ışık deryası, büyülemiş gibiydi ikisini.

Az ötede etrafı kolaçan eden refakatçilerin gözleri, kendilerini yeni serüvenlere sürükleyecek, yüzleri şehre dönük bir çift karaltıdaydı. Genç yürekler, merak, öfke ve kararlılıkla doluydu.

Sessizliği Orhan bozdu.

"Şu koca okyanusa bak. Bu okyanusu yaratan her bir ışığı düşün. Bu ışıkların aydınlattığı odaları, insanları. Gençleri, yaşlıları, kadınları, erkekleri... İşçileri, memurları, aileleri, dostları, düşmanları... Şimdi, şu anda, cezaevlerinde insanlığın en güzel türkelerini haykıranları, hatta ölümsüzleşenleri, ana karnından henüz çıkanları... kan içinde dünyanın en güzel çiğliğini haykırıyorlar.

İşte dostum, yoldaşım. İşte biz, bu koca hayatın dışında değil tam da merkezindeyiz. Diğerlerinden en güzel farkımız, bizi şimdiki gibi okyanusun dışarısına çıkararak ve onu her şeyiyle görebilmemizi sağlayan bir felsefeye ve yönetime sahip oluşumuz. Bu öyle büyük bir mutluluk, öyle büyük bir güç ve sorumluluk ki onu şu koca okyanusa taşımak için ödenecek her bedele değer.

Tek kelimeyle, bu hayatı ve yaşamayı seviyorum. İyisi ve kötüsüyle tüm bu insan deryasını seviyorum. Kendimi sürekli sorguluyor, beni de var eden bu büyük koşturmaca içerisinde yapabileceklerimi yeniden tartıyorum. Hayatla kucaklaşıyorum. Ve her defasında sanki biraz daha yüklenmiş olarak kendime geri dönüyorum. Ve yine... Artık ustaların portrelerinde gördüğüm o dinginliği ve tebessümü daha iyi anlıyorum..."

Orhan'ın sözleri elemanı okyanusun derinliklerinde yolculuğa çıkarmış gibiydi. Böylesi insanlarla, büyük serüveni yaşıyor olmanın ve o bütünlüğü en az diğerleri kadar yaratan parçalardan biri olmanın hazzını duydu.

* * *

Beklenen kişi, gecikmeli olsa da geldi. Vakit dardı ve ilerleyen zaman daha fazla risk demektik. Kısaca durumu değerlendirdiler. En önemli kayıp, Gürol'du. Boşalan görev, hemen devralındı.

Yaşanan süreç, bir milattı. Önemli bir dönemeçti. İrade ve ideoloji sınıyanıyordu. Saldırıyı göğüslemesi beklenen en önemli mevziler hayatın içinde olanlardı. Asıl zorlu süreç bundan sonra başlayacaktı.

Orhan ve eleman, görüşmeden daha bir hirs ve istekle ayrıldılar. Bundan sonrasında önlerinde duran; ideolojik saldırıları göğüsleyecek, çarpışacak, kendisini bu çatışmada yeniden üretecek ve arınacak yeni bir süreçti, örgütlenmesi gereken. Çok şey değişecekti şüphesiz.

Artık eldeki imkanlar her zamankinden de azdı... Yapılacak ne çok iş vardı. □

COŞKUNUN, İNANCIN, EYLEMİN OZANI:

ŞÜKRAN KURDAKUL

TEMEL DEMİRER

"Doymak bilmeyen bir alev gibi kendimi yakıyor ve kemiriyorum.

*Tuttuğum ateş, bıraktığım kor oluyor."*¹

"Saat on ikileri geçiyor uyusana./ Uyusana göz bebeğim, uyusana düşüncem/ Daha yitirmedik içimizdeki güzel şeyleri/ Senin gözlerin görececek gözlerden/ Sabah olsun gün ağarsun/ Nasıl canı gönülden duyacaksın/ Nasıl yeni adımlar gelecek adımlarına/ Uyusana göz bebeğim, uyusana düşüncem/ Saat on ikileri geçiyor uyusana," vurgusuyla uykusuz geçen gecelerle dolu 77 yılı geride bırakıp, "Kimi çiçeğe durdu... Kimi çölleşti... Kimi ölümü yendi," diyerek gitti Şükran Kurdakul...

YAŞADIKLARI

1927'de İstanbul'da doğan Kurdakul'un edebiyatla ilgisi çok küçük yaşlarında başlamıştı. İlkokulun son, ortaokulun ilk sınıflarında okuyup yazıyordu. Bu dönemde yazdıkları Çocuk Sesi, Maceralar Dünyası gibi dergilerde yayımlandı. Babasını daha bir buçuk yaşına girmeden yitirmişti. Onun Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde nice savaflara katılmış, Kurtuluş Savaşı'nda çeşitli cephelerde çarpışmış bir binbaşı olduğunu çok sonraları öğrenecekti.

Annesiyle birlikte İstanbul'dan ayrılp İzmir'e yerleştiklerinde 14, 15 yaşlarındaydı. Hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerini Yedigün, Yarımay dergilerine gönderiyor; bunlar 'Genç İstidatlar' köşesinde yayımlanıyordu.

"İlk şiirlerini, çocuk denebilecek yaşlarda, 'Tomurcuk' (1943) ve 'Zevklerin ve Hülyaların Şiirleri' (1944) başlıklı kitaplarında yayımladı. Lise öğrencisiyken Türkiye Emekçi ve Köylü Partisi'nin Denizli örgütünü kurma girişiminden dolayı, TCK'nin 142. maddesine aykırı eylemde bulunma suyuyla tutuklandı (Aralık 1946). Dört buçuk ay Denizli Cezaevi'nde kaldı ve beş aya mahkûm edildi. Yargılanması sürerken Yargıtay'ın telgraf emri üzerine (Mayıs 1947), Milli Eğitim Bakanlığı kararıyla liseden çıkarıldı. Bir süre belediye encümen kalemünde daktiloculuk yaptıktan sonra askere gitti (1948). Maraş'taki 'Sürgün Alayı'nda askerliğini tamamladıktan (1950) sonra İstanbul'a yerleşti. Bir süre Beşiktaş Noterliği'nde ve Ziraat Bankası Bahçekapı Şubesi'nde memurluk yaptı. Bir yandan da arkadaşlarıyla birlikte on beş günde bir çıkan 'Yeryüzü' (15 Ekim 1951/15 Mart 1952) ve yine on beş günlük 'Beraber' (1 Eylül 1952/1 Ocak 1953) dergilerini yayımladı.

'Yeryüzü' dergisinin 1 Kasım 1951 günlü ikinci sayısında yer alan 'Milli Kurtuluş Şarkısı' başlıklı şiiri nedeniyle, yine TCK'nin 142. maddesine aykırılık suyuyla yargılanıp aklandıysa da çok geçmeden Türkiye Komünist Partisi üyesi olduğu öne sürülerek tutuklandı (26 Eylül 1953). İki yıllık tutukluluk dönemi -68 günü hücre hapsi olmak üzere- Harbiye Cezaevi'nde geçti. Mahkemenin verdiği iki yıllık hapis cezası süresini tamamlayarak 26 Eylül 1955'te serbest bırakıldı; Yargıtay'ın bozma kararının ardından bu davada da aklandı. 1956'da yayımlanan üçüncü şiir kitabı 'Giderayak' toplandı; 142. maddeye aykırılık suyuyla mahkemeye verildi. Ancak dava, zamanaşımı süresi içinde açılmadığından, ilk duruşmada düştü. Kurdakul bu yıllarda (1956-60) Tan gazetesinde, Yeni Gazete'de ve Varlık Yayınevi'nde düzeltmenlik yaparak geçimini sağladı. 1958'de 'Yelken' dergisini yönetmeye başladı ve bu görevi 1960'a kadar sürdürdü.

1957'de kitapçı dükkânı olarak kurulan Ataç Kitabevi'ni zamanla yayınevine dönüştürdü. Bu yayınevi adına 'Ataç' (1962) ve 'Eylem' (1964) dergilerini yayımladı. Bir yandan da 1963-1969 arasında Türkiye İşçi Partisi'nde etkin bir üye olarak çalıştı; bir süre Bahke-

sir il başkanlığı yaptı. Kurdakul 1969'da yayımlanan 'Halk Orduları' adlı kitabıyla da TCK'nin 312. maddesine aykırılık gerekçeyle yargılanıp mahkûm edildi.

Dava Yargıtay aşamasındayken çıkan af yasası, şairin hapse girmesini engelledi. Kurdakul, 1969'dan itibaren edebiyat alanındaki çalışmalarına ağırlık verdi. Şiir ve öykü kitaplarının yanı sıra, 'Şairler ve Yazarlar Sözlüğü' ile 'Çağdaş Türk Edebiyatı I-II' adlı yapıtlarını yayımladı.²

"12 Eylül döneminde 'Cumhuriyet Dönemi'ni kapsayan ikinci cildi üzerinde çalışacaktı. Edebiyatın toplumla ve yaşamla iç içe yeşerip geliştiğini, evrildiğini ortaya koyan, edebiyat tarihimize ilgili derli toplu, sağlıklı bilgiler edinilmesini sağlayan ve edebiyatımızı yeni bir prizmadan yansıtan bu çalışma yankılar uyandırdı.

Yine o sıralarda, şiiriyle 'büyük hesaplaşma'ya girişti. Şöyle anlatıyordu: 'Öncelikle şiirin toplumsal görevle aşırı sınırlandırılmaması kaygısını duydum. İşte o zaman, bir-iki yıl şiir yazmayı bırakıp öykü yazdım. Böylelikle toplumsal 'müdahale' desteğini biraz azalttığımı sanıyorum. Yani şiirde öykü yapmayayım, salt şiirin kendisini arayayım, dedim. Ama toplumsal temalar gene verilsin...'

Artık Şükran Kurdakul'un 'olgunluk dönemi yapıtları' diyebileceğimiz şiir kitapları birbirini ardınca yayımlanıyordu: 'Acılar Dönemi' (1977), 'Bir Yürekte Bir Yaşamdan' (1982), 'Ökselerin Yöresinde' (1984), 'Ölümsüzlerle' (1985), 'İhtiyar Yüzyıla' (1997)...

Şükran Kurdakul şiiri üzerine çok şeyler yazıldı, daha da yazılacak... Bugün için dilsel ve içsel değerlendirmeleri bir yana bırakarak, bu şiirin, yazının başında çizdiğimiz Şükran Kurdakul portresin-

deki temel özellikleri taşıdığını öne süreceğim: Coşku, inanç, direnç (sabr), sevecenlik, inançlarından ödün vermezlik, bilinç... En çok da bağımsızlık bilinci...

Bu bağımsızlık bilinci, onda sorumluluk duygusuyla birleşir. Bütün eylemlerinde, özellikle de yazar örgütlerindeki -çok yakından tanıştığım- çalışmalarında bu bilinç ve bu duygu egemendir. Şükran Kurdakul'un deyişiyle, 'tarihsel işlev hükümlülüğü'dür bu çalışmalar, bu eylemler..."³

O'NUN HAKKINDA

"Önünde 'hazır ol'da durulacak az sayıdaki sanatçıımızdan biriydi Şükran Kurdakul."⁴

Kolay mı? "17'sinde de sosyalistti, 77'sinde de."⁵

"Üretken, özverili ve direngen bir edebiyat adamıydı. Hayatı boyunca emekten, halktan yana bir tutum alıp, savunduğu dünya görüşüne hep bağlı kaldı.

Edebiyatta çok bilinen, popüler bir sima değildi. Hayatı gibi mütevazı, sade ve yalın şiirler yazdı. Türkçe şiirde mütevazı bir yeri oldu. Kendine özgü sesiyle, tutarlı aydın kimliğiyle 'acılar döneminden ellerini kiritmeden geçen' bu şair"⁶ "hiç sızlanmadı. Hapishanelere düştüğünde, baskılar karşısında, ekmeğin ardında, hiç ama hiç sızlanmadı. Kahrolduğu zamanlar olmuştur belki, kırıntı. Ama bize göstermedi..."⁷

Sennur Sezer'in, "Onu tanıdığım da gençtim, o da gençti. Sonra ben yaşlandım o hep genç kaldı."⁸ "Şükran Kurdakul... 'Ölüme karşı kendiyi avunan' bir kuşağın bu güzel temsilcisi; en aykırı, en zor, en acılı koşullarda bile yüzünden gülümsemeyi eksik etmeyen bu inatçı iyimserlik ve incelik için M. C. Anday'ın bir sözünü anım-

samak gerek: 'Bu sallantılı dünyada size, bastığınız toprağın sağlam olduğu güvencesini veren az bulunur insanlardan birisidir..."⁹

"Çağdaş edebiyatımızda apayrık bir parantez olan '40 Kuşağı'nın en genç bireyi olarak, şiirle ilk adımlarını attı edebiyata.

Daha lisede iken 'siyasıydı', tutuklandı ve okuldan atıldı.

Demokrat Parti'nin de edebiyata olan düşmanlığından, o da şiirleriyle payını aldı; defalarca yargılandı ve bu hengâmede iki yıl hapisanede yattı. Ne var ki, Kurdakul, her şiir kitabıyla, 'kendi sesini' de buluyordu.

Bir yandan da, dergiciliği (Yelken, Ataç, Eylem), yayımevi (Ataç) yöneticiliği, önemli bir rol oynuyordu genç kuşaklar üzerinde.

60'lı yıllarda, Türkiye İşçi Partisi kurulunca onun saflarında yer aldı.

1969'dan başlayarak, şiir ve öykü kitaplarının yanı sıra, edebiyat kültürüne ağırlık verdi Kurdakul. Şairler ve Yazarlar Sözlüğü, her kitaplığa girdi. Çağdaş Türk Edebiyatı ise, edebiyatı, toplum ve yaşamla iç içe alan bakışıyla bir yenilikti ve konusunda bir ant olarak yükseldi.

Özellikle 70'lerden başlayarak, kültürel ortamın ve yazarların örgütlenmesi ve savunulmasında yaptıkları da unutulmaz.

Özetle, Şükran Kurdakul'un ölümüyle kaybettiğimiz, yalnız büyük bir şair, bir seçkin kültür adamı değil, ayrıca bir cesur aydındır da."¹⁰

Evet: "O, şair ve sosyalist duyarlığını hiç yitirmedi. Yürekli bir aydıydı..."¹¹

"Kültür adamı/ edebiyatçı/ eylemci'nin has örneği"¹² olması yanında "Toplumcu şiirimizin büyük yüreği, yazın emekçisi, devrimci

aydını¹³ da olabilen Şükran Kurdakul'u 'Coşkunun ve inancın şairi' olarak nitelemek¹⁴ gerek...

"Yaman bir kültür ve toplum savaşı..."¹⁵ "Inanç ve eylem adamı... Şair, öykücü, araştırmacıydı... Hiç umutsuzluğa kapılmadı. Sonsuz bir iyimserlikle günün ağarmasını bekledi..."¹⁶

Kolay mı? "O, "acılar kuşağı" denen o bulunmaz kuşağın bulunmaz insanlarından biriydi... Sanki dünyaya öteki insanlara nasıl yaşamaması gerektiğini öğretmek için gelmiş gibiydi. Onun hayatı boyunca yaptıklarına, yazdıklarına, yaşadıklarına bakmak, bu dünyanın anlamını anlamaya çalışanlar için bulunmaz bir aynadır."¹⁷

Evet "O, belli bir kuşağın çocuğuydu. İkinci Dünya Savaşı'nın ve faşizmin pençesi altındayken de dünyanın bütün insanlar için iyi güzel ve mutuluk veren bir dünya olmasını savunmuştu. Sosyalizmi savunmuştu. 40 kuşağının ilk şairlerinin tersine siyasal bilinci yazınsal bilinçle at başı götürmekten bir an olsun caymamıştı. O nedenle siyaset, siyasal tavır onun için bir varoluş biçimi ve bir namus meselesiydi. Bu toplumsal bilinci nedeniyle yayınevi, kitapçı kuruyor, her siyasal oluşuma destek veriyor, edebiyat tarihçiliği yapıyordu. Her şeyin ayırındaydı. O nedenle 'Var mı benim şiiri mi yazacak' diye soruyordu. 'Kendi denizlerimin dalgıcıyım ben' demişti."¹⁸

"Şükran'ın yaşamını özetlemek için hangi sözcüklere başvurmalı? Şiir, edebiyat, kültür, politika, yayınevi, parti, eylem, tutukluluk, zindan, dava, kovuşturma, basımevi, dergi, gazete, yazı, toplumsallık, mapushane, aşk, dostluk, sevgi, eylem, düşün ve benzeri kelimeleri hayatın güzelliğinde yaşamak Kurdakul'un soyluluğu-

na özgü bir yaşam biçimidir...

İnsanlığın hakça bir düzene kavuşması yolundaki savaşımında hem alın teri döktü Kurdakul, hem beyin teri...

Daha çocuk yaşlarında benim seddiği hakça yaşam felsefesini tüm hayatında gerçekten özümseyen Şükran öylesine doğal, gösterişsiz, alçakgönüllü, sade, erdemli bir toplumcu şairdi ki insanı şaşırtırdı...

Şükran'ın toplumsallığı sade ve gösterişsizdi; tenindeki gözenekleri gibiydi, bedenini sarmış, içine işlemiş, yüreğine aşlanmıştı...¹⁹

"Yarım yüzyılın yakın siyasal tarihine tanıklığı ve bu tanıklık dönemine dahil çokça sanıklığıyla, tevazusu, çalışkanlığı ve cennetliliğiyle Cumhuriyet dönemi edebiyatçı geleneğinin son örneklerinden biriydi o... Ahmed Arif'in 'mısrarın haysiyeti' dediği gibi, onda da adabı muhaşerenin, 'duruşun haysiyeti' her zaman dikkat çekiciydi..."²⁰

Ve nihayet "Dalgıç" şiirinde kendisini ve verdiği kavgayı anlattığı üzereydi:

"Kendi denizlerimin dalgıcıyım ben/ Bir alışkanlığı sürdürür gibiyim belki/ Soluğum son aşamalarına geldi/ Geçtim durdum bilincin dehlizlerinden./

Bahçeler mi yoktu, eski ve yeni/ Şarkılar mı, anılara benzer/ Gemiler mi yoktu, küsmüş yelkenleri/ Gözümün önünde eriyip gittiler./

Bilirdim çizgen neresiydi, yol neresi/ Dalardım mavilerin güneşle bulduğu yerden/ Hevesleri, coşkuları, sevinçleri/ Ben yaratmışım gibi dökerdim içimden./

Ne varsa doğayla aradığım uyumda/ Çiçeğe durmuş ağaçlar gibi iyimser.../

Ve sesinin masalında sevdalı/

Bize özgü sözcükler getirdim koynumda./

Kendi denizlerimin dalgıcıyım ben/ Bir alışkanlığı sürdürür gibiyim belki/ Soluğum son aşamalarına geldi/ Gidiyorum içimdeki sesin peşinden'...

16 Şubat 2005 13:26:12, Ankara.

Dipnotlar

- 1 Nietzsche.
- 2 'Bir Edebiyat Çınarı' Daha Devrildi', Cumhuriyet, 16 Aralık 2004, s.14.
- 3 Alpöz Kabacalı, "Şükran Kurdakul Ölün", Radikal, 16 Aralık 2004, s.22.
- 4 M. Sadık Aslanokara, "Bir Öykücü Olarak Şükran Kurdakul", Cumhuriyet Kitap, No: 781, 3 Şubat 2005, s.16.
- 5 "Şükran Kurdakul, Kızlık, No:23, Ocak-Şubat 2005, s.79.
- 6 "Toplumcu Gerçekçi Şiirin Temsilcilerinden Şükran Kurdakul'u Yitirdik...", Kızıl Bayrak, No:2004/01 (01), 1 Ocak 2005, s.29.
- 7 Habip Bektaş, "Ağa Değil", Evrensel, 20 Aralık 2004, s.13.
- 8 Sennur Sezer, "Kurdakul İçin Yazmamın Zorluğu", Evrensel, 16 Aralık 2004, s.13.
- 9 Şükran Erbaş, "İçim Birikliği Yer Şükran Kurdakul", Cumhuriyet Kitap, No:776, 30 Aralık 2004, s.6-7.
- 10 Serdar Tanilli, "Şükran Kurdakul'un Arkasından...", Cumhuriyet, 24 Aralık 2004, s.6.
- 11 Oral Çalışlar, "Şükran Kurdakul'un Mirası", Cumhuriyet, 17 Aralık 2004, s.4.
- 12 Halki Aktunç, "Kültür Adamı, Edebiyatçı, Devrimci", Cumhuriyet, 16 Aralık 2004, s.14.
- 13 Feyza Gasmeli, "Şiirin Büyük Yüreği Hep Çarpacak", Eski Dergi, No:38-39, Aralık 2004-Ocak 2005, s.26.
- 14 Alpöz Kabacalı, Kültürümüzden İnsan Adaları, İst. 1995
- 15 Ayşe Gül Yüksel, "Güzellikler İçin Savaş", Cumhuriyet, 28 Aralık 2004, s.14.
- 16 Necdî Sayar, "Uykusuzluğa Devam", Cumhuriyet, 17 Aralık 2004, s.5.
- 17 Turgay Fişekçi, "Şükran Ağahey'e Veda", Cumhuriyet, 22 Aralık 2004, s.14.
- 18 Hasan Bülent Kahraman, "Kendi Denzinin Dalgıcı", Radikal, 17 Aralık 2004, s.11.
- 19 İhan Selçuk, "Şükran...", Cumhuriyet, 17 Aralık 2004, s.2.
- 20 Yılmaz Odabaşı, "Şükran Kurdakul: Bir Şair Olmuş Diyeler...", Evrensel Hayat, 26 Aralık 2004, s.8.

"DİNMEDİ HALK TUFANI"

Bugüne kadar İbrahim Kaypakkaya'nın yaşamını ve mücadelesini anlatan birçok kitap okudum. Ama bu kitaplar ya roman ya da anı kitapları türünde kaleme alınmışlardı. Bu anlamda, Raif Zor, Kardelen Yayıncılıktan çıkan, Dinmedi Halk Tufanı, adlı çizgi romanıyla, Kaypakkaya'nın mücadelesine farklı bir ışık tutuyor. Yazar, kendisine yöneltilen "Neden Kaypakkaya?" ve "Neden çizgi roman?" biçimindeki sorulara bakın nasıl cevap veriyor: "Tüm devrimci önderlere dair birçok kitap yayınlandı. Ama Kaypakkaya'ya dair oldukça az. Bunun nedenlerini biliyoruz ama bu nedenler bizi de tutmamalı. Kaypakkaya'yı da bizler anlatmalıyız. O bir bütünlüktür. Bir işbirlikçiyi cezalandırmanın zorunluluğunu bilmesine rağmen, bir insanı öldürüyor olmanın acısını da hisseden, dondurucu zeminde sığındığı kayalıklarda son parça ekmeğini bir kuşla paylaşan, çocuklaşan, sevdalanan, önderleşen ve savaşan bir bütünlüktür. Düşünün Sinan Cemgiller'in canına kaymış bir Mustafa Mordeniz'i cezalandırırken bile, gözlerini bağlama ihtiyacı duyuyor. Bu bütünlüğü anlatmak zorundayız. Uğraştığım sanat da bunu anlatabilirdi. Ki iyi de olurdu. Çünkü sanat sadece şiir, roman ve müzik değildi. Sanatın içertisinde karikatür de vardı, çizgi roman da

vardı!..."

Evet, gerçekten de sanat sadece şiir, roman ve müzik değildir.

"Bir şeye değer vermek, ona etkinliğimizde yer vermek demektir; bir şeyin gelişmesini sağlamak, ona kendi işlevini oynamasına olanak tanımak demektir. En çok müziği kullanırsanız en çok o gelişir; en az kullandığınız şey, en az gelişir; hiç kullanmadığımız şey, hiç gelişmez. Tabii ki ihtiyaç duyduğumuz şeyi kullanırsınız. İhtiyaç duyulan şeyle olanaklarımız arasındaki denge ilişkisi onun kullanılma biçim ve niceliklerini belirleyebilir, ama ihtiyacın kendisini asla belirleyemez. O zaman bir düşünelim: devrimin ihtiyaç duyduğu hangi sosyal bilinç biçimi vardır; hangi sanat dalı devrim için, halk için ihtiyaç değildir, hangi bilim dalı ihtiyaç değildir? hepsinin de ihtiyaçlardan doğduğunu ve mutlaka bir işlev gördüklerini kolaylıkla görebiliriz."

Çizgi roman şeklinde hazırlanan bu kitap, daha önce okuduğum kitapların hayal gücümde bıraktığı resim karelerini de bir bir gözlerimin önüne seriyor. Özellikle de Muzaffer Oruçoğlu'nun yazmış olduğu Tohum adlı romanın bir özeti gibi olmuş. Yazar, kitapta yer yer ünlü şairlerimizden Ahmed Arif'in ve Nazım Hikmet'in şiirlerine yer vererek duygusal bütünlüğü tamamlarken, kimi yer-

lerde ise yaşanan anların zorluğunu bir tek sözcüğe bile gereksinim duymadan sadece resimlerle anlatıyor. İfade gücü güçlü olan yazar, Vartınik'te buldukları kömde baskına uğrayan Kaypakkaya ve arkadaşlarının, yaşama tutunma mücadelelerini bakın kendi cümleleriyle ne kadar güzel dile getiriyor; "Bir gün, tek bir gün daha fazladan yaşamak gerek en sonucu kavga uğruna; bir saat, bir dakika, tek bir saniye daha fazla yaşamak gerek özgürlük ve eşitlik için; ve gereğinde ölmeyi bilmek ser verip sır vermeden faşizme inat."

Kaypakkaya'nın yaşamını öne çıkan noktalarıyla ele alan yazarın, kitabın sonuna geldiğimde beni hayal kırıklığına uğrattığını söyleyebilirim. Çünkü çizgi romanı okurken çok daha görkemli bir son olacağını hayal etmiştim. Bu anlamda yazar, insanlık dışı ve tarihin yüz kızartıcı sayfaları olan işkence sahnelerini ve bu işkencelere rağmen İbrahim Kaypakkaya'nın ser verip sır vermeyen duruşunu, gerek yazılarıyla ve gerek çizimlerle (ki çizimin bu noktada daha uygun olacağını düşünüyorum) daha geniş bir şekilde işleyebilirdi. Farklı bir sanat biçimiyle Kaypakkaya mücadelesini anlatan bu çalışmanın daha başka çalışmalara öncü olması dileğimle...

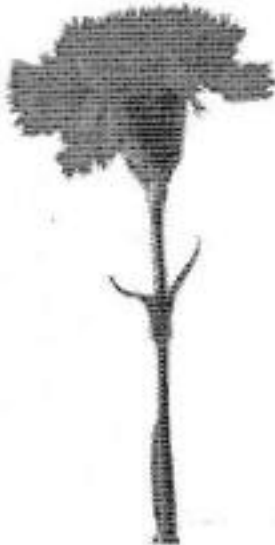
(*) Sınıf Teorisi-2

... bin kez budadılar körpe dallarımızı
bin kez kırdılar.
gine çiçekteyiz işte,
gine meyvdediz

bin kez korkuga boğdular zamanı
bin kez ölümlədiler
gine doğumdayız işte,
gine sevinçteyiz.

bitmedi daha sürüyor o kavga
ve sürece
yorgünü aşkın yüzü oluncaya dek

**30 MART 1972'DE KIZILDERE'DE
KATLEDİLEN DEVRİMCİ ÖNDER MAHİR
ÇAYAN VE YOLDAŞLARINI SAĞIYLA
ANIYORUZ.**

**"Biz buraya dönmeye değil, ölmeye geldik"
diyerek yaşamlarını halkları uğruna feda
edenleri UNUTMADIK UNUTMAYACAĞIZ!**

ÇİZ-DÜŞÜN?

Aşkın Ayrançioğlu

